

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 2 oktober 2018
(OR. en)

7972/18

Interinstitutionellt ärende:
2018/0094 (NLE)

WTO 76
SERVICES 25
COASI 93

RÄTTSAKTER OCH ANDRA INSTRUMENT

Ärende: Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och Republiken Singapore

FRIHANDELSAVTAL
MELLAN EUROPEISKA UNIONEN
OCH REPUBLIKEN SINGAPORE

Europeiska unionen, nedan kallad *unionen*,

och

Republiken Singapore, nedan kallad *Singapore*,

nedan gemensamt kallade *parterna* eller enskilt kallade en *part*,

SOM ERKÄNNER sitt långvariga och starka partnerskap, som bygger på de gemensamma principer och värden som återspeglas i partnerskaps- och samarbetsavtalet, och sina viktiga förbindelser när det gäller ekonomi, handel och investeringar,

SOM ÖNSKAR ytterligare stärka sina nära förbindelser som ett led i och i överensstämmelse med sina allmänna förbindelser, och som är övertygade om att detta avtal kommer att skapa ett nytt klimat för utveckling av handeln och investeringarna mellan parterna,

SOM ÄR MEDVETNA OM att detta avtal kommer att komplettera och främja regional ekonomisk integration,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att stärka sina förbindelser när det gäller ekonomi, handel och investeringar i överensstämmelse med målet om en hållbar utveckling, i dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner, och att främja handel och investeringar på ett sätt som respekterar en hög nivå på miljö- och arbetarskydd och relevanta internationellt erkända standarder och avtal i vilka de är part,

SOM ÖNSKAR höja levnadsstandarden, främja ekonomisk tillväxt och stabilitet, skapa nya sysselsättningsmöjligheter och förbättra den allmänna välfärden och i syfte att åstadkomma detta bekräftar sin vilja att främja och liberalisera handel och investeringar,

SOM ÄR ÖVERTYGADE OM att detta avtal kommer att skapa en utvidgad och säker marknad för varor och tjänster, och därigenom öka deras företags konkurrenskraft på världsmarknaderna,

SOM BEKRÄFTAR varje parts rätt att anta och genomföra åtgärder som behövs för att sträva mot legitima politiska mål, till exempel på det sociala området, miljöområdet, säkerhetsområdet, folkhälsoområdet och på området främjande och skydd av den kulturella mångfalden,

SOM BEKRÄFTAR sitt åtagande att följa Förenta nationernas stadga, undertecknad i San Francisco den 26 juni 1945, och med beaktande av principerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, antagen av FN:s generalförsamling den 10 december 1948,

SOM ERKÄNNER betydelsen av transparens när det gäller den internationella handeln till förmån för alla parter,

SOM STRÄVAR EFTER att fastställa tydliga och ömsesidigt fördelaktiga regler för sin handel och sina investeringar och att minska eller avskaffa hindren för handel och investeringar mellan dem,

SOM HAR FÖRESATT SIG att bidra till en harmonisk utveckling och utvidgning av den internationella handeln genom att med hjälp av detta avtal avlägsna handelshinder och undvika att skapa nya hinder för handel eller investeringar mellan parterna som skulle kunna minska fördelarna med detta avtal,

SOM UTGÅR från sina respektive rättigheter och skyldigheter enligt avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen och andra multilaterala, regionala och bilaterala avtal och överenskommelser i vilka de är part,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

KAPITEL ETT

SYFTE OCH ALLMÄNNA DEFINITIONER

ARTIKEL 1.1

Upprättande av ett frihandelsområde

Parterna i detta avtal upprättar härmed ett frihandelsområde, i överensstämmelse med artikel XXIV i allmänna tull- och handelsavtalet från 1994 (Gatt 1994) och artikel V i allmänna tjänstehandelsavtalet (Gats).

ARTIKEL 1.2

Syfte

Detta avtal har till syfte att liberalisera och underlätta handel och investeringar mellan parterna i enlighet med bestämmelserna i detta avtal.

ARTIKEL 1.3

Allmänna definitioner

Om inget annat anges, gäller följande definitioner i detta avtal:

jordbruksavtalet: det avtal om jordbruk som ingår i bilaga 1A till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (nedan kallat *WTO-avtalet*),

avtalet om offentlig upphandling: det avtal om offentlig upphandling som ingår i bilaga 4 till WTO-avtalet,

avtalet om kontroll före skeppning: det avtal om kontroll före skeppning som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

antidumpningsavtalet: det avtal om tillämpning av artikel VI i Gatt 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

avtalet om tullvärdeberäkning: det avtal om tillämpning av artikel VII i Gatt 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

dag: kalenderdag,

överenskommelsen om tvistlösning: den överenskommelse om regler och förfaranden för tvistlösning som ingår i bilaga 2 till WTO-avtalet,

Gats: det allmänna tjänstehandelsavtalet som ingår i bilaga 1B till WTO-avtalet,

Gatt 1994: det allmänna tull- och handelsavtalet från 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

HS eller *Harmoniserade systemet*: systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, inbegripet alla rättsliga anmärkningar och ändringar av detta,

IMF: Internationella valutafonden,

importlicensavtalet: det avtal om importlicensförfaranden som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

åtgärder: alla slags lagar och andra föreskrifter, förfaranden, krav eller bruk,

fysisk person i en part: en medborgare i Singapore eller i en av unionens medlemsstater¹ i enlighet med berörd stats lagstiftning,

¹ Begreppet *fysisk person* omfattar även fysiska personer som är varaktigt bosatta i Lettland som inte är medborgare i Lettland eller någon annan stat men som har rätt, enligt lagar och andra författningar i Lettland, att få ett pass för icke-medborgare (främlingspass).

avtalet om partnerskap och samarbete: avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Singapore, å andra sidan, undertecknat i [...] den [...],

person: en fysisk person eller en juridisk person,

avtalet om skyddsåtgärder: det avtal om skyddsåtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

subventionsavtalet: det avtal om subventioner och utjämningsåtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

SPS-avtalet: det avtal om tillämpningen av sanitära och fytosanitära åtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

avtalet om tekniska handelshinder: det avtal om tekniska handelshinder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet,

Tripsavtalet: det avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter som ingår i bilaga 1C till WTO-avtalet,

Wipo: Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten,

WTO: Världshandelsorganisationen,

WTO-avtalet: avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen som slöts i Marrakech den 15 april 1994.

KAPITEL TVÅ

NATIONELL BEHANDLING OCH MARKNADSTILLTRÄDE FÖR VAROR

AVSNITT A

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 2.1

Mål

Parterna ska under en övergångsperiod som inleds när detta avtal träder i kraft gradvis och ömsesidigt liberalisera handeln med varor i enlighet med detta avtal och i överensstämmelse med artikel XXIV i Gatt 1994.

ARTIKEL 2.2

Tillämpningsområde

Detta kapitel gäller för handeln med varor mellan parterna.

ARTIKEL 2.3

Nationell behandling

Varje part ska bevilja varor från den andra parten nationell behandling i enlighet med artikel III i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser. I detta syfte införlivas de skyldigheter som ingår i artikel III i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser i tillämpliga delar i detta avtal och utgör en integrerad del av detta.

ARTIKEL 2.4

Tullar

I detta kapitel avses med tull varje form av tull eller annan påлага som påförs vid eller i samband med import eller export av en vara, inbegripet varje form av extraskatt eller extrapåлага som påförs vid eller i samband med sådan import eller export.

En tull inbegriper inte

- a) pålagor som motsvarar en intern skatt som påförs i överensstämmelse med artikel 2.3 (Nationell behandling),
- b) tull som påförs i överensstämmelse med kapitel tre (Handelspolitiska skyddsåtgärder),

- c) tullar som tillämpas i överensstämmelse med artiklarna VI, XVI och XIX i Gatt 1994, antidumpningsavtalet, subventionsavtalet, artikel 5 i jordbruksavtalet och överenskommelsen om tvistlösning, och
- d) avgifter och andra pålagor som påförs i överensstämmelse med artikel 2.10 (Avgifter och formaliteter i samband med import och export).

ARTIKEL 2.5

Klassificering av varor

Klassificeringen av varor i handeln mellan parterna ska vara den som anges i varje parts respektive tulltaxenomenklatur, i överensstämmelse med HS och senare ändringar.

AVSNITT B

SÄNKNING OCH/ELLER AVSKAFFANDE AV TULLAR

ARTIKEL 2.6

Sänkning eller avskaffande av importtullar

1. Varje part ska sänka eller avskaffa sina tullar på importerade varor med ursprung i den andra parten i enlighet med de tullbindningslistor som fastställs i bilaga 2-A. I detta kapitel avses med *med ursprung i* att varans ursprung fastställs i enlighet med de ursprungsregler och andra krav som anges i protokoll 1.

2. Den bastullsats på vilken de gradvisa sänkningarna ska tillämpas i enlighet med punkt 1 ska vara den som anges i tullbindningslistorna i bilaga 2-A.
3. Om en part vid något tillfälle efter dagen då detta avtal träder ikraft sänker sin mest gynnade nation-tullsats (nedan kallad *MGN-tullsats*) på import, ska den tullsatsen tillämpas, om och så länge som den är lägre än den tullsats som beräknas i enlighet med tullbindningslistorna i bilaga 2-A.
4. Tre år efter detta avtals ikraftträdande ska parterna, på en parts begäran, samråda för att överväga att påskynda och utvidga tillämpningsområdet för sänkningen och avskaffandet av importtullar. Ett beslut av parterna i kommittén för varuhandel om ett påskyndande eller en utvidgning ska ersätta den tullsats eller kategori som fastställs i enlighet med deras tullbindningslistor för den varan.

ARTIKEL 2.7

Avskaffande av tullar och skatter på export

Ingen av parterna ska bibehålla eller införa några tullar eller skatter som påförs vid eller i samband med export eller försäljning för export av varor till den andra parten eller några interna skatter på varor som exporteras till den andra parten som är högre än de som påförs likadana varor som är avsedda för inhemsk försäljning.

ARTIKEL 2.8

Frysningssklausul

När detta avtal har trätt i kraft ska ingen av parterna höja en befintlig tull, eller införa en ny tull, på import av en vara med ursprung i den andra parten. Detta ska inte utesluta att en part efter en ensidig sänkning kan höja en tull till den nivå som fastställs i tullbindningslistorna i bilaga 2-A.

AVSNITT C

ICKE-TARIFFÄRA ÅTGÄRDER

ARTIKEL 2.9

Import- och exportrestriktioner

1. Ingen av parterna ska anta eller bibehålla förbud eller restriktioner vid import av en vara från den andra parten eller vid export eller försäljning för export av en vara avsedd för den andra partens territorium, i enlighet med artikel XI i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser. I detta syfte har artikel XI i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser i tillämpliga delar införlivats i och utgör en integrerad del av detta avtal.

2. Parterna är överens om att innan en part vidtar åtgärder enligt artikel XI.2 a och c i Gatt 1994 ska den parten förse den andra parten med alla relevanta upplysningar i syfte att nå en för båda parter godtagbar lösning. Parterna kan komma överens om de medel som är nödvändiga för att avhjälpa svårigheterna. Om ingen överenskommelse nås inom 30 dagar efter lämnandet av sådana upplysningar, får den exporterande parten vidta åtgärder enligt denna artikel beträffande exporten av varan i fråga. När särskilda och kritiska omständigheter som kräver ett omedelbart ingripande medför att upplysningar eller en undersökning i förväg inte är möjliga, får den part som avser att vidta åtgärderna genast tillämpa de försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen och ska i så fall omedelbart underrätta den andra parten om detta.

ARTIKEL 2.10

Avgifter och formaliteter i samband med import och export

1. Varje part ska i enlighet med artikel VIII i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser se till att alla slags avgifter och pålagor (bortsett från tullar och åtgärder förtecknade i leden a, b och c i artikel 2.4 (Tullar)) som påförs vid eller i samband med import eller export av varor till sitt belopp begränsas till den ungefärliga kostnaden för de tillhandahållna tjänsterna, som inte ska beräknas utifrån värdet och ska inte utgöra ett indirekt skydd för inhemska varor eller en import- eller exportavgift för skatteändamål.

2. Varje part ska via ett officiellt angivet medium, däribland genom internet, informera om de avgifter och andra pålagor som den påför i samband med import och export.
3. Ingen part ska kräva en konsulär transaktion¹, inklusive betalning av tillhörande avgifter och pålagor, i samband med import av en vara från den andra parten.

ARTIKEL 2.11

Import- och exportlicensförfaranden

1. Parterna bekräftar sina befintliga rättigheter och skyldigheter enligt importlicensavtalet.
2. Parterna ska införa och förvalta alla eventuella import- eller exportlicensförfaranden² i enlighet med:
 - a) Artikel 1.1–1.9 i importlicensavtalet.

¹ Med *konsulär transaktion* avses förfarandet att från en importerande parts konsul inom den exporterande partens territorium, eller inom en tredje parts territorium, erhålla en konsulär faktura eller en konsulär visering av en faktura, ursprungsintyg, fraktsedel, exportdeklaration eller något annat slags tulldokument i samband med import av en vara.

² I denna artikel avses med *icke-automatiska licensförfaranden* licensförfaranden i vilka godkännande av ansökan inte beviljas för alla juridiska och fysiska personer som uppfyller den berörda partens krav för att bedriva import- eller exportverksamhet som inbegriper varor som omfattas av licensförfaranden.

b) Artikel 2 i importlicensavtalet.

c) Artikel 3 i importlicensavtalet.

I detta syfte är bestämmelserna som avses i leden a, b och c i denna punkt införlivade i och utgör en del av detta avtal. Parterna ska tillämpa dessa bestämmelser i tillämpliga delar för alla exportlicensförfaranden.

3. Varje part ska se till att alla exportlicensförfaranden tillämpas neutralt och förvaltas på ett opartiskt, rättvist, icke-diskriminerande och öppet sätt.

4. Varje part ska endast anta eller bibehålla licensförfaranden som villkor för import till det egna territoriet eller export från dess territorium till den andra parten när andra lämpliga förfaranden för att uppnå ett administrativt syfte inte rimligen är tillgängliga.

5. Parterna ska inte anta eller bibehålla icke-automatiska import- eller exportlicensförfaranden om det inte är nödvändigt i syfte att genomföra en åtgärd som är förenlig med detta avtal. En part som antar icke-automatiska licensförfaranden ska tydligt ange den åtgärd som vidtas genom ett sådant licensförfarande.

6. En part som inför exportlicensförfaranden eller ändringar i dessa förfaranden ska anmäla detta till kommittén för varuhandel 60 dagar före offentliggörandet av dessa förfaranden. Denna anmälan ska innehålla den information som krävs enligt artikel 5 i importlicensavtalet.

7. Varje part ska inom 60 dagar svara på förfrågningar från den andra parten rörande alla licensförfaranden som den part till vilken begäran riktas avser att anta eller har antagit eller bibehållit, samt kriterierna för att bevilja och/eller fördela import- eller exportlicenser.

ARTIKEL 2.12

Statliga handelsföretag

1. Parterna bekräftar sina befintliga rättigheter och skyldigheter enligt artikel XVII i Gatt 1994, med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser samt den överenskommelse om tolkningen av artikel XVII i Gatt 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet, som i tillämpliga delar härmed införlivas i och utgör en integrerad del av detta avtal.
2. Varje part får begära upplysningar från den andra parten bilateralt i enlighet med artikel XVII.4 c och d i Gatt 1994.

ARTIKEL 2.13

Avskaffande av sektorsspecifika icke-tariffära åtgärder

1. Parterna ska genomföra ytterligare åtaganden i fråga om sektorsspecifika icke-tariffära åtgärder avseende varor i enlighet med bilagorna 2-B och 2-C (nedan kallade *de sektorsspecifika bilagorna*). För detta ändamål kan parterna genom beslut i kommittén för varuhandel ändra de sektorsspecifika bilagorna.
2. På begäran av endera parten ska parterna inleda förhandlingar i syfte att bredda omfattningen av sina åtaganden i fråga om sektorsspecifika icke-tariffära åtgärder avseende varor.

AVSNITT D

SÄRSKILDA UNDANTAG BETRÄFFANDE VAROR

ARTIKEL 2.14

Allmänna undantag

1. Ingenting i detta kapitel ska utgöra ett hinder för att vidta åtgärder i enlighet med artikel XX i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser, som härmed i tillämpliga delar införlivas i och utgör en integrerad del av detta avtal.

2. Parterna är överens om att innan en exporterande part vidtar åtgärder enligt artikel XX i och j i Gatt 1994 ska den parten förse den andra parten med alla relevanta upplysningar i syfte att nå en för båda parter godtagbar lösning. Parterna kan komma överens om de medel som är nödvändiga för att avhjälpa svårigheterna. Om ingen överenskommelse nås inom 30 dagar, får den exporterande parten vidta åtgärder i enlighet med denna artikel beträffande export av den berörda varan. När särskilda och kritiska omständigheter som kräver ett omedelbart ingripande medför att upplysningar eller en undersökning i förväg inte är möjliga, får den part som avser att vidta åtgärderna genast tillämpa de försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen och ska i så fall omedelbart underrätta den andra parten om detta.

AVSNITT E

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 2.15

Kommittén för varuhandel

1. Den kommitté för varuhandel som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) ska sammanträda på begäran av en part eller handelskommittén för att behandla frågor som uppkommer inom ramen för detta kapitel, och den ska bestå av företrädare för parterna.

2. Kommittén ska bland annat ha till uppgift att
 - a) övervaka genomförandet av detta kapitel och bilagorna 2-A, 2-B och 2-C,
 - b) främja varuhandeln mellan parterna, inbegripet genom samråd om påskyndande och utvidgning av omfattningen av avskaffandet av tullar och om utvidgning av omfattningen av åtagandena i fråga om icke-tariffära åtgärder enligt detta avtal samt om andra frågor vid behov; som ett resultat av dessa samråd får kommittén fatta beslut att ändra eller utöka bilagorna 2-A, 2-B och 2-C efter behov, och
 - c) behandla tariffära och icke-tariffära åtgärder beträffande varuhandeln mellan parterna och, om så är lämpligt, överlämna sådana ärenden till handelskommittén för dess bedömning.

KAPITEL TRE

HANDELSPOLITISKA SKYDDSAÅTGÄRDER

AVSNITT A

ANTIDUMPNINGS- OCH UTJÄMNINGSÅTGÄRDER

ARTIKEL 3.1

Allmänna bestämmelser

1. Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter enligt artikel VI i Gatt 1994, antidumpningsavtalet och subventionsavtalet och ska tillämpa antidumpnings- och utjämningsåtgärder i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel.
2. Parterna är medvetna om att antidumpnings- och utjämningsåtgärder kan missbrukas för att hindra handel, och är överens om att
 - a) sådana åtgärder bör användas i full överensstämmelse med relevanta WTO-bestämmelser och bör baseras på ett rättvist och öppet system, och
 - b) den parts intressen mot vilken en sådan åtgärd införs noggrant bör övervägas.

3. Vid tillämpning av detta avsnitt ska varornas ursprung fastställas i enlighet med parternas ursprungsregler som inte medför förmånsbehandling.

ARTIKEL 3.2

Öppenhet och informationsutbyte

1. Efter det att en parts behöriga myndigheter har tagit emot en väl underbyggd begäran om antidumpningsåtgärder beträffande import från den andra parten, ska parten senast 15 dagar innan den inleder en undersökning skriftligen underrätta den andra parten om mottagandet av begäran.
2. Efter det att en parts behöriga myndigheter har tagit emot en väl underbyggd begäran om utjämningsåtgärder beträffande import från den andra parten, ska parten senast 15 dagar innan den inleder en undersökning skriftligen underrätta den andra parten om att den mottagit begäran och ge denna andra part möjlighet att samråda med de behöriga myndigheterna om begäran i syfte att klargöra den faktiska situationen och komma överens om en lösning. Parterna ska bemöda sig om att hålla dessa samråd så snart som möjligt därefter.

3. Båda parter ska omedelbart efter ett eventuellt införande av provisoriska åtgärder och i alla händelser före det slutgiltiga avgörandet lämna en fullständig och ändamålsenlig redogörelse för alla de viktigaste omständigheter och överväganden som ligger till grund för beslutet att vidta åtgärder. Detta ska inte påverka tillämpningen av artikel 6.5 i antidumpningsavtalet och artikel 12.4 i subventionsavtalet. Redogörelserna ska göras skriftligen, och berörda parter ska ges tillräcklig tid att lämna synpunkter.
4. Varje berörd part ska ges möjlighet att höras så att de kan lämna synpunkter under undersökningar rörande handelspolitiska skyddsåtgärder.

ARTIKEL 3.3

Regel om lägsta tull

Om en part beslutar att införa en antidumpnings- eller utjämningstull, får storleken på denna tull inte överstiga dumpningsmarginalen eller de utjämningsbara subventionerna, och den bör vara lägre än marginalen om en sådan lägre tull är tillräcklig för att avhjälpa skadan för den inhemska industrin.

ARTIKEL 3.4

Beaktande av allmänintresset

En part får inte tillämpa antidumpnings- eller utjämningsåtgärder i de fall där, utifrån de uppgifter som erhållits under undersökningens gång, det klart kan fastställas att det inte ligger i allmänintresset att vidta sådana åtgärder. I allmänintresset ska situationen för den inhemska industrin, importörer och deras intresseorganisationer samt representativa användare och representativa konsumentorganisationer beaktas, under förutsättning att de har lämnat relevanta uppgifter till de undersökande myndigheterna.

ARTIKEL 3.5

Undantag från bilateral tvistlösning och medlingsmekanism

Bestämmelserna i detta avsnitt ska inte omfattas av kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism).

AVSNITT B

ALLMÄNNA SKYDDSÅTGÄRDER

ARTIKEL 3.6

Allmänna bestämmelser

1. Parterna behåller sina respektive rättigheter och skyldigheter enligt artikel XIX i Gatt 1994, avtalet om skyddsåtgärder och artikel 5 i jordbruksavtalet. Om inte annat anges i detta avsnitt, medför detta avtal inga ytterligare rättigheter eller skyldigheter för parterna i fråga om agerande i enlighet med artikel XIX i Gatt 1994 och avtalet om skyddsåtgärder.
2. Ingen part ska för samma vara samtidigt tillämpa
 - a) en bilateral skyddsåtgärd och
 - b) en åtgärd enligt artikel XIX i Gatt 1994 och avtalet om skyddsåtgärder.
3. Vid tillämpning av detta avsnitt ska varornas ursprung fastställas i enlighet med parternas ursprungsregler som inte medför- förmånsbehandling.

ARTIKEL 3.7

Öppenhet

1. Trots vad som sägs i artikel 3.6 (Allmänna bestämmelser), ska den part som inleder en skyddsåtgärdsundersökning eller avser att tillämpa skyddsåtgärder, på begäran av den andra parten, omedelbart och senast sju dagar före inledandet eller införandet lämna en särskild skriftlig underrättelse med alla relevanta upplysningar som lett till att skyddsåtgärdsundersökningen inleds eller till att skyddsåtgärderna införs samt, om relevant, de preliminära och slutgiltiga undersökningsresultaten. Detta ska inte påverka tillämpningen av artikel 3.2 i avtalet om skyddsåtgärder.
2. Om parterna inför skyddsåtgärder, ska de sträva efter att införa dem på ett sätt som påverkar deras bilaterala handel så lite som möjligt.
3. Vid tillämpning av punkt 2 gäller att om en part anser att de rättsliga kraven för införande av slutgiltiga skyddsåtgärder är uppfyllda, ska den part som avser att tillämpa sådana åtgärder underrätta den andra parten och ge den parten möjlighet att hålla bilaterala samråd. Om ingen tillfredsställande lösning har nåtts inom 30 dagar efter underrättelsen, får den importerande parten anta de slutgiltiga skyddsåtgärderna. Möjligheten till samråd bör också erbjudas den andra parten för att utbyta synpunkter på de upplysningar som avses i punkt 1.

ARTIKEL 3.8

Undantag från bilateral tvistlösning och medlingsmekanism

Bestämmelserna i detta avsnitt ska inte omfattas av kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism).

AVSNITT C

BILATERALA SKYDDSÅTGÄRDER

ARTIKEL 3.9

Definitioner

I detta avsnitt gäller följande definitioner:

- a) *allvarlig skada* och *hot om allvarlig skada*: förstås i enlighet med artikel 4.1 a och b i avtalet om skyddsåtgärder. I detta syfte har artikel 4.1 a och b i avtalet om skyddsåtgärder i tillämpliga delar införlivats i detta avtal och utgör en integrerad del av det.
- b) *övergångsperiod*: en period på tio år från och med den dag då detta avtal träder i kraft.

ARTIKEL 3.10

Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd

1. Om ursprungsvaror från en part till följd av sänkningen eller avskaffandet av en tull enligt detta avtal importeras till den andra partens territorium i sådana ökade mängder, i absoluta tal eller i förhållande till den inhemska produktionen, och under sådana omständigheter att det vållar eller hotar att vålla allvarlig skada för den inhemska industri som tillverkar likadana eller direkt konkurrerande varor, får den importerande parten under övergångsperioden vidta åtgärder enligt punkt 2 i enlighet med villkoren och förfarandena i detta avsnitt.
2. Den importerande parten får vidta en bilateral skyddsåtgärd som
 - a) uppskjuter en ytterligare sänkningar av tullsatsen för den berörda varan enligt bilaga 2-A, eller
 - b) höjer tullsatsen för den berörda varan till en nivå som inte överstiger den lägre av följande två tullsatser:
 - i) den MGN-tullsats som tillämpas på varan när åtgärden vidtas, eller
 - ii) den bastullsats som anges i tullbindningslistorna i bilaga 2-A i enlighet med punkt 2 i artikel 2.6 (Sänkning eller avskaffande av importtullar).

ARTIKEL 3.11

Villkor och begränsningar

1. En part ska skriftligen underrätta den andra parten om inledandet av en sådan undersökning som avses i punkt 2 och samråda med den andra parten så långt i förväg som möjligt innan en bilateral skyddsåtgärd vidtas, i syfte att
 - a) granska uppgifterna från undersökningen och bedöma om de villkor som anges i denna artikel är uppfyllda,
 - b) utbyta synpunkter på åtgärden och dess lämplighet med hänsyn till målen i detta avsnitt att undanröja allvarlig skada eller hot om allvarlig skada för inhemska producenter som vållats av en ökning av importen enligt punkt 1 i artikel 3.10 (Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd), och
 - c) utbyta preliminära synpunkter angående kompensation enligt artikel 3.13 (Kompensation).
2. En part får endast tillämpa en bilateral skyddsåtgärd efter en undersökning utförd av dess behöriga myndigheter i enlighet med artiklarna 3, 4.2 a och c i avtalet om skyddsåtgärder. I detta syfte införlivas i tillämpliga delar artiklarna 3, 4.2 a och c i avtalet om skyddsåtgärder i detta avtal och utgör en integrerad del av det.

3. Åtgärder som avses i artikel 3.10 (Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd) får inte vidtas om inte undersökningen på grundval av objektiv bevisning visar att det finns ett orsakssamband mellan den ökade importen från den andra parten och allvarlig skada eller hot om allvarlig skada. I detta avseende ska vederbörlig hänsyn tas till andra faktorer, bland annat importen av samma produkt från andra länder.
4. Varje part ska se till att dess behöriga myndigheter slutför en sådan undersökning inom ett år efter det att den inleds.
5. Ingen av parterna får tillämpa en bilateral skyddsåtgärd enligt punkt 1 i artikel 3.10 (Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd)
- a) i större utsträckning och under längre tid än vad som är nödvändigt för att förhindra eller avhjälpa allvarlig skada och för att underlätta anpassning,
 - b) under mer än två år, en period som dock får förlängas med upp till två år om den importerande partens behöriga myndigheter i enlighet med förfarandena i denna artikel fastställer att åtgärden fortfarande är nödvändig för att förhindra eller avhjälpa allvarlig skada och för att underlätta anpassning och att det finns belägg för att industrin anpassar sig, förutsatt att den totala tillämpningstiden för en skyddsåtgärd, inbegripet den ursprungliga tillämpningstiden och en eventuell förlängning av den, inte överstiger fyra år, eller
 - c) efter det att övergångsperioden har löpt ut, såvida inte den andra parten har gett sitt samtycke.

6. Ingen åtgärd ska tillämpas på nytt på importen av samma vara under övergångsperioden, om inte en tid på minst hälften av den period under vilken skyddsåtgärden tillämpades tidigare har förflutit. I detta fall ska punkt 3 i artikel 3.13 (Kompensation) inte tillämpas.

7. När en part upphäver en bilateral skyddsåtgärd, ska tullsatsen vara den sats som enligt tullbindningslistorna i bilaga 2-A skulle ha tillämpats om åtgärden inte hade vidtagits.

ARTIKEL 3.12

Provisoriska åtgärder

1. Under kritiska omständigheter där ett dröjsmål skulle vålla skada som skulle vara svår att avhjälpa, får en part provisoriskt vidta en bilateral skyddsåtgärd sedan det preliminärt fastställts att det finns tydliga belägg för att importen av en ursprungsvara från den andra parten har ökat till följd av sänkningen eller avskaffandet av en tull enligt detta avtal och denna import vållar allvarlig skada eller hot om allvarlig skada för den inhemska industrin. Varaktigheten för en provisorisk åtgärd får inte överstiga 200 dagar, och under denna tid ska parten uppfylla kraven i punkterna 2 och 3 i artikel 3.11 (Villkor och begränsningar). Parten ska skyndsamt betala tillbaka eventuella högre tullar om den undersökning som avses i punkt 2 i artikel 3.11 (Villkor och begränsningar) inte visar att kraven i artikel 3.10 (Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd) är uppfyllda. Löptiden för en provisorisk åtgärd ska räknas som en del av den period som anges i punkt 5 b i artikel 3.11 (Villkor och begränsningar).

2. Om en part vidtar en provisorisk åtgärd enligt denna artikel, ska parten underrätta den andra parten skriftligen innan en sådan åtgärd vidtas och inleda samråd med den andra parten omedelbart efter det att en sådan åtgärd vidtas.

ARTIKEL 3.13

Kompensation

1. En part som vidtar en bilateral skyddsåtgärd ska samråda med den andra parten i syfte att gemensamt enas om lämplig handelsliberaliserande kompensation i form av medgivanden som har väsentligen likvärdiga handelseffekter eller som motsvarar värdet av den ytterligare tull som skyddsåtgärden förväntas orsaka. Parten som vidtar en bilateral skyddsåtgärd ska ge tillfälle till sådant samråd senast 30 dagar efter införandet av den bilaterala skyddsåtgärden.
2. Om samrådet enligt punkt 1 inte leder till någon överenskommelse om handelsliberaliserande kompensation inom 30 dagar efter det att samrådet inletts, får den part vars varor omfattas av skyddsåtgärden upphäva tillämpningen av väsentligen likvärdiga medgivanden på den part som vidtagit skyddsåtgärden. Den exporterande parten ska skriftligen underrätta den andra parten minst 30 dagar före upphävande av medgivanden enligt denna punkt.
3. Rätten till upphävande enligt punkt 2 får inte utövas under de första 24 månaderna under vilka en bilateral skyddsåtgärd tillämpas, förutsatt att skyddsåtgärden överensstämmer med bestämmelserna i detta avtal.

KAPITEL FYRA

TEKNISKA HANDELSHINDER

ARTIKEL 4.1

Mål

Målet med detta kapitel är att underlätta och öka handeln med varor mellan parterna genom att skapa en ram för att förebygga, kartlägga och undanröja onödiga handelshinder inom ramen för avtalet om tekniska handelshinder.

ARTIKEL 4.2

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta kapitel gäller för utarbetandet, antagandet och tillämpningen av alla standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, enligt definitionerna i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder, som kan påverka handeln med varor mellan parterna, oavsett dessa varors ursprung.
2. Trots vad som sägs i punkt 1 gäller detta kapitel inte för
 - a) inköpsspecifikationer som utarbetats av offentliga organ för sådana organs produktions- eller förbrukningskrav, eller

- b) sanitära och fytosanitära åtgärder enligt definitionen i bilaga A till SPS-avtalet som omfattas av kapitel fem i detta avtal.
- 3. I detta kapitel ska definitionerna i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder gälla.

ARTIKEL 4.3

Bekräftelse av avtalet om tekniska handelshinder

Parterna bekräftar sina befintliga rättigheter och skyldigheter gentemot varandra enligt avtalet om tekniska handelshinder, som härmed i tillämpliga delar införlivas i detta avtal och utgör en integrerad del av det.

ARTIKEL 4.4

Samarbete

- 1. Parterna ska stärka sitt samarbete på området för standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse i syfte att öka den ömsesidiga förståelsen av sina respektive system och underlätta tillträdet till sina respektive marknader.

2. Parterna ska försöka kartlägga och utveckla initiativ för regleringssamarbete lämpliga för särskilda frågor eller sektorer, vilket kan omfatta, men inte är begränsat till, att

- a) utbyta information och erfarenheter om utarbetandet och tillämpningen av tekniska föreskrifter och god regleringspraxis,
- b) när så är lämpligt, förenkla tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse,
- c) undvika onödiga skillnader i användandet av tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, och att arbeta för att om möjligt närma eller anpassa tekniska föreskrifter till internationella normer,
- d) uppmuntra samarbete mellan respektive offentliga eller privata organ som ansvarar för metrologi, standardisering, provning, certifiering och ackreditering,
- e) säkerställa ett effektivt samspel mellan tillsynsmyndigheter på nationell, regional och internationell nivå, t.ex. genom att hänvisa förfrågningar från en part till den lämpliga tillsynsmyndigheten, och
- f) utbyta information om utvecklingen i relevanta regionala och multilaterala forum för standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

3. På begäran ska en part på lämpligt sätt beakta förslag från den andra parten om samarbete enligt villkoren i detta kapitel.

ARTIKEL 4.5

Standarder

1. Parterna bekräftar sina skyldigheter enligt artikel 4.1 i avtalet om tekniska handelshinder att säkerställa att deras standardiseringsorgan ansluter sig till och följer uppförandekoden för utarbetande, antagande och tillämpning av standarder i bilaga 3 till avtalet om tekniska handelshinder.
2. I syfte att harmonisera standarder på en så bred grundval som möjligt, ska varje part uppmuntra sitt standardiseringsorgan, samt de regionala standardiseringsorgan i vilka de eller deras standardiseringsorgan är medlemmar, att i det internationella standardiseringsarbetet samarbeta med den andra partens relevanta standardiseringsorgan.
3. Parterna förpliktar sig att utbyta information om
 - a) sin användning av standarder som grund för tekniska föreskrifter,
 - b) sina respektive standardiseringsprocesser och om i vilken omfattning internationella eller regionala standarder används som grund för de nationella standarderna, och
 - c) samarbetsavtal som en av parterna genomför avseende standardisering, förutsatt att uppgifterna kan göras tillgängliga för allmänheten.

ARTIKEL 4.6

Tekniska föreskrifter

Parterna är överens om att på bästa sätt utnyttja god regleringspraxis i fråga om utarbetande, antagande och tillämpning av tekniska föreskrifter, i enlighet med avtalet om tekniska handelshinder, inklusive att

- a) vid utarbetande av en teknisk föreskrift, överväga bland annat konsekvenserna av de planerade tekniska föreskrifterna och tillgängliga lagstiftningsmässiga och icke-lagstiftningsmässiga alternativ till de föreslagna tekniska föreskrifterna som kan uppnå partens legitima mål,
- b) i överensstämmelse med artikel 2.4 i avtalet om tekniska handelshinder, i största möjliga utsträckning använda relevanta internationella standarder som grund för tekniska föreskrifter, förutom när sådana internationella standarder inte skulle vara ett effektivt eller lämpligt medel för att uppnå de legitima mål som eftersträvas, och, när internationella standarder inte använts som grund, på begäran av den andra parten redogöra för skälen till att sådana standarder bedömts vara olämpliga eller ineffektiva för det eftersträlvade målet, och
- c) i överensstämmelse med artikel 2.8 i avtalet om tekniska handelshinder, när så är lämpligt, specificera tekniska föreskrifter på grundval av produktkrav uttryckta i prestanda snarare än utformning eller beskrivande egenskaper.

ARTIKEL 4.7

Förfaranden för bedömning av överensstämmelse

1. Parterna är medvetna om att det finns en lång rad mekanismer för att underlätta godtagandet av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse, bland annat
 - a) den importerande partens användning av en leverantörsförsäkran om överensstämmelse,
 - b) avtal om ömsesidigt godtagande av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse avseende specifika tekniska föreskrifter som genomförts av organ belägna på den andra partens territorium,
 - c) användning av ackrediteringsförfaranden som krav för organ för bedömning av överensstämmelse,
 - d) offentliga myndigheters utnämmande av organ för bedömning av överensstämmelse, inklusive organ belägna på den andra partens territorium,
 - e) en parts unilaterala erkännande av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse som genomförts på den andra partens territorium,
 - f) frivilliga överenskommelser mellan organ för bedömning av överensstämmelse på varje parts territorium, och

- g) användning av regionala eller internationella multilaterala avtal och överenskommelser om erkännande som parterna är parter i.
2. Med särskild hänsyn tagen till dessa överväganden ska parterna
- a) intensifiera sitt utbyte av information om dessa och andra mekanismer i syfte att underlätta godtagandet av resultat av bedömningar av överensstämmelse,
 - b) utbyta information om de kriterier som används för att välja lämpliga förfaranden för bedömning av överensstämmelse för specifika produkter och i överensstämmelse med artikel 5.1.2 i avtalet om tekniska handelshinder kräva att förfaranden för bedömning av överensstämmelse inte är strängare eller tillämpas mer strikt än nödvändigt för att den importerande parten ska bli tillräckligt förvissad om att varorna överensstämmer med de tillämpliga tekniska föreskrifterna eller standarderna, med beaktande av de risker som bristande överensstämmelse skulle medföra,
 - c) utbyta information om ackrediteringspolicy och överväga hur man på bästa sätt kan använda internationella standarder för ackreditering och internationella avtal som berör parternas ackrediteringsorgan, t.ex. genom mekanismerna i International Laboratory Accreditation Cooperation och International Accreditation Forum, och
 - d) om två eller flera organ för bedömning av överensstämmelse har godkänts av en part för att genomföra de förfaranden för bedömning av överensstämmelse som krävs för att släppa ut en produkt på marknaden, se till att de ekonomiska aktörerna kan välja mellan dem.

3. Parterna bekräftar sin förpliktelse enligt artikel 5.2.5 i avtalet om tekniska handelshinder att avgifter som införts för obligatorisk bedömning av överensstämmelse för importerade varor ska vara skäligen i förhållande till eventuella avgifter som kan tas ut för bedömning av överensstämmelse för likadana varor med nationellt ursprung eller med ursprung i något annat land, med beaktande av kostnader för kommunikationer, transporter och andra kostnader som följer av att sökanden och det organ som bedömer överensstämmelse är belägna på olika platser.

4. På begäran av endera parten, kan parterna besluta att inleda samråd i syfte att fastställa sektorsspecifika initiativ avseende användningen av förfaranden för bedömning av överensstämmelse eller för att underlätta godtagandet av resultat av bedömningar av överensstämmelse som är lämpliga för respektive sektorer. Den part som lägger fram en sådan begäran bör underbygga den med relevant information om hur detta sektorsspecifika initiativ skulle underlätta handeln mellan parterna. Vid dessa samråd kan alla de mekanismer som anges i punkt 1 beaktas. Om en part avslår en sådan begäran från den andra parten ska den på begäran förklara sina skäl till detta.

ARTIKEL 4.8

Öppenhet

Parterna bekräftar sina förpliktelser avseende öppenhet enligt avtalet om tekniska handelshinder med avseende på utarbetande, antagande och tillämpning av standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, och är överens om att

- a) när en del av förfarandet för utarbetande av en teknisk föreskrift är föremål för offentligt samråd, ta den andra partens synpunkter i beaktande och att utan diskriminering ge rimliga möjligheter för den andra parten och dess intressenter att lämna synpunkter,

- b) vid anmälningar i enlighet med artikel 2.9 i avtalet om tekniska handelshinder, ge den andra parten minst 60 dagar efter anmälan för att lämna skriftliga synpunkter på förslaget och, när det är praktiskt möjligt, ta vederbörlig hänsyn till skäligen begäranden om förlängning av perioden för inlämnande av synpunkter,
- c) lämna tillräckligt lång tid mellan offentliggörandet av tekniska föreskrifter och deras ikraftträdande för att ekonomiska aktörer från den andra parten ska kunna anpassa sig, förutom när överhängande problem rörande säkerhet, hälsa, miljöskydd eller nationell säkerhet uppstår eller hotar att uppstå, och
- d) till den andra parten eller dess ekonomiska aktörer på begäran och utan otillbörligt dröjsmål tillhandahålla relevanta uppgifter (exempelvis genom en offentlig webbplats, om det finns en sådan) om gällande tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse och, vid behov och om tillgängliga, skriftliga riktlinjer om överensstämmelse med dess tekniska föreskrifter.

ARTIKEL 4.9

Marknadsövervakning

Parterna förpliktar sig att utbyta information om verksamhet avseende marknadsövervakning och tillsyn.

ARTIKEL 4.10

Märkning och etikettering

1. Parterna noterar att i enlighet med punkt 1 i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder kan en teknisk föreskrift omfatta eller enbart behandla märknings- eller etiketteringskrav, och är överens om att de, när deras tekniska föreskrifter omfattar obligatorisk märkning eller etikettering, kommer att säkerställa att dessa föreskrifter inte utarbetas med avsikten eller verkan att skapa onödiga hinder för den internationella handeln, och att dessa föreskrifter inte är mer handelsbegränsande än vad som är nödvändigt för att uppnå ett legitimt mål, i enlighet med artikel 2.2 i avtalet om tekniska handelshinder.
2. Parterna är överens om att följande ska gälla när en part kräver obligatorisk märkning eller etikettering av produkter:
 - a) Parten ska sträva efter att begränsa sina krav till endast sådana som är relevanta för konsumenter eller användare av produkten eller som anger att produkten uppfyller de obligatoriska kraven.
 - b) Parten får specificera vilka uppgifter som ska anges på etiketten och får kräva att vissa rättsliga krav för att fästa märkningen följs, men får inte kräva förhandsgodkännande eller certifiering av etiketter och märkningar som en förutsättning för försäljning av produkterna på dess marknad annat än om detta är nödvändigt mot bakgrund av risken med produkten för människors, djurs eller växters liv eller hälsa.

- c) Om parten kräver att ekonomiska aktörer använder ett unikt identifieringsnummer, ska den utan oskäligt dröjsmål och på icke-diskriminerande grund utfärda sådana nummer till relevanta ekonomiska aktörer från den andra parten.
- d) Parten ska, förutsatt att det inte är vilseledande, motstridigt eller förvirrande i förhållande till de uppgifter som krävs i den importerande parten, i märkning eller etikettering av produkter tillåta
 - i) information på andra språk utöver det språk som krävs i den importerande parten,
 - ii) nomenklatur, piktogram, symboler eller grafiska tecken som är internationellt accepterade, och
 - iii) ytterligare uppgifter utöver de som krävs av den importerande parten.
- e) Parten ska godta att märkning, inbegripet ommärkning och korrigeringar av märkning, i förekommande fall äger rum i godkända lokaler (t.ex. i tullager på importorten) i den importerande partens territorium före distribution och försäljning av produkten som ett alternativ till märkning på ursprungsplatsen om det inte krävs att en sådan märkning utförs på ursprungsplatsen med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet.
- f) Parten ska när den anser att det inte äventyrar legitima mål enligt avtalet om tekniska handelshinder sträva efter att godta icke-permanenta eller avtagbara etiketter, eller märkning eller etikettering som anges i den åtföljande dokumentationen i stället för att vara fysiskt anbringad på varan.

3. Utan att det påverkar parternas rättigheter och skyldigheter enligt WTO-avtalet, ska punkt 2 tillämpas på jordbruksprodukter, industriprodukter, och bearbetade jordbruksprodukter, inbegripet drycker och spritdrycker.

ARTIKEL 4.11

Kontaktpunkter

Uppgifterna för de kontaktpunkter som utses i enlighet med artikel 13.4 (Förfrågningar och kontaktpunkter) ska omfatta att

- a) övervaka tillämpningen och förvaltningen av detta kapitel,
- b) skyndsamt behandla alla frågor som den andra parten tar upp och som rör utarbetande, antagande, tillämpning och efterlevnaden av standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse,
- c) stärka samarbetet i fråga om utarbetande och förbättring av standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse,
- d) utbyta information om standarder, tekniska föreskrifter och system för bedömning av överensstämmelse,

- e) underlätta, om så är lämpligt, samarbete i enlighet med punkt 2 i artikel 4.4 (Samarbete), och
- f) organisera inrättandet av tillfälliga arbetsgrupper på begäran av endera parten, för att utforska sätt att underlätta handeln mellan parterna.

ARTIKEL 4.12

Slutbestämmelser

1. Parterna får i den kommitté för varuhandel som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) diskutera de arrangemang som krävs för genomförandet av detta kapitel. Parterna får genom beslut i kommittén anta de genomförandeåtgärder som krävs för detta ändamål.
2. Parterna har gjort ytterligare åtaganden angående sektorsspecifika icke-tariffära åtgärder avseende varor i enlighet med bilaga 4-A och tilläggen till den bilagan.

KAPITEL FEM

SANITÄRA OCH FYTOSANITÄRA ÅTGÄRDER

ARTIKEL 5.1

Mål

Målen med detta kapitel är att

- a) skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa på parternas respektive territorier och samtidigt underlätta handeln mellan parterna på området sanitära och fytosanitära åtgärder,
- b) samarbeta för att ytterligare genomföra SPS-avtalet, och
- c) ge möjlighet att förbättra kommunikation, samarbete och lösning av frågor som rör genomförandet av sanitära och fytosanitära åtgärder som påverkar handeln mellan parterna.

ARTIKEL 5.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel gäller för alla sanitära och fytosanitära åtgärder som en part vidtar och som direkt eller indirekt kan påverka handeln mellan parterna.

2. Detta kapitel ska också tillämpas på samarbete mellan parterna om djurskyddsfrågor av ömsesidigt intresse för parterna.
3. Ingenting i detta kapitel ska påverka parternas rättigheter enligt avtalet om tekniska handelshinder när det gäller åtgärder som inte omfattas av detta kapitel.

ARTIKEL 5.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) Definitionerna i bilaga A till SPS-avtalet.
- b) Parterna får komma överens om andra definitioner vid tillämpningen av detta kapitel med hänsyn till ordlistor och definitioner från relevanta internationella organisationer, såsom Codex Alimentarius-kommissionen (nedan kallad *Codex Alimentarius*), Världsförbundet för djurhälsa (nedan kallad *OIE*) och enligt Internationella växtskyddskonventionen (nedan kallad *IPPC*).

ARTIKEL 5.4

Rättigheter och skyldigheter

Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter enligt SPS-avtalet.

ARTIKEL 5.5

Behöriga myndigheter

Parternas behöriga myndigheter som ansvarar för genomförandet av detta kapitel anges i bilaga 5-A. Parterna ska underrätta varandra angående varje ändring av dessa behöriga myndigheter.

ARTIKEL 5.6

Allmänna principer

Vid genomförandet av detta kapitel ska parterna

- a) se till att de sanitära och fytosanitära åtgärderna står i överensstämmelse med principerna i artikel 3 i SPS-avtalet,
- b) inte använda sanitära och fytosanitära åtgärder för att skapa onödiga handelshinder,

- c) se till att förfaranden som inrättas enligt detta kapitel vidtas och fullföljs utan oskäligen försening och att sådana förfaranden inte tillämpas på ett sätt som skulle innebära en godtycklig eller oönskad diskriminering av andra parten där identiska eller likartade förhållanden råder, och
- d) inte använda vare sig de förfaranden som avses i led c eller någon begäran om ytterligare uppgifter för att utan vetenskapliga och tekniska skäl fördröja tillträdet till sina respektive marknader.

ARTIKEL 5.7

Importkrav

1. En parts importkrav ska gälla för den andra partens hela territorium.
2. Den exporterande parten ska se till att produkter som exporteras till den importerande parten uppfyller den importerande partens sanitära och fytosanitära krav.
3. Den importerande parten ska se till att dess importkrav tillämpas på produkter som importerats från den exporterande parten på ett proportionerligt och icke-diskriminerande sätt.
4. Eventuella avgifter som tas ut för förfaranden med avseende på produkter som importerats från den exporterande parten ska vara skäliga i förhållande till avgifter som tas ut för likadana inhemska produkter och får inte vara högre än den faktiska kostnaden för tjänsten.

5. Den importerande parten ska ha rätt att utföra importkontroller på produkter som importerats från den exporterande parten för genomförandet av sanitära och fytosanitära åtgärder.
6. Importkontroller på produkter som importerats från den exporterande parten ska grundas på de sanitära och fytosanitära risker som är förenade med sådan import. De ska utföras utan onödigt dröjsmål och med minsta möjliga påverkan på handeln mellan parterna.
7. Den importerande parten ska förse den exporterande parten, på den exporterande partens begäran, med information om frekvensen av genomförda importkontroller på produkter från den exporterande parten. Den importerande parten får ändra frekvensen av fysiska kontroller av sändningar, när så är lämpligt, som en följd av i) kontroller, ii) importkontroller eller iii) en överenskommelse mellan parterna, även efter samråd som föreskrivs i detta kapitel.
8. Om importkontrollerna visar att produkterna inte uppfyller de relevanta importkraven i den importerande parten bör varje åtgärd som vidtas av den importerande parten stå i proportion till de sanitära och fytosanitära riskerna i samband med import av den produkt som inte uppfyller kraven.

ARTIKEL 5.8

Kontroller

1. För att få och upprätthålla förtroende för verkan av detta kapitels genomförande ska den importerande parten ha rätt att utföra kontroller vid varje tidpunkt, inbegripet
 - a) genom kontrollbesök hos den exporterande parten, för att kontrollera hela eller delar av inspektions- och certifieringssystemet hos den exporterande partens behöriga myndigheter, i enlighet med relevanta internationella standarder, riktlinjer och rekommendationer från Codex Alimentarius, OIE och IPPC, och
 - b) genom att kräva information från den exporterande parten om dess inspektions- och certifieringssystem och genom att erhålla resultaten av de kontroller som har utförts inom ramen för detta.
2. Den importerande parten ska meddela den exporterande parten resultaten och slutsatserna av de kontroller som har genomförts i enlighet med punkt 1. Den importerande parten får göra dessa resultat offentligt tillgängliga.
3. Om den importerande parten beslutar att göra ett kontrollbesök hos den exporterande parten, ska den importerande parten underrätta den exporterande parten om detta kontrollbesök minst 60 dagar innan kontrollbesöket ska utföras, utom i nödfall eller om parterna kommer överens om något annat. Alla ändringar av ett sådant besök ska överenskommas av parterna.

4. Kostnaderna för att utföra en kontroll av hela eller delar av inspektions- och certifieringssystemet hos den exporterande partens behöriga myndigheter och för eventuella kontrollbesök vid enskilda anläggningar, ska bäras av den importerande parten.
5. Den importerande parten ska inom 60 dagar tillhandahålla skriftlig information om en kontroll av den exporterande parten. Den exporterande parten ska ha 45 dagar på sig att lämna synpunkter på sådan information. Den exporterande partens synpunkter ska bifogas och om lämpligt tas med i den slutgiltiga resultatredovisningen.
6. Om en betydande risk för folk- eller djurhälsan eller växtskyddet konstaterats under kontrollen ska, trots vad som sägs i punkt 5, den importerande parten så snart som möjligt underrätta den exporterande parten och under alla omständigheter inom tio dagar efter kontrollens slut.

ARTIKEL 5.9

Handelslättnader

1. I de fall då den importerande parten kräver en kontroll på plats för att tillåta import av en viss kategori eller kategorier av produkter av animaliskt ursprung från den exporterande parten, ska
 - a) kontrollen bedöma inspektions- och certifieringssystemet hos den exporterande parten i enlighet med artikel 5.8 (Kontroller) och ta hänsyn till alla relevanta skriftliga uppgifter som den exporterande parten tillhandahållit på begäran, och

- b) om resultatet av kontrollen av inspektions- och certifieringssystemet är tillfredställande, ska den importerande parten skriftligen underrätta den exporterande parten om det positiva resultatet av kontrollen. I detta fall kan den information som lämnas inbegripa att den importerande parten har godkänt, eller kommer att godkänna, import av en viss kategori eller kategorier av produkter, eller
- c) om resultatet av kontrollen av inspektions- och certifieringssystemet inte är tillfredställande, ska den importerande parten skriftligen underrätta den exporterande parten om resultatet av kontrollen. I detta fall ska informationen inkludera något av följande:
 - i) ett uttalande om de villkor, inbegripet de som rör inspektions- och certifieringssystemet hos den exporterande parten, som den exporterande parten behöver uppfylla för att den importerande parten ska kunna godkänna import av en viss kategori eller kategorier av produkter av animaliskt ursprung,
 - ii) en hänvisning till det faktum att särskilda anläggningar för produkter av animaliskt ursprung kan få exportera till den importerande parten om de relevanta importkraven i artikel 5.7 (Importkrav) uppfylls, eller
 - iii) ett uttalande om att den importerande parten inte har godkänt import av en viss kategori eller kategorier av produkter från den exporterande parten.

2. I de fall då den importerande parten har godkänt import av en viss kategori eller kategorier av produkter av animaliskt ursprung som avses i punkt 1 b ska den exporterande parten underrätta den importerande parten om förteckningen över de enskilda anläggningar som uppfyller den importerande partens krav i enlighet med i synnerhet artikel 5.7 (Importkrav) och 5.8 (Kontroller). Dessutom gäller följande:

- a) Den importerande parten, på begäran av den exporterande parten, ska godkänna enskilda anläggningar som avses i punkt 3 i bilaga 5-B som är belägna på den exporterande partens territorium, utan föregående kontrollbesök vid enskilda anläggningar. Vid begäran om godkännande av den importerande parten ska den exporterande parten tillhandahålla de uppgifter som krävs av den importerande parten för att garantera att de relevanta kraven är uppfyllda, inklusive bestämmelserna i artikel 5.7 (Importkrav). Den importerande partens godkännande ska överensstämma med de villkor som fastställs i bilaga 5-B och ska begränsas till de produktkategorier för vilka import godkänns.
- b) Vid godkännande av de enskilda anläggningar som avses i punkt 2 a ska den importerande parten vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder i enlighet med sina tillämpliga rättsliga och administrativa förfaranden för att möjliggöra import inom 40 dagar från mottagandet av den exporterande partens begäran och, om tillämpligt, åtföljd av de uppgifter som krävs av den importerande parten för att garantera överensstämmelse med relevanta krav, inklusive bestämmelserna i artikel 5.7 (Importkrav).
- c) Den importerande parten ska underrätta den exporterande parten om sitt godkännande eller underkännande av eventuella enskilda anläggningar som avses i punkt 2 a och, i förekommande fall, skälen för ett eventuellt underkännande.

ARTIKEL 5.10

Åtgärder som avser djurhälsa och växtskydd

1. Parterna erkänner begreppet områden fria från skadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av skadegörare eller sjukdomar, i enlighet med standarder, riktlinjer och rekommendationer i SPS-avtalet och enligt OIE och IPPC. Den SPS-kommitté som avses i artikel 5.15 (Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder) får fastställa ytterligare detaljer för förfarandet för erkännande av sådana områden, inklusive förfaranden för erkännande av sådana områden när ett utbrott har ägt rum, med hänsyn till relevanta standarder, riktlinjer och rekommendationer i SPS-avtalet och enligt OIE och IPPC.
2. Vid fastställande av områden fria från skadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av skadegörare eller sjukdomar ska parterna beakta faktorer såsom geografiskt läge, ekosystem, epidemiologisk övervakning och sanitära eller fytosanitära kontrollers effektivitet i områdena.
3. Parterna ska etablera ett nära samarbete för fastställande av områden fria från skadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av skadegörare eller sjukdomar, i syfte att bygga upp förtroende för den andra partens förfaranden för fastställande av sådana områden. När den exporterande partens fastställande av sådana områden godkänns, ska den importerande parten i princip grunda sitt eget fastställande av djurhälso- eller växtskyddsstatusen i den exporterande parten eller delar av denna på de uppgifter som den exporterande parten lämnat i enlighet med standarder, riktlinjer och rekommendationer i SPS-avtalet och enligt OIE och IPPC.

4. Om den importerande parten inte godtar den exporterande partens fastställande, ska den redogöra för skälen till det och vara beredd att inleda samråd.
5. Den exporterande part som hävdar att det inom dess territorium finns områden fria från skadegörare eller sjukdomar eller områden med låg förekomst av skadegörare eller sjukdomar ska lämna relevanta belägg för detta för att på ett objektivt sätt visa för den importerande parten att sådana områden är, och kan förväntas förbli, områden fria från skadegörare eller sjukdomar respektive områden med låg förekomst av skadegörare eller sjukdomar. För dessa ändamål ska den importerande parten på begäran beredas rimligt tillträde för inspektion, testning och andra relevanta förfaranden.
6. Parterna erkänner OIE:s princip om delområdesindelning och IPPC:s princip om produktionsställen fria från skadegörare. Den SPS-kommitté som avses i artikel 5.15 (Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder) kommer att bedöma de rekommendationer från OIE och IPPC som kan komma att utfärdas i denna fråga i framtiden och får utfärda rekommendationer i enlighet med detta.

ARTIKEL 5.11

Öppenhet och utbyte av information

1. Parterna ska
 - a) eftersträva öppenhet när det gäller sanitära och fytosanitära åtgärder som är tillämpliga på handeln, särskilt de bestämmelser i artikel 5.7 (Importkrav) som tillämpas på import från den andra parten,

- b) öka den ömsesidiga förståelsen av sina respektive sanitära och fytosanitära åtgärder samt tillämpningen av dem,
 - c) utbyta information om frågor som rör utveckling och tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder, inbegripet framsteg som gäller nya vetenskapliga belägg, som påverkar eller kan påverka handeln mellan parterna, i syfte att minimera deras negativa följder för handeln,
 - d) på en parts begäran, inom 15 dagar meddela de importkrav som gäller för import av specifika produkter, och
 - e) på en parts begäran, inom 15 dagar meddela hur behandlingen av ansökan om tillstånd för import av specifika produkter fortskrider.
2. De kontaktpunkter som ansvarar för informationen enligt punkt 1 är de som utses av parterna i enlighet med punkt 1 i artikel 13.4 (Förfrågningar och kontaktpunkter). Information ska skickas med post, fax eller e-post. Information med e-post får förses med elektronisk signatur och ska endast skickas mellan kontaktpunkterna.
3. Om information enligt punkt 1 c har gjorts tillgänglig genom anmälan till WTO i enlighet med WTO:s gällande bestämmelser och förfaranden eller om ovannämnda information har gjorts tillgänglig på parternas officiella, allmänt tillgängliga och avgiftsfria webbplatser, ska informationsutbytet som avses i den punkten anses ha ägt rum.
4. Alla anmälningar enligt detta kapitel ska ske till de kontaktpunkter som avses i punkt 2.

ARTIKEL 5.12

Samråd

1. En part ska inom två dagar skriftligen till den andra parten anmäla allvarliga eller betydande risker för människors, djurs eller växters liv eller hälsa, inklusive akuta situationer som gäller livsmedel.
2. Om en part har allvarliga betänkligheter beträffande en risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa som rör varor som det handlas med, ska samråd om situationen på begäran äga rum så snart som möjligt. I detta fall ska parterna sträva efter att i god tid lämna all nödvändig information för att undvika avbrott i handeln.
3. De samråd som avses i punkt 2 i denna artikel kan genomföras per e-post, video- eller telefonkonferens. Den begärande parten ska se till att det upprättas protokoll från samråden.

ARTIKEL 5.13

Nödfallsåtgärder

1. Vid allvarlig risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa får den importerande parten utan föregående anmälan vidta nödvändiga åtgärder för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa. För sändningar under transport mellan parterna ska den importerande parten överväga den lämpligaste och mest proportionerliga lösningen för att undvika onödiga avbrott i handeln.

2. Den part som vidtar åtgärderna ska underrätta den andra parten så snart som möjligt, och under alla omständigheter senast 24 timmar efter det att åtgärden vidtagits. Endera parten får begära upplysningar om den sanitära och fytosanitära situationen och om eventuella åtgärder som vidtagits. Den andra parten ska svara så snart de begärda upplysningarna finns tillgängliga.
3. På begäran av endera parten och i enlighet med bestämmelserna i artikel 5.12 (Samråd), ska parterna samråda om situationen inom 15 dagar efter anmälan. Samrådet ska hållas för att undvika onödiga störningar i handeln. Parterna kan överväga alternativ för att underlätta genomförandet eller ersättandet av åtgärderna.

ARTIKEL 5.14

Likvärdighet

1. Parterna får erkänna likvärdighet av en enskild åtgärd, grupper av åtgärder eller system som tillämpas på en sektor eller del av en sektor i enlighet med punkterna 4–7. Erkännande av likvärdighet ska tillämpas på handeln mellan parterna med djur och animaliska produkter, växter och växtprodukter eller i förekommande fall för därmed besläktade varor.
2. Om likvärdighet inte har erkänts, ska handel äga rum på de villkor som krävs av den importerande parten för att dess egen skäligen skyddsnivå ska kunna uppnås.

3. Erkännande av likvärdighet kräver bedömning och godkännande av
 - a) befintliga sanitära och fytosanitära åtgärder i lagstiftning, standarder och förfaranden, inklusive kontroller i samband med inspektions- och certifieringssystem för att säkerställa att den exporterande partens och den importerande partens sanitära och fytosanitära åtgärder är uppfyllda,
 - b) de behöriga myndigheternas dokumenterade struktur, befogenheter, ledningsstruktur och arbetssätt samt de resurser som står till deras förfogande, och
 - c) den behöriga myndighetens arbetsresultat när det gäller kontrollprogram och försäkringar.
4. Vid denna bedömning ska parterna ta hänsyn till de erfarenheter som redan gjorts.
5. Den importerande parten ska erkänna den exporterande partens sanitära eller fytosanitära åtgärd såsom likvärdig om den exporterande parten objektivt visar att dess åtgärd uppnår den importerande partens skäligen skyddsnivå. För detta ändamål ska, på begäran, den importerande parten beredas rimligt tillträde för inspektion, testning och andra relevanta förfaranden.
6. Parterna ska beakta riktlinjer från Codex Alimentarius, OIE, IPPC och WTO:s SPS-kommitté om att erkänna likvärdighet.

7. I de fall likvärdighet har erkänts kan parterna dessutom komma överens om en förenklad modell för officiella sanitära eller fytosanitära intyg som krävs för varje sändning av djur eller animaliska produkter, växter och vegetabiliska produkter eller andra närbesläktade varor avsedda för import.

ARTIKEL 5.15

Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder

1. I den kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder (nedan kallad *SPS-kommittén*) som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) ska det ingå företrädare för parternas behöriga myndigheter.
2. SPS-kommittén ska sammanträda inom ett år efter detta avtals ikraftträdande. Den ska därefter sammanträda minst en gång om året eller efter överenskommelse mellan parterna. SPS-kommittén ska anta sin arbetsordning vid sitt första sammanträde. Kommittén ska sammanträda personligen, i telefonkonferens, i videokonferens, eller på annat sätt som parterna kommer överens om.
3. SPS-kommittén kan enas om att tillsätta tekniska arbetsgrupper bestående av experter för parterna, som ska fastställa och lösa tekniska och vetenskapliga problem som uppkommer inom ramen för detta kapitel och undersöka möjligheter till ytterligare samarbete rörande sanitära och fytosanitära frågor av ömsesidigt intresse. När det uppstår behov av ytterligare sakkunskap får andra personer än företrädare för parterna delta i en teknisk arbetsgrupps arbete.

4. Kommittén får ta upp alla frågor som har att göra med att detta kapitel ska fungera effektivt. Den ska särskilt ha följande ansvarsområden och uppgifter:

- a) att utarbeta nödvändiga förfaranden eller ordningar för genomförandet av detta kapitel, inbegripet bilagorna 5-A och 5-B,
- b) att övervaka tillämpningen av detta kapitel, och
- c) att utgöra ett forum för att diskutera problem som uppstår i samband med tillämpningen av vissa sanitära eller fytosanitära åtgärder, i syfte att finna för båda parter godtagbara alternativ. I detta sammanhang ska kommittén på begäran av en part sammankallas till ett brådskande möte för att hålla samråd. Ett sådant samråd ska inte påverka parternas rättigheter och skyldigheter enligt kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism).

5. SPS-kommittén ska utbyta information, sakkunskap och erfarenheter på djurskyddsområdet för att främja samarbete om djurskydd mellan parterna.

6. Parterna får genom beslut i SPS-kommittén anta rekommendationer och beslut rörande godkännande av import, informationsutbyte, öppenhet, erkännande av regionalisering, likvärdighet och alternativa åtgärder samt andra frågor som avses i punkterna 4 och 5.

ARTIKEL 5.16

Tekniska samråd

1. När en part anser att en åtgärd som den andra parten vidtagit strider mot eller eventuellt strider mot skyldigheterna enligt detta kapitel och orsakar eller kan orsaka en omotiverad störning av handeln, kan den begära tekniskt samråd i SPS-kommittén i syfte att nå en ömsesidigt godtagbar lösning. De behöriga myndigheter som anges i bilaga 5-A ska underlätta samrådet.
2. Tekniska samråd i SPS-kommittén ska anses vara avslutade inom 30 dagar efter den dag då begäran om tekniska samråd ingavs, såvida inte de samrådande parterna kommer överens om att fortsätta samrådet. Det tekniska samrådet kan hållas via telefonkonferens eller videokonferens eller på annat sätt som parterna kommer överens om.

KAPITEL SEX

TULLAR OCH HANDELSLÄTTNADER

ARTIKEL 6.1

Mål

1. Parterna erkänner vikten av tull- och handelslätnadsfrågor i utvecklingen av den globala handelsmiljön. Parterna är överens om att stärka samarbetet inom detta område för att säkerställa att den relevanta lagstiftningen och de relevanta förfaranden liksom de behöriga myndigheternas administrativa kapacitet uppfyller målen om att främja handelslättnader samtidigt som en effektiv tullkontroll säkerställs.
2. I detta syfte är parterna överens om att lagstiftningen ska vara icke-diskriminerande och att tullförfaranden ska baseras på moderna metoder och effektiva kontroller för att bekämpa bedrägerier och skydda den legitima handeln.
3. Parterna erkänner att legitima mål för offentlig politik, bland annat när det gäller säkerhet, skydd och bedrägeribekämpning, inte på något sätt får åsidosättas.

ARTIKEL 6.2

Principer

1. Parterna är överens om att deras respektive tullbestämmelser och tullförfaranden ska bygga på
 - a) internationella instrument och standarder på området för tull och handel, som respektive parter har godtagit, inbegripet huvuddelarna av den reviderade Kyotokonventionen om förenkling och harmonisering av tullförfaranden, den internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering samt ramverket av standarder för att säkra och underlätta världshandeln (nedan kallat *Safe-ramverket*) inom Världstullorganisationen (nedan kallad *WCO*),
 - b) skydd för laglig handel genom en effektiv tillsyn av efterlevnad och uppfyllelse av de rättsliga kraven,
 - c) lagstiftning som undviker att lägga onödiga eller diskriminerande bördor på ekonomiska aktörer, som ger ytterligare handelslättnader till ekonomiska aktörer med en hög nivå av efterlevnad och som ger skydd mot bedrägerier och olaglig eller skadlig verksamhet, och
 - d) regler som säkerställer att påföljder vid överträdelser av tullbestämmelser eller förfarandekrav är proportionella och icke-diskriminerande och att deras tillämpning inte ger upphov till obefogade dröjsmål vid övergång till fri omsättning av varor.

2. I syfte att förbättra arbetsmetoderna och säkerställa icke-diskriminering, öppenhet, effektivitet, integritet och ansvarsskyldighet i verksamheten ska parterna
 - a) förenkla krav och formaliteter när så är möjligt för att få till stånd en snabb övergång till fri omsättning och tullklarering av varor, och
 - b) arbeta för att ytterligare förenkla och standardisera uppgifter och dokumentation som tullen och andra organ kräver.

ARTIKEL 6.3

Tullsamarbete

1. Parterna ska samarbeta i tullfrågor mellan sina respektive myndigheter i syfte att se till att de mål som anges i artikel 6.1 (Mål) uppnås.
2. För att förbättra samarbetet i tullfrågor ska parterna bland annat
 - a) utbyta information om sina respektive tullagstiftningar, deras tillämpningar och tullförfaranden, särskilt vad gäller följande områden:
 - i) förenkling och modernisering av tullförfarandena,
 - ii) efterlevnadskontroll vid gränserna av skyddet för immateriella rättigheter från tullmyndigheternas sida,

- iii) transiteringsbefordran och omlastning, och
 - iv) förbindelser med näringslivet.
-
- b) överväga att utveckla gemensamma initiativ i fråga om import- och exportförfaranden samt andra tullförfaranden, samt initiativ som syftar till att ge näringslivet god service,
 - c) samarbeta om tullrelaterade aspekter av att trygga och underlätta den internationella försörjningskedjan för handel i enlighet med Safe-ramverket,
 - d) fastställa, när så är lämpligt, ömsesidigt erkännande av varandras riskhanteringsmetoder, riskstandarder, säkerhetskontroller och program för handelspartnerskap, inbegripet sådana aspekter som överföring av uppgifter och gemensamt överenskomna förmåner, och
 - e) stärka samordningen i internationella organisationer som WTO och WCO.

ARTIKEL 6.4

Transitering och omlastning

1. Varje part ska se till att omlastningar och transiteringar underlättas och effektivt kontrolleras på dess territorium.
2. Parterna ska främja och genomföra regionala system för transitering i syfte att underlätta handel.

3. Parterna ska se till att alla berörda myndigheter och organ inom deras territorier samarbetar och samordnar sin verksamhet för att underlätta transittrafik.

ARTIKEL 6.5

Förhandsbesked

Varje part ska vid import av varor till sitt territorium och i enlighet med sina lagar och förfaranden genom sina tullmyndigheter eller andra behöriga myndigheter ge skriftliga förhandsbesked till näringsidkare som är etablerade på dess territorium om tullklassificering, ursprung och alla andra frågor som parten anser vara relevanta.

ARTIKEL 6.6

Förenklat tullförfarande

1. Varje part ska tillhandahålla förenklade import- och exportförfaranden som är transparenta och effektiva, i syfte att minska kostnaderna och öka förutsägbarheten för de ekonomiska aktörerna, däribland små och medelstora företag. En lättare tillgång till tullförenklingar ska även tillhandahållas för godkända näringsidkare på grundval av objektiva och icke-diskriminerande kriterier.
2. Ett enda dokument för tulldeklaration, eller en elektronisk motsvarighet, ska användas för att fullgöra de formaliteter som krävs för att hänföra varorna till ett tullförfarande.

3. Parterna ska använda moderna tullmetoder, däribland riskbedömning och metoder för revision efter klarering-, i syfte att förenkla och underlätta införsel och övergång till fri omsättning av varor.
4. Parterna ska främja en successiv utveckling och användning av system, bland annat it-system, som underlättar det elektroniska utbytet av uppgifter mellan deras respektive näringsidkare, tullmyndigheter och andra berörda organ.

ARTIKEL 6.7

Övergång till fri omsättning av varor

Varje part ska se till att dess tullmyndigheter, gränsmyndigheter och andra behöriga myndigheter tillämpar krav och förfaranden som

- a) möjliggör en snabb övergång till fri omsättning av varor inom en period som inte är längre än vad som krävs för att säkerställa efterlevnaden av dess lagar och formaliteter avseende tullar och andra handelsrelaterade frågor,
- b) möjliggör behandling före ankomst (dvs. elektronisk förhandsinlämning och eventuellt behandling av uppgifter före varornas fysiska ankomst), så att varorna kan övergå till fri omsättning vid ankomst, och
- c) möjliggör övergång till fri omsättning av varor utan betalning av tull, på villkor att det ställs en säkerhet, om så krävs, i enlighet med den berörda partens lagstiftning, för att säkra den slutliga betalningen av tull.

ARTIKEL 6.8

Avgifter och pålagor

1. Avgifter och pålagor får endast tas ut för tjänster som tillhandahålls i samband med den berörda importen eller exporten och för formaliteter som krävs för sådan import eller export. De får inte överstiga den ungefärliga kostnaden för den tillhandahållna tjänsten och de får inte beräknas utifrån värdet på importen eller exporten.
2. Informationen om avgifter och pålagor ska offentliggöras via ett officiellt angivet medium, däribland genom internet. Det ska av informationen framgå vilka skälen är till avgiften eller pålagan för den tillhandahållna tjänsten, vilken myndighet som är ansvarig, den avgift eller pålaga som kommer att tillämpas samt när och hur den ska betalas.
3. Nya eller ändrade avgifter och pålagor får inte tas ut förrän information i enlighet med punkt 2 har offentliggjorts och gjorts lätt tillgänglig.

ARTIKEL 6.9

Tullombud

Parterna är överens om att deras respektive tullbestämmelser och tullförfaranden inte får kräva en obligatorisk användning av tullombud. Parterna ska tillämpa transparenta, icke-diskriminerande och proportionella bestämmelser när tillstånd beviljas för tullombud.

ARTIKEL 6.10

Kontroller före transport

Parterna är överens om att deras respektive tullbestämmelser och tullförfaranden inte får kräva obligatoriska kontroller före transport enligt definitionen i avtalet om kontroll före skeppning, eller andra kontroller som utförs på bestämmelseorten, före tullklarering, av privata företag.

ARTIKEL 6.11

Tullvärdeberäkningar

1. Parterna ska fastställa tullvärdet på varor i enlighet med avtalet om tullvärdeberäkning.
2. Parterna ska samarbeta i avsikt att uppnå en gemensam syn på frågor som rör beräkning av tullvärde.

ARTIKEL 6.12

Riskhantering

1. Varje part ska basera sin granskning och sina förfaranden för övergång till fri omsättning samt sina förfaranden för kontroll efter införsel på principer för riskbedömning och revisioner, snarare än att undersöka varje transport på ett heltäckande sätt för efterlevnad av alla importkrav.

2. Parterna är överens om att anta och tillämpa sina kontrollkrav och förfaranden för import, export, transitering och omlastning av varor på grundval av riskhanteringsprinciper som ska tillämpas så att åtgärder för att kontrollera efterlevnaden inriktas på transaktioner som kräver särskild uppmärksamhet.

ARTIKEL 6.13

En enda kontaktpunkt

Varje part ska sträva efter att utveckla eller bibehålla system med en enda kontaktpunkt för att underlätta en enda, elektronisk inlämning av alla uppgifter som krävs i tullagstiftning och annan lagstiftning vid export, import och transitering av varor.

ARTIKEL 6.14

Överklagandeförfaranden

1. Varje part ska tillhandahålla effektiva, snabba, icke-diskriminerande och lättillgängliga förfaranden för att säkerställa rätten till överklagande av administrativa åtgärder, avgöranden och beslut av tullen och andra behöriga myndigheter som inverkar på importen och exporten av varor eller på varor under transitering.
2. Överklagandeförfaranden kan omfatta administrativ omprövning av tillsynsmyndigheten och kontroll av lagenligheten hos beslut som fattas på administrativ nivå i enlighet med parternas lagstiftning.

ARTIKEL 6.15

Öppenhet

1. Varje part ska publicera eller på annat sätt göra tillgänglig, även på elektronisk väg, sina lagar, förordningar och administrativa förfaranden och andra krav som rör tullar och handelslättnader.
2. Varje part ska utse eller bibehålla ett eller flera informationskontor dit berörda parter kan vända sig om de har frågor om tullar och handelslättnader.

ARTIKEL 6.16

Förbindelser med näringslivet

Parterna är överens om följande:

- a) Vikten av samråd med företrädare för näringslivet i rätt tid vid utarbetandet av förslag till lagstiftning och allmänna förfaranden som rör frågor om tullar och handelslättnader. För detta ändamål ska samråd hållas mellan tullmyndigheter och näringsliv när så är lämpligt.

- b) Att offentliggöra eller på annat sätt göra tillgängligt, i så hög utsträckning som möjligt på elektronisk väg, ny lagstiftning och nya allmänna förfaranden som rör frågor om tullar och handelslättnader innan de införs, samt ändringar och tolkningar av sådana lagar och förfaranden. Parterna ska också göra relevant information av administrativ karaktär allmänt tillgänglig, t.ex. olika organs krav och förfaranden vid införsel, öppettider och förfaranden för tullkontor i hamnar och vid gränsövergångsställen och kontaktpunkter för förfrågningar.
- c) Behovet av en rimlig tid mellan offentliggörandet av nya eller ändrade lagar, förfaranden och avgifter eller pålagor och deras ikraftträdande, utan att det påverkar legitima mål för den offentliga politiken (t.ex. ändringar av tullsatser).
- d) Att se till att deras respektive krav och förfaranden för tullar och relaterade frågor fortsätter att tillgodose näringslivets legitima behov, följer bästa praxis och fortsätter att utgöra de minst handelsbegränsande alternativen.

ARTIKEL 6.17

Tullkommittén

1. Den tullkommitté som inrättas genom artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) ska bestå av företrädare för tullen och andra behöriga myndigheter hos parterna. Tullkommittén ska se till att detta kapitel, protokoll 1 och eventuella ytterligare tullrelaterade bestämmelser enligt överenskommelse mellan parterna fungerar som avsett. Parterna kan i tullkommittén granska och fatta beslut om alla frågor som uppstår inom ramen för detta.

2. Parterna får i tullkommittén anta rekommendationer och fatta beslut om ömsesidigt erkännande av metoder för riskhantering, riskstandarder, säkerhetskontroller och program för handelspartnerskap, inbegripet sådana aspekter som överföring av uppgifter och gemensamt överenskomna förmåner samt alla andra frågor som omfattas av punkt 1.
3. Parterna får komma överens om att hålla ad hoc-möten om alla tullfrågor, inbegripet ursprungsregler och andra tullrelaterade bestämmelser enligt överenskommelse mellan parterna. De får också inrätta arbetsgrupper för särskilda frågor när så är lämpligt.

KAPITEL SJU

ICKE-TARIFFÄRA HINDER FÖR HANDEL OCH INVESTERINGAR I FÖRNYBAR ENERGI

ARTIKEL 7.1

Mål

I linje med de globala ansträngningarna för att minska utsläppen av växthusgaser, delar parterna målet att främja, utveckla och öka produktionen av energi från förnybara och hållbara icke-fossila energikällor, särskilt genom att underlätta handel och investeringar. I detta syfte ska parterna samarbeta för att undanröja eller minska tullar samt icke-tariffära hinder och främja konvergensen i lagstiftningen med eller genom närmande till regionala och internationella standarder.

ARTIKEL 7.2

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *krav på lokalt innehåll*:
 - i) i fråga om varor, ett krav på företag att köpa eller använda varor med inhemskt ursprung eller från en inhemsk källa, vare sig detta uttrycks i form av särskilt angivna produkter, i volym eller värde av produkterna, eller som en andel av volym eller värde av dess lokala tillverkning,
 - ii) i fråga om tjänster, ett krav som begränsar valet av tjänsteleverantör eller den tjänst som tillhandahålls till nackdel för tjänster eller tjänsteleverantörer från den andra parten,
- b) *åtgärd*: varje åtgärd inom detta kapitel's tillämpningsområde som en part vidtar, i form av lagar, andra författningar, regler, förfaranden, beslut, administrativa åtgärder eller i någon annan form,
- c) *åtgärder som kräver upprättandet av partnerskap med lokala företag*: varje krav på att tillsammans med lokala företag eller andra näringsverksamheter etablera eller driva en rättslig enhet, som exempelvis bolag, stiftelser, handelsbolag, samriskföretag eller inledande av andra avtalsförbindelser,

- d) *motkrav*: villkor som främjar lokal utveckling, såsom omotiverade krav på licensiering av teknik, investeringar, skyldighet att ingå avtal med ett särskilt finansinstitut, kompensationshandel eller liknande krav, och
- e) *tjänsteleverantör*: enligt definitionen i led 1 i artikel 8.2 (Definitioner).

ARTIKEL 7.3

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel ska tillämpas på åtgärder som kan påverka handeln och investeringarna mellan parterna i samband med produktion av energi från förnybara och hållbara icke-fossila källor, nämligen vindenergi, solenergi, aerotermisk energi, geotermisk energi, hydrotermisk energi och havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas, men inte på produkter från vilken energi genereras.
2. Detta kapitel ska inte tillämpas på forsknings- och utvecklingsprojekt eller demonstrationsprojekt som genomförs i icke-kommersiell skala.
3. Detta kapitel påverkar inte tillämpningen av andra relevanta bestämmelser i detta avtal, inbegripet eventuella undantag, reservationer eller begränsningar, på de åtgärder som nämns i punkt 1 i tillämpliga delar. För tydlighetens skull påpekas att vid bristande överensstämmelse mellan det här kapitlet och andra bestämmelser i avtalet ska de andra bestämmelserna i detta avtal gälla beträffande det som den bristande överensstämmelsen gäller.

ARTIKEL 7.4

Principer

Varje part ska

- a) avstå från att anta åtgärder som innebär krav på lokalt innehåll eller något annat motkrav som påverkar den andra partens produkter, tjänsteleverantörer, företagare eller driftsställen,
- b) avstå från att anta åtgärder som kräver upprättandet av partnerskap med lokala företag, såvida inte sådana partnerskap anses nödvändiga av tekniska skäl och parten kan påvisa sådana tekniska skäl på begäran av den andra parten,
- c) se till att alla regler för förfaranden för godkännande, certifiering och licensiering, särskilt för utrustning, anläggningar och tillhörande infrastruktur av överföringsnät, är objektiva, transparenta, icke-godtyckliga och inte diskriminerar sökande från den andra parten,
- d) se till att administrativa avgifter som införs på eller i samband med
 - i) import och användning av varor med ursprung i den andra parten, eller som påverkar tillhandahållandet av varor från leverantörer i den andra parten, omfattas av artikel 2.10 (Avgifter och formaliteter i samband med import och export), och

- ii) tillhandahållande av tjänster av den andra partens leverantörer omfattas av artikel 8.18 (Tillämpningsområde och definitioner), artikel 8.19 (Villkor för licensiering och kvalificering) och artikel 8.20 (Licens- och kvalifikationsförfaranden), och
- e) se till att bestämmelser, villkor och förfaranden för anslutning och tillträde till elnäten är transparenta och inte diskriminerar leverantörer från den andra parten.

ARTIKEL 7.5

Standarder, tekniska föreskrifter och bedömning av överensstämmelse

1. När det finns internationella eller regionala standarder avseende produkter för energiproduktion från förnybara energikällor samt hållbara icke-fossila energikällor, ska parterna använda sig av dessa standarder eller relevanta delar av dessa standarder, som grundval för sina tekniska föreskrifter utom när sådana standarder eller relevanta delar inte skulle vara ett effektivt eller lämpligt medel för att uppnå de legitima mål som eftersträvas. För tillämpningen av denna punkt ska Internationella standardiseringsorganisationen (nedan kallad *ISO*) och Internationella elektrotekniska kommissionen (nedan kallad *IEC*) särskilt anses vara relevanta internationella standardiseringsorgan.
2. När så är lämpligt ska parterna specificera tekniska föreskrifter grundade på produktkrav i form av prestanda, inklusive miljöprestanda, snarare än konstruktion eller beskrivande egenskaper.

3. Beträffande de produkter som förtecknas i kapitel 84 i Harmoniserade systemet (utom nr 8401) samt i HS 850231 och 854140

- a) ska unionen godta deklarationer om överensstämmelse från leverantörer i Singapore på samma villkor som från leverantörer i unionen i syfte att släppa ut sådana produkter på marknaden, utan några ytterligare krav, och
- b) Singapore ska godta EU:s deklarationer om överensstämmelse eller provningsrapporter, i syfte att släppa ut sådana produkter på marknaden utan några ytterligare krav. Singapore får kräva obligatorisk tredjepartsprovning eller tredjepartscertifiering i enlighet med de villkor som anges i artikel 5 (Skyddsåtgärder) i bilaga 4-A.

För tydlighetens skull påpekas att denna punkt inte hindrar endera parten att tillämpa krav som inte är relaterade till de produkter som avses i denna punkt, såsom lagstiftning om zonplanering eller byggnadsnormer.

ARTIKEL 7.6

Undantag

1. Detta kapitel omfattas av de undantag som anges i artikel 2.14 (Allmänna undantag), artikel 8.62 (Allmänna undantag), artikel 9.3 (Säkerhet och allmänna undantag) och, för att förtydliga, de relevanta bestämmelserna i kapitel sexton (Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser).

2. För tydlighetens skull påpekas att, med iakttagande av kravet att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle innebära ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan parternas produkter, tjänsteleverantörer eller investerare där samma förhållanden råder eller en förtäckt inskränkning av handel och investeringar mellan parterna, ingenting i detta kapitel ska tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta eller vidta åtgärder som är nödvändiga för säker drift av energinäten i fråga, eller för säkerheten i energiförsörjningen.

ARTIKEL 7.7

Genomförande och samarbete

1. Parterna ska samarbeta och utbyta information om alla frågor som är relevanta för genomförandet av detta kapitel i den handelskommitté som inrättas enligt artikel 16.1 (Handelskommitté). Parterna får genom beslut i handelskommittén anta lämpliga genomförandeåtgärder i detta syfte och uppdatera detta kapitel när så är lämpligt.
2. Samarbetet kan omfatta
 - a) utbyte av information och erfarenheter av regelverk och bästa praxis inom områden som
 - i) utformning och icke-diskriminerande genomförande av åtgärder för att främja användningen av energi från förnybara energikällor,
 - ii) avskiljning och lagring av koldioxid,
 - iii) smarta nät,

- iv) energieffektivitet, och
 - v) tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, t.ex. avseende krav för nätkodex, och
- b) främjande av tillnärmning till internationella standarder, även i relevanta regionala forum, av parternas inhemska och regionala tekniska föreskrifter, reglerande koncept, standarder, krav samt förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

KAPITEL ÅTTA

TJÄNSTER, ETABLERING OCH ELEKTRONISK HANDEL

AVSNITT A

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 8.1

Mål och tillämpningsområde

1. Parterna, som bekräftar sina respektive åtaganden enligt WTO-avtalet, fastställer härmed de nödvändiga ordningarna för den gradvisa och ömsesidiga liberaliseringen av handel med tjänster, etablering och elektronisk handel.

2. Om inte annat föreskrivs, ska detta kapitel inte
 - a) gälla för subventioner eller bidrag som en part ger, inbegripet statsstödda lån, garantier och försäkringar,
 - b) gälla för tjänster som tillhandahålls i samband med myndighetsutövning inom parternas respektive territorium,
 - c) kräva privatisering av offentliga företag, och
 - d) gälla lagar, andra författningar och krav som reglerar offentliga myndigheters upphandling av tjänster som förvärvas för myndighetsändamål och inte för kommersiell återförsäljning eller för användning i tillhandahållandet av en tjänst för kommersiell försäljning.
3. Varje part behåller rätten att reglera och att införa nya föreskrifter för att uppnå legitima politiska mål på ett sätt som är förenligt med detta kapitel.

4. Detta kapitel ska inte tillämpas på åtgärder som påverkar fysiska personer som söker tillträde till en parts arbetsmarknad eller för åtgärder som rör medborgarskap, bosättning eller fast anställning. Ingenting i detta kapitel ska hindra en part från att tillämpa åtgärder för att reglera inresa till eller tillfällig vistelse på dess territorium för fysiska personer från den andra parten, inbegripet åtgärder som är nödvändiga för att skydda gränsernas integritet och se till att fysiska personers förflyttning över dessa sker i ordnade former, förutsatt att åtgärderna inte tillämpas på ett sådant sätt att de upphäver eller minskar de förmåner¹ som tillkommer den andra parten enligt villkoren i detta kapitel.

ARTIKEL 8.2

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *direkta skatter*: alla skatter som utgår på inkomst eller förmögenhet i dess helhet eller på delar av inkomst eller förmögenhet, inbegripet skatter på vinst på grund av överlåtelse av egendom, skatter på fastigheter, arv och gåva, skatter på sammanlagda beloppet av företags löneutbetalningar samt skatter på värdestegring.
- b) *juridisk person*: en rättslig enhet som upprättats i laga ordning eller på annat sätt organiserats enligt gällande lag, antingen för vinständamål eller i annat syfte, och antingen privatägt eller i offentlig ägo, inbegripet bolag, stiftelser, handelsbolag, samriskföretag, enskilda näringsidkare eller föreningar.

¹ Enbart det faktum att visum krävs för fysiska personer från vissa länder, men inte från andra, ska inte anses upphäva eller minska förmåner enligt villkoren i ett särskilt åtagande.

c) *juridisk person från unionen eller juridisk person från Singapore:*

- i) en juridisk person som bildats i enlighet med lagstiftningen i unionen och/eller unionens medlemsstater eller i Singapore och som har sitt säte, sitt huvudkontor, centrala förvaltning¹ eller sin huvudsakliga verksamhet på unionens territorium eller på Singapores territorium, eller
- ii) i fråga om etablering i enlighet med led d i artikel 8.8 (Definitioner), en juridisk person som ägs eller kontrolleras av fysiska personer från unionens medlemsstater eller från Singapore, eller av juridiska personer från unionen eller juridiska personer från Singapore.

Om den juridiska personen endast har sitt säte eller huvudkontor på unionens territorium respektive på Singapores territorium ska den inte betraktas som en juridisk person från unionen respektive juridisk person från Singapore, såvida den inte har en omfattande affärsverksamhet² på unionens respektive Singapores territorium.

¹ Med *huvudkontor* avses det kontor där de slutgiltiga besluten fattas.

² Unionen är medveten om att begreppet *faktisk och fortlöpande anknytning* till ekonomin i en medlemsstat i unionen i enlighet med artikel 54 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *EUF-fördraget*) motsvarar begreppet *omfattande affärsverksamhet*. För en juridisk person som bildats i enlighet med lagstiftningen i Singapore och som endast har sitt säte eller huvudkontor på Singapores territorium, ska unionen således endast medge förmånerna enligt detta avtal om denna juridiska person har en faktisk och fortlöpande anknytning till Singapores ekonomi.

En juridisk person

- i) *ägs* av fysiska eller juridiska personer i unionen och/eller någon av unionens medlemsstater eller i Singapore, om mer än 50 procent av aktiekapitalet ägs av nyttjandeberättigade personer från unionen och/eller någon av unionens medlemsstater eller från Singapore,
 - ii) *kontrolleras* av fysiska eller juridiska personer i unionen och/eller någon av unionens medlemsstater eller i Singapore, om dessa personer har befogenhet att utse en majoritet av styrelseledamöterna eller på annat sätt lagenligt leda verksamheten,
 - iii) *är närstående* en annan person när den kontrollerar, eller kontrolleras av, den andra personen, eller när den och den andra personen båda kontrolleras av samma person.
- d) Trots vad som sägs i led c ska rederier som är etablerade utanför unionen och som kontrolleras av medborgare i en av unionens medlemsstater också omfattas av detta avtal, om deras fartyg är registrerade i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstaten och seglar under en medlemsstats flagg.
- e) *åtgärd*: varje åtgärd som vidtas av en part, i form av lagar, föreskrifter, regler, förfaranden, beslut och administrativa handlingar eller i någon annan form.
- f) *åtgärder som antas eller bibehålls av en part*: åtgärder vidtagna av
- i) centrala, regionala eller lokala beslutsfattande organ och myndigheter, eller

- ii) icke-statliga organ vid utövandet av befogenheter som centrala, regionala eller lokala beslutsfattande organ eller myndigheter har delegerat till dem,
- g) *åtgärder som införs eller bibehålls av en part som berör tjänstehandel*: inkluderar åtgärder avseende
 - i) köp, betalning eller användning av en tjänst,
 - ii) i samband med tillhandahållande av en tjänst, tillgång till och användning av tjänster vilka en part kräver ska erbjudas allmänheten, och
 - iii) närvaro, inbegripet kommersiell närvaro, av personer från en part för tillhandahållande av en tjänst på den andre partens territorium.
- h) *bindningslista över specifika åtaganden*: när det gäller unionen bilaga 8-A och tilläggen till den bilagan och när det gäller Singapore bilaga 8-B och tilläggen till den bilagan.
- i) *tjänstekonsument*: en person som tar emot eller använder en tjänst.
- j) *tillhandahållande av en tjänst*: även produktion, distribution, marknadsföring, försäljning och leverans av en tjänst.

- k) *tjänst från den andra parten*: en tjänst som tillhandahålls.
- i) från eller på den andra partens territorium eller, när det gäller sjötransport, av ett fartyg som är registrerat enligt den andra partens lagar eller av en person från den andra parten vilken tillhandahåller tjänsten genom driften av ett fartyg och/eller dess användande helt eller delvis, eller
 - ii) när det gäller tillhandahållande av en tjänst genom kommersiell närvaro eller genom närvaro av fysiska personer, av en tjänsteleverantör från den andra parten.
- l) *tjänsteleverantör*: en person som tillhandahåller eller ämnar tillhandahålla en tjänst, även genom etablering.
- m) *tjänst som tillhandahålls i samband med myndighetsutövning*: varje tjänst som inte tillhandahålls på kommersiella grunder eller i konkurrens med en eller flera tjänsteleverantörer, och
- n) *tjänstehandel*: tillhandahållande av en tjänst
- i) från en parts territorium till den andra partens territorium (*gränsöverskridande*),
 - ii) på den ena partens territorium till en tjänstekonsument från den andra parten (*konsumtion utomlands*),
 - iii) av en tjänsteleverantör från den ena parten genom kommersiell närvaro på den andra partens territorium (*kommersiell närvaro*), eller
 - iv) av en tjänsteleverantör från den ena parten genom närvaro av fysiska personer på den andra partens territorium (*närvaro av fysiska personer*).

AVSNITT B

GRÄNSÖVERSKRIDANDE TILLHANDAHÅLLANDE AV TJÄNSTER

ARTIKEL 8.3

Tillämpningsområde

Detta avsnitt gäller för åtgärder som parterna vidtar och som påverkar det gränsöverskridande tillhandahållandet av tjänster inom alla tjänstesektorer, med undantag av

- a) audiovisuella tjänster,
- b) nationellt sjöfartscabotage¹, och
- c) inhemska och internationella luftfartstjänster, såväl reguljär som icke-reguljär luftfart, och tjänster i direkt anslutning till utövandet av trafikrättigheter, med undantag av
 - i) reparation och underhåll av flygplan, varvid flygplanet tas ur bruk,

¹ Utan att det påverkar vilken verksamhet som kan betraktas som cabotage enligt relevant nationell lagstiftning, omfattar nationellt sjöfartscabotage enligt detta kapitel transport av passagerare eller varor mellan en hamn eller plats i en av Europeiska unionens medlemsstater och en annan hamn eller plats i samma medlemsstat, inklusive på dess kontinentalsockel, i enlighet med FN:s havsrättskonvention, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i en av Europeiska unionens medlemsstater.

- ii) försäljning och marknadsföring av lufttransporttjänster, och
- iii) tjänster som rör databokningssystem.

ARTIKEL 8.4

Definitioner

Vid tillämpningen av detta avsnitt avses med *gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster* tillhandahållande av en tjänst

- a) från den ena partens territorium till den andra partens territorium, och
- b) på den ena partens territorium till en tjänstekonsument från den andra parten.

ARTIKEL 8.5

Marknadstillträde

1. I fråga om marknadstillträde genom gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster ska varje part medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i de överenskomna villkoren och begränsningarna i dess lista över specifika åtaganden.

2. Inom sektorer där åtaganden om marknadstillträde gjorts, definieras de åtgärder som varje part inte får införa eller bibehålla, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, såvida inte annat anges i dess lista över specifika åtaganden, som

- a) begränsningar av antalet tjänsteleverantörer genom numeriska kvoter, monopol, ensamrätt för tjänsteleverantörer eller genom krav på prövning av det ekonomiska behovet¹,
- b) begränsningar av det totala värdet av tjänstetransaktioner eller av tillgångar genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, och
- c) begränsningar av det totala antalet tjänster som tillhandahålls eller av den totala kvantiteten tjänsteproduktion, uttryckt i angivna numeriska enheter genom kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet².

¹ Punkt 2 a omfattar åtgärder enligt vilka en tjänsteleverantör från den andra parten måste vara etablerad i den mening som avses i led d i artikel 8.8 (Definitioner) eller vara hemmahörande på en parts territorium som ett villkor för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster.

² Detta led omfattar inte åtgärder som en part vidtar och som begränsar insatserna vid tillhandahållande av tjänster.

ARTIKEL 8.6

Nationell behandling

1. Varje part ska i fråga om alla åtgärder som rör gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster inom de sektorer som anges i dess lista över specifika åtaganden och med iakttagande av de villkor och förbehåll som där fastställs, medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som den medger sina egna tjänster eller tjänsteleverantörer av samma slag.
2. En part kan uppfylla kravet i punkt 1 genom att medge tjänster eller tjänsteleverantörer från den andra parten antingen en till formen identisk behandling eller en till formen olik behandling i förhållande till den som parten medger sina egna tjänster och tjänsteleverantörer av samma slag.
3. En till formen identisk eller en till formen olik behandling ska anses vara mindre förmånlig om den ändrar konkurrensvillkoren till förmån för tjänster eller tjänsteleverantörer från den ena parten i jämförelse med tjänster eller tjänsteleverantörer av samma slag från den andra parten.
4. Särskilda åtaganden enligt denna artikel ska inte tolkas så att en part måste kompensera för inneboende konkurrensnackdelar som beror på de aktuella tjänsternas eller tjänsteleverantörernas utländska natur.

ARTIKEL 8.7

Listor över specifika åtaganden

1. De sektorer som en part liberaliserar enligt detta avsnitt samt de begränsningar av marknadstillträde och nationell behandling som genom förbehåll gäller för tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten i dessa sektorer anges i dess lista över specifika åtaganden.
2. Ingen av parterna får införa nya eller mer diskriminerande åtgärder avseende tjänster eller tjänsteleverantörer från den andra parten i förhållande till de specifika åtagandena i enlighet med punkt 1.

AVSNITT C

ETABLERING

ARTIKEL 8.8

Definitioner

I detta avsnitt gäller följande definitioner:

- a) *filial av en juridisk person*: ett driftsställe eller en juridisk person som inte har separat rättslig kapacitet och är en förlängning av ett moderbolag,

- b) *näringsverksamhet*: all verksamhet av ekonomisk karaktär, med undantag av verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning, dvs. verksamhet som inte bedrivs vare sig i kommersiellt syfte eller i konkurrens med en eller flera näringsidkare,
- c) *näringsidkare*: varje person från en part som försöker idka eller idkar ekonomisk verksamhet genom etablering¹,
- d) *etablering*:
 - i) bildande, förvärv eller upprätthållande av en juridisk person, eller
 - ii) skapande eller upprätthållande av en filial eller ett representationskontor,i syfte att upprätta eller vidmakthålla varaktiga ekonomiska förbindelser inom en parts territorium för att bedriva en ekonomisk verksamhet inklusive, men inte begränsat till, tillhandahållande av en tjänst, och

¹ Om näringsverksamheten inte bedrivs direkt av en juridisk person utan genom andra former av etablering, t.ex. en filial eller ett representationskontor, ska näringsidkaren (dvs. den juridiska personen), genom en sådan etablering ändå medges den behandling som näringsidkare medges enligt detta avtal. En sådan behandling ska medges den etablering genom vilken näringsverksamheten bedrivs och behöver inte medges andra delar av näringsidkarens verksamhet som är belägna utanför det territorium där näringsverksamheten bedrivs.

- e) *dotterbolag till en juridisk person från en part*: en juridisk person som kontrolleras av en annan juridisk person från den parten, i enlighet med dess inhemska lagstiftning.¹

ARTIKEL 8.9

Tillämpningsområde

Detta avsnitt ska tillämpas på åtgärder vidtagna eller upprätthållna av parterna och som påverkar etablering när det gäller all näringsverksamhet, med undantag av

- a) utvinning, framställning och bearbetning² av kärnmaterial,
- b) tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel,
- c) audiovisuella tjänster,

¹ Det bör klargöras att ett dotterbolag till en juridisk person från en part också kan avse en juridisk person som utgör ett dotterbolag till ett annat dotterbolag till en juridisk person från den parten.

² Det bör förtydligas att bearbetning av kärnmaterial omfattar all verksamhet som anges under kod 2330 i Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, No 4, ISIC REV 3.1, 2002).

- d) nationellt sjöfartscabotage¹, och
- e) inhemska och internationella luftfartstjänster, såväl reguljär som icke-reguljär luftfart, och tjänster i direkt anslutning till utövandet av trafikrättigheter, med undantag av
 - i) reparation och underhåll av flygplan, varvid flygplanet tas ur bruk,
 - ii) försäljning och marknadsföring av lufttransporttjänster, och
 - iii) tjänster som rör databokningssystem.

ARTIKEL 8.10

Marknadstillträde

1. I fråga om marknadstillträde genom etablering ska varje part medge etableringar och näringsidkare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i de överenskomna villkoren och begränsningarna i dess lista över specifika åtaganden.

¹ Utan att det påverkar vilken verksamhet som kan betraktas som cabotage enligt relevant nationell lagstiftning, omfattar nationellt sjöfartscabotage enligt detta kapitel transport av passagerare eller varor mellan en hamn eller plats i en av Europeiska unionens medlemsstater och en annan hamn eller plats i samma medlemsstat, inklusive på dess kontinentalsockel, i enlighet med FN:s havsrättskonvention, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i en av Europeiska unionens medlemsstater.

2. Inom sektorer där åtaganden om marknadstillträde gjorts, definieras de åtgärder som varje part inte får införa eller bibehålla, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, såvida inte annat anges i dess lista över specifika åtaganden, som

- a) begränsningar av antalet etableringar genom numeriska kvoter, monopol, ensamrätt eller andra krav vid etableringen, t.ex. prövning av det ekonomiska behovet,
- b) begränsningar av det totala värdet av transaktioner eller tillgångar genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,
- c) begränsningar av det totala antalet transaktioner eller av den totala kvantiteten produktion uttryckt i angivna numeriska enheter genom kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,¹
- d) begränsningar av deltagandet av utländskt kapital genom fastställande av en maximal procentgräns för utländskt aktieäggande eller en övre gräns för det totala värdet av enskilda eller sammanlagda utländska investeringar,
- e) åtgärder som begränsar eller ställer krav på vissa typer av associationsformer eller samriskföretag genom vilka en näringsidkare från den andra parten får bedriva näringsverksamhet, och

¹ Punkt 2 a, b och c omfattar inte åtgärder som vidtas för att begränsa produktionen av en jordbruksprodukt.

- f) begränsningar, genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, av det totala antalet fysiska personer, förutom nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen enligt definitionerna i artikel 8.13 (Tillämpningsområde och definitioner)¹, som får anställas i en viss sektor, eller som en näringsidkare får anställa, och som är nödvändiga för och har direkt anknytning till utövandet av näringsverksamheten.

ARTIKEL 8.11

Nationell behandling

1. Inom de sektorer som anges i dess lista över specifika åtaganden och med iakttagande av de villkor och förbehåll som fastställs där, ska varje part, i fråga om alla åtgärder som påverkar etablering², medge etableringar och näringsidkare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som parterna medger sina egna etableringar och näringsidkare av samma slag.
2. En part kan uppfylla kravet i punkt 1 genom att medge etableringar och näringsidkare från den andra parten antingen en till formen identisk behandling eller en till formen olik behandling jämfört med den som parten medger sina egna etableringar och näringsidkare av samma slag.

¹ Det bör förtydligas att åtgärder eller begränsningar som särskilt hänför sig till nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen ska omfattas av artikel 8.14 (Nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen).

² Skyldigheterna i denna artikel gäller även för åtgärder som reglerar sammansättningen av styrelsen för en etablering, t.ex. krav på medborgarskap och bosättning.

3. En till formen identisk eller en till formen olik behandling ska anses vara mindre förmånlig om den ändrar konkurrensvillkoren till förmån för etableringar och näringsidkare från den ena parten i jämförelse med etableringar och näringsidkare av samma slag från den andra parten.

4. Särskilda åtaganden enligt denna artikel ska inte tolkas så att en part måste kompensera för inneboende konkurrensnackdelar som beror på de aktuella etableringarnas eller näringsidkarnas utländska natur.

ARTIKEL 8.12

Förteckningar över särskilda åtaganden

1. De sektorer som en part liberaliserar enligt detta avsnitt samt de begränsningar av marknadstillträde och nationell behandling som genom förbehåll gäller för etableringar och näringsidkare från den andra parten i dessa sektorer anges i den förra partens lista över specifika åtaganden.

2. Ingen av parterna får införa nya eller mer diskriminerande åtgärder avseende etableringar eller näringsidkare från den andra parten i förhållande till de särskilda åtagandena i enlighet med punkt 1.

AVSNITT D

TILLFÄLLIG NÄRVARO AV FYSISKA PERSONER FÖR AFFÄRSÄNDAMÅL

ARTIKEL 8.13

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta avsnitt gäller för åtgärder som parterna vidtar avseende inresa till och tillfällig vistelse på deras territorium för nyckelpersonal, praktikanter med akademisk examen och säljare av företagstjänster i enlighet med punkt 4 i artikel 8.1 (Mål och tillämpningsområde).
2. I detta avsnitt gäller följande definitioner:
 - a) *nyckelpersonal*: fysiska personer som är anställda av en annan juridisk person från en part än en ideell organisation och som ansvarar för att inrätta en etablering eller som ser till att styrningen, förvaltningen och driften fungerar som den ska.

Nyckelpersonal omfattar affärsresenärer för etableringsändamål som ansvarar för att inrätta en etablering och intern förflyttning av personal:

- i) *affärsresenärer för etableringsändamål*: fysiska personer i ledande ställning som ansvarar för att inrätta en etablering. De gör inga direkta transaktioner med allmänheten och får inte någon ersättning från någon källa inom värdparten.
- ii) *intern förflyttning av personal*: fysiska personer som har varit anställda hos en juridisk person från en part eller, när det gäller yrkesmässigt tillhandahållande av affärstjänster, varit delägare i den juridiska personen under minst ett år och som tillfälligt förflyttas till en etablering (som kan vara företagets dotterbolag, filial eller huvudbolag) på den andra partens territorium och som måste tillhöra en av följande kategorier:
 - 1) *Personer i verkställande ledning*: de fysiska personer inom en juridisk person som leder etableringen och har stort beslutsutrymme, och står under allmänt överinseende av och får instruktioner från styrelsen eller företagets aktieägare eller motsvarande, och som inte utför direkta uppgifter i samband med tillhandahållandet av en tjänst eller tjänster av den juridiska personen.

- 2) *Chefer*: fysiska personer i ledande ställning inom en juridisk person, som framför allt leder etableringens förvaltning och som huvudsakligen står under allmänt överinseende av och får instruktioner från personer i verkställande ledning på hög nivå, styrelsen eller bolagets aktieägare eller motsvarande, och som bland annat
- aa) leder etableringen eller en avdelning eller underavdelning av den,
 - bb) övervakar och kontrollerar det arbete som utförs av annan tillsyns- eller ledningspersonal samt personal med särskilda fackkunskaper, och
 - cc) har behörighet att personligen anställa och säga upp eller tillstyrka anställning, uppsägning och andra personalåtgärder.
- 3) *Specialister*: fysiska personer som är anställda av en juridisk person och som har ovanliga kunskaper som är av väsentlig betydelse för etableringens produktion, forskningsutrustning, metoder eller förvaltning; vid bedömningen av sådana kunskaper beaktas inte endast kunskaper som är specifika för etableringen, utan även, när så är av intresse, om personen har en hög kvalifikationsnivå för en typ av arbete eller en bransch som kräver särskild fackkunskap, inbegripet en officiellt godkänd yrkestillhörighet.

- b) *praktikanter med akademisk examen*: fysiska personer som har varit anställda hos en juridisk person från en part under minst ett år, som har en universitetsexamen och som tillfälligt förflyttas till en etablering på den andra partens territorium för ändamål som rör karriärutveckling eller för att få utbildning i affärsteknik eller affärsmetoder¹, och
- c) *säljare av företagstjänster*: fysiska personer som företräder en tjänsteleverantör från den ena parten och som söker rätt till tillfällig vistelse på den andra partens territorium för att förhandla om försäljning av tjänster eller ingå avtal om att sälja tjänster för den tjänsteleverantörens räkning och som inte arbetar med direktförsäljning till allmänheten och får inte någon ersättning från någon källa inom värdparten.

¹ Den etablering som tar emot praktikanten kan åläggas att i förväg lämna in ett utbildningsprogram för hela vistelsen för godkännande. Programmet ska visa att syftet med vistelsen är utbildning. De behöriga myndigheterna kan kräva att utbildningen kopplas till praktikantens universitetsexamen.

ARTIKEL 8.14

Nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen

1. För varje sektor som liberaliseras i enlighet med avsnitt C (Etablering) och med iakttagande av förbehållen i dess lista över specifika åtaganden ska varje part tillåta att näringsidkare från den andra parten tillfälligt anställer fysiska personer från denna part vid sin etablering, under förutsättning att de anställda är nyckelpersonal eller praktikanter med akademisk examen enligt definitionerna i artikel 8.13 (Tillämpningsområde och definitioner). Deras inresa och tillfällig vistelse ska tillåtas för en period på högst tre år för internt förflyttad personal, 90 dagar under en tolv månadersperiod för affärsresenärer för etableringsändamål och ett år för praktikanter med akademisk examen. För internt förflyttad personal kan denna period förlängas med upp till ytterligare två år enligt inhemsk lagstiftning.¹
2. För varje sektor som liberaliseras i enlighet med avsnitt C (Etablering) får en part inte införa eller bibehålla, såvida inte annat anges i dess lista över specifika åtaganden, åtgärder som utgör begränsningar, genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, av det totala antal fysiska personer som en näringsidkare får förflytta som nyckelpersonal eller praktikanter med akademisk examen inom en viss sektor, eller diskriminerande begränsningar.

¹ Det bör klargöras och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4 i artikel 8.1 (Mål och tillämpningsområde), att vistelsen på en parts territorium enligt dessa bestämmelser inte berättigar internt förflyttad personal att ansöka om permanent bosättning eller medborgarskap i den parten.

ARTIKEL 8.15

Säljare av företagstjänster

För varje sektor som liberaliseras i enlighet med avsnitt B (Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster) eller C (Etablering) och med iakttagande av förbehållen i dess lista över specifika åtaganden ska varje part tillåta inresa och tillfällig vistelse för säljare av företagstjänster under en period på högst 90 dagar under en tolv månaders period¹.

AVSNITT E

REGELVERK

UNDERAVSNITT 1

BESTÄMMELSER MED ALLMÄN TILLÄMPNING

ARTIKEL 8.16

Ömsesidigt erkännande av yrkesmässiga kvalifikationer

1. Ingenting i denna artikel ska hindra en part från att kräva att fysiska personer måste ha de kvalifikationer och/eller den yrkeserfarenhet som krävs för näringsgrenen i fråga på det territorium där tjänsten tillhandahålls.

¹ Denna artikel påverkar inte de rättigheter och skyldigheter som följer av bilaterala avtal om viseringsundantag mellan Singapore och en av unionens medlemsstater.

2. Parterna ska uppmuntra de relevanta yrkesorganisationerna inom sina respektive territorier att utveckla och erbjuda en gemensam rekommendation om ömsesidigt erkännande till den kommitté för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer). En sådan rekommendation ska stödjas av bevis på
- a) det ekonomiska värdet av ett planerat avtal om ömsesidigt erkännande av yrkesmässiga kvalifikationer (nedan kallat *avtalet om ömsesidigt erkännande*), och
 - b) förenligheten av respektive ordningar, dvs. i vilken utsträckning de krav som varje part ställer när det gäller auktorisation, licensiering, drift och certifiering av näringsidkare och tjänsteleverantörer är kompatibla.
3. När kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling får en sådan gemensam rekommendation, ska den inom rimlig tid granska den gemensamma rekommendationen för att avgöra om den är förenlig med detta avtal.
4. Om rekommendationen har konstaterats vara i överensstämmelse med detta avtal på grundval av de uppgifter som avses i punkt 2, ska parterna vidta nödvändiga åtgärder för att förhandla fram ett avtal om ömsesidigt erkännande, genom sina behöriga myndigheter eller personer som auktoriserats av en part.

ARTIKEL 8.17

Öppenhet

Varje part ska omgående besvara den andra partens alla framställningar om särskilda upplysningar om någon av dess allmänt tillämpliga åtgärder eller internationella överenskommelser som hänför sig till eller berör detta kapitel. Varje part ska även inrätta ett eller flera informationsställen enligt artikel 13.4 (Förfrågningar och kontaktpunkter) för att på begäran lämna särskilda upplysningar till den andra partens näringsidkare och tjänsteleverantörer i alla sådana frågor.

UNDERAVSNITT 2

INHEMSK REGLERING

ARTIKEL 8.18

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta underavsnitt gäller för åtgärder som parterna vidtar avseende licenskrav och licensförfaranden eller kvalifikationskrav och kvalifikationsförfaranden som påverkar
 - a) gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster enligt definitionen i artikel 8.4 (Definitioner),

- b) etablering på deras territorium av juridiska och fysiska personer enligt definitionen i artikel 8.8 (Definitioner),
 - c) fysiska personers tillfälliga vistelse på deras territorium enligt artikel 8.13 (Tillämpningsområde och definitioner).
2. Detta underavsnitt ska endast tillämpas på de sektorer där en part gjort särskilda åtaganden och i den utsträckning som dessa särskilda åtaganden är tillämpliga.
3. Detta underavsnitt gäller inte åtgärder i den utsträckning som åtgärderna utgör begränsningar enligt artiklarna 8.5 (Marknadstillträde) och 8.10 (Marknadstillträde) och/eller artiklarna 8.6 (Nationell behandling) och 8.11 (Nationell behandling).
4. I detta underavsnitt avses med
- a) *behöriga myndigheter*: alla centrala, regionala eller lokala beslutsfattande organ eller myndigheter eller icke-statliga organ vid utövandet av befogenheter som delegerats av centrala, regionala eller lokala beslutsfattande organ eller myndigheter, som fattar beslut om godkännande att tillhandahålla en tjänst, inbegripet genom etablering, eller om godkännande att genomföra en etablering inom en annan ekonomisk verksamhet än tjänster,
 - b) *licensförfarande*: administrativa eller organisatoriska regler som en fysisk eller en juridisk person måste uppfylla för att visa överensstämmelse med licenskraven när de ansöker om godkännande att tillhandahålla en tjänst eller etablera sig inom en annan ekonomisk verksamhet än tjänster, inklusive ändring eller förnyelse av licens,

- c) *licenskrav*: materiella krav, andra än kvalifikationskrav, vilka en fysisk eller en juridisk person ska uppfylla för att erhålla, ändra eller förnya ett godkännande om att tillhandahålla en tjänst eller etablera sig inom en annan ekonomisk verksamhet än tjänster,
- d) *kvalifikationsförfarande*: administrativa eller organisatoriska regler som en fysisk person måste uppfylla för att påvisa överensstämmelse med kvalifikationskraven för erhållande av godkännande att tillhandahålla en tjänst, och
- e) *kvalifikationskrav*: materiella krav på kompetensen hos en fysisk person för att tillhandahålla en tjänst, och som måste demonstreras för att ett godkännande att tillhandahålla en tjänst ska erhållas.

ARTIKEL 8.19

Villkor för licensiering och kvalificering

1. Varje part ska säkerställa att de åtgärder som gäller licenskrav och licensförfaranden samt kvalifikationskrav och kvalifikationsförfaranden grundar sig på kriterier som är
 - a) tydliga,
 - b) objektiva och transparenta, och
 - c) på förhand bestämda och tillgängliga för allmänheten och berörda parter.

2. Ett tillstånd eller en licens ska, i mån av tillgång, beviljas så snart det på grundval av en korrekt prövning har fastställts att villkoren har uppfyllts.

3. Parterna ska bibehålla eller inrätta allmänna domstolar, skiljedomstolar eller förvaltningsdomstolar eller motsvarande förfaranden som på en berörd näringsidkares eller tjänsteleverantörs begäran snabbt kan pröva och vid behov vidta åtgärder i fråga om förvaltningsbeslut som påverkar etablering, gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster eller fysiska personers tillfälliga vistelse för affärsändamål. I de fall där sådana förfaranden inte är oberoende av det organ som svarar för förvaltningsbeslutet i fråga, ska varje part garantera att förfarandena verkligen säkerställer en objektiv och opartisk prövning.

Denna punkt ska inte tolkas så att den kräver att en part inrättar sådana domstolar eller förfaranden när detta skulle vara oförenligt med dess konstitutionella struktur eller rättsliga system.

ARTIKEL 8.20

Licens- och kvalifikationsförfaranden

1. Varje part ska säkerställa att licens- och kvalifikationsförfaranden och formaliteter är så enkla som möjligt och inte i onödan försvårar eller försenar tillhandahållandet av tjänsten. Eventuella licensavgifter eller tillståndsavgifter¹ som de sökande kan ådra sig genom sin ansökan ska vara rimliga och inte i sig begränsa tillhandahållandet av tjänsten.

¹ Licensavgifter eller tillståndsavgifter omfattar inte betalningar vid auktioner, upphandlingar eller andra icke-diskriminerande sätt att tilldela koncessioner eller obligatoriska bidrag till tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster.

2. Varje part ska se till att de förfaranden som tillämpas av den behöriga myndigheten, och de beslut den fattar, avseende licensiering och kvalificering är opartiska i förhållande till alla sökande. Den behöriga myndigheten bör fatta sitt beslut på ett oberoende sätt och inte vara ansvarig inför någon tjänsteleverantör för vilka licensen eller tillståndet krävs.
3. Om särskilda tidsfrister för ansökningar finns, ska de ge sökanden rimlig tid för att lämna in en ansökan. Den behöriga myndigheten ska inleda behandlingen av en ansökan utan onödigt dröjsmål. Om möjligt bör ansökningarna godtas i elektronisk form enligt samma villkor för äkthet som gäller för inlämning i pappersform.
4. Varje part ska se till att behandlingen av en ansökan, inklusive fattandet av ett slutligt beslut, ska slutföras inom rimlig tid från det att en fullständig ansökan inlämnats. Varje part ska sträva efter att fastställa en normal tidsram för handläggningen av en ansökan.
5. Den behöriga myndigheten ska inom en rimlig tid efter mottagandet av en ansökan som den anser vara ofullständig, och i möjligaste mån, underrätta sökanden om vilka ytterligare uppgifter som krävs för att fylla i ansökan och ge sökanden möjlighet att rätta till brister.
6. Attesterade kopior ska om möjligt godkännas i stället för original.

7. Om en ansökan avslås av den behöriga myndigheten, ska sökanden underrättas skriftligen och utan onödigt dröjsmål. I princip ska en sökande som så begär underrättas om skälen till avslaget och om tidsfristen för överklagande av beslutet. I förekommande fall bör en sökande tillåtas att inom en rimlig tidsfrist lämna in en ansökan på nytt.

8. Varje part ska se till att en licens eller ett tillstånd när de väl har beviljats träder i kraft utan onödigt dröjsmål i enlighet med de bestämmelser och villkor som anges däri.

UNDERAVSNITT 3

DATATJÄNSTER

ARTIKEL 8.21

Datatjänster

1. Parterna följer överenskommelsen i nedanstående punkter avseende datatjänster som liberaliseras i enlighet med avsnitten B (Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster), C (Etablering) och D (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).

2. Parterna är överens om att CPC¹ 84, FN:s kod för att klassificera datatjänster och tillhörande tjänster, omfattar alla datatjänster och tillhörande tjänster. Den tekniska utvecklingen har medfört ett ökat utbud av dessa tjänster i form av en samling eller ett paket av närliggande tjänster som kan omfatta några eller samtliga av de grundläggande funktioner som förtecknas i punkt 3. Exempelvis består alla tjänster såsom webbhotell och domänhosting, datautvinningstjänster och gridteknik av en kombination av de grundläggande funktionerna för datatjänster.

3. Oberoende av om de tillhandahålls via ett nätverk, t.ex. internet, eller inte, omfattar datatjänster och tillhörande tjänster alla tjänster som tillhandahåller något av följande eller någon kombination av följande:

- a) rådgivning, anpassning, strategi, analys, planering, specifikation, formgivning, utveckling, installation, tillämpning, integrering, provning, felsökning, uppdatering, stöd, tekniskt bistånd eller förvaltning av eller för datorer eller datorsystem,
- b) rådgivning, strategi, analys, planering, specifikation, formgivning, utveckling, installation, tillämpning, integrering, provning, felsökning, uppdatering, anpassning, underhåll, stöd, tekniskt bistånd, förvaltning eller användning av eller för programvara²,

¹ Med *CPC* avses den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontors statistiska skrifter (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991).

² Med termen *programvara* avses den uppsättning instruktioner som behövs för att få datorerna att fungera och att kommunicera. Ett antal olika program kan utvecklas för specifika tillämpningar (tillämpningsprogram), och kunden kan välja att använda färdiga program (programvarupaket), utveckla särskilda program för särskilda krav (skräddarsydd programvara) eller använda en kombination av de två.

- c) databehandling, datalagring, datavärdskap och databastjänster,
- d) underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer, och
- e) utbildning av kunders personal i fråga om programvara, datorer eller datorsystem, som inte ingår någon annanstans.

4. Parterna är överens om att datatjänster och tillhörande tjänster i många fall gör det möjligt att tillhandahålla andra tjänster¹ på elektronisk och annan väg. I sådana fall är det dock viktigt att skilja mellan datatjänster och tillhörande tjänster (t.ex. webbhotell- och programvärdskap) och den andra tjänst² som möjliggörs av datatjänster och tillhörande tjänster. Den andra tjänsten, oavsett om den möjliggörs av datatjänster och tillhörande tjänster eller inte, omfattas inte av CPC 84.

¹ T.ex.: W/120.1.A.b. (redovisnings-, revisions- och bokföringstjänster), W/120.1.A.d. (arkitekttjänster), W/120.1.A.h. (läkar- och tandläkartjänster), W/120.2.D (audiovisuella tjänster), W/120.5. (utbildningstjänster).

² Se föregående fotnot.

UNDERAVSNITT 4

POSTTJÄNSTER

ARTIKEL 8.22

Förhindrande av konkurrensbegränsande metoder inom postsektorn¹

Parterna ska införa eller upprätthålla lämpliga åtgärder² för att förhindra att leverantörer av posttjänster som på egen hand eller tillsammans är en betydande leverantör på den relevanta marknaden för posttjänster börjar tillämpa eller fortsätter att tillämpa konkurrensbegränsande metoder.

ARTIKEL 8.23

Tillsynsorganens oberoende

Tillsynsorganen ska vara fristående från, och inte vara ansvariga inför någon leverantör av posttjänster. Tillsynsorganens beslut och de förfaranden som de tillämpar ska vara opartiska i förhållande till alla aktörerna på marknaden.

¹ Det bör förtydligas att endast åtgärder som rör grundläggande brevtjänster ska omfattas av artikel 8.22 (Förhindrande av konkurrensbegränsande metoder inom postsektorn).

² I upprätthållandet av lämpliga åtgärder ingår en effektiv tillsyn av efterlevnaden av sådana åtgärder.

UNDERAVSNITT 5

TELETJÄNSTER

ARTIKEL 8.24

Tillämpningsområde

1. Detta underavsnitt gäller åtgärder som påverkar handel med teletjänster och anger principerna för regelverket avseende teletjänster som liberaliseras i enlighet med avsnitten B–D.
2. Detta underavsnitt gäller inte åtgärder vidtagna eller upprätthållna av en part och som avser kabel- eller radiosändning av radio- eller tv-program.
3. Ingenting i detta underavsnitt ska tolkas så att en part åläggs
 - a) att tillåta en tjänsteleverantör från den andra parten att etablera, bygga, förvärva, hyra, driva eller tillhandahålla telenät eller andra teletjänster än vad som anges i dess lista över specifika åtaganden, eller
 - b) att etablera, bygga, förvärva, hyra, driva eller tillhandahålla telenät eller teletjänster där sådana nät eller tjänster inte erbjuds generellt till allmänheten, eller att tvinga en tjänsteleverantör att göra detta.

4. Varje part ska införa, bibehålla, ändra eller återkalla de rättigheter och skyldigheter för tjänsteleverantörer som anges i artikel 8.26 (Tillgång till och användning av allmänt tillgängliga telenät och teletjänster), artikel 8.28 (Samtrafik), artikel 8.29 (Samtrafik med betydande leverantörer), artikel 8.30 (Regler för betydande leverantörer), artikel 8.32 (Uppdelade nät), artikel 8.33 (Samlokalisering), artikel 8.34 (Återförsäljning), artikel 8.35 (Gemensamt utnyttjande av faciliteter), artikel 8.36 (Tillhandahållande av hyrda ledningstjänster) och artikel 8.38 (Landningsstationer för undervattenskabel) på ett sätt som är förenligt med den inhemska lagstiftningen och interna förfaranden som reglerar dess telemarknader. För unionen innebär sådana förfaranden en analys av unionens tillsynsmyndigheter för de relevanta produkt- och tjänstemarknader som föreskrivs i relevant unionslagstiftning, avgörandet att en tjänsteleverantör har ett betydande marknadsinflytande och tillsynsmyndigheternas beslut, grundade på en sådan analys, att införa, bibehålla, ändra eller återkalla sådana rättigheter och skyldigheter.

ARTIKEL 8.25

Definitioner

I detta underavsnitt avses med

- a) *sändningstjänst*: den oavbrutna trådbundna eller trådlösa överföringskedja, oavsett var källan till överföringen är belägen, som krävs för att ta emot eller visning av ljudsignaler eller visuella programsignaler för alla eller någon del av allmänheten, men inte omfattar återutsändningslänkar mellan operatörerna.

- b) *slutanvändare*: en tjänstekonsument eller en tjänsteleverantör till vilken ett allmänt tillgängligt telenät eller teletjänst tillhandahålls, förutom för användning i ytterligare tillhandahållande av ett allmänt tillgängligt telenät eller teletjänst.
- c) *nödvändiga faciliteter*: faciliteter i allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster som
 - i) endast eller till övervägande del tillhandahålls av en enda leverantör eller ett begränsat antal leverantörer, och
 - ii) det inte är ekonomiskt eller tekniskt möjligt att ersätta för att en tjänst ska kunna tillhandahållas.
- d) *samtrafik*: sammankoppling med leverantörer som tillhandahåller allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster för att göra det möjligt för användare av en leverantörs tjänster att kommunicera med användare av en annan leverantörs tjänster och att få tillgång till tjänster som tillhandahålls av en annan leverantör.
- e) *betydande leverantör*: en leverantör av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster som i väsentlig grad kan påverka villkoren för deltagande, med avseende på pris och utbud, på den aktuella marknaden för allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster till följd av:
 - i) sin kontroll över nödvändiga faciliteter, eller
 - ii) utnyttjande av sin ställning på marknaden.

- f) *icke-diskriminerande*: behandling som inte är mindre förmånlig än den som under samma omständigheter medges andra användare av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster av samma slag.
- g) *nummerportabilitet*: möjligheten för slutanvändare av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster att på samma plats behålla existerande telefonnummer utan försämring av kvalitet, tillförlitlighet eller bekvämlighet när de byter mellan samma kategori av leverantörer av allmänna telekommunikationstjänster.
- h) *allmänt tillgängligt telenät*: ett telenät som en part kräver ska tillhandahålla allmänt tillgängliga teletjänster mellan definierade nätanslutningspunkter.
- i) *allmänt tillgänglig teletjänst*: varje teletjänst som en part uttryckligen eller i praktiken kräver ska erbjudas allmänheten.
- j) *landningsstation för undervattenskabel*: de lokaler och byggnader där internationella undervattenskablar anländer och avslutas och är anslutna till backhauelförbindelser.
- k) *telekommunikation*: elektromagnetisk sändning och mottagning av signaler,

- l) *teletjänster*: alla tjänster som består i sändning och mottagning av elektromagnetiska signaler, men inte sändningstjänst och inte näringsverksamhet som består av tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikation för överföring. och
- m) *tillsynsorgan på teleområdet*: det eller de nationella organ som ansvarar för reglering av telekommunikationer.

ARTIKEL 8.26

Tillgång till och användning av allmänt tillgängliga telenät och teletjänster

1. Varje part ska se till att alla tjänsteleverantörer från den andra parten har tillgång till och användning av allmänt tillgängliga telenät och teletjänster, inbegripet privat hyrda ledningar, inom sitt territorium eller över dess gränser på skäliga, icke-diskriminerande och transparenta villkor, inbegripet så som det anges i punkterna 2 och 3.
2. Varje part ska se till att sådana tjänsteleverantörer tillåts
 - a) köpa eller hyra, och bifoga terminalutrustning eller annan utrustning som gränssnitt mot ett allmänt tillgängligt telenät,

- b) sammankoppla privat hyrda eller ägda ledningar med allmänt tillgängliga telenät och teletjänster inom dess territorium, eller över dess gränser, eller med ledningar som hyrs eller ägs av en annan tjänsteleverantör, och
 - c) använda valfritt driftsprotokoll, andra än sådana som är nödvändiga för att säkerställa tillgängligheten av telenät och teletjänster till allmänheten.
3. Varje part ska säkerställa att alla tjänsteleverantörer från den andra parten får använda allmänt tillgängliga telenät och teletjänster för att förflytta information inom sitt territorium och över dess gränser, tjänsteleverantörens företagsinterna kommunikation inbegripen, samt för tillgång till information i databaser eller i annat maskinläsbart skick inom någon av parternas territorium. Alla nya eller ändrade åtgärder som en part vidtar och som avsevärt påverkar sådan användning ska anmälas till den andra parten och bli föremål för samråd.

ARTIKEL 8.27

Sekretess

Varje part ska garantera konfidentiell behandling av telekommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter genom ett allmänt tillgängligt telenät eller en allmänt tillgänglig teletjänst, utan att begränsa handeln med tjänster.

ARTIKEL 8.28

Samtrafik¹

1. Varje part ska garantera att alla tjänsteleverantörer som har tillstånd att tillhandahålla allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster har rättighet och skyldighet att förhandla om samtrafik med andra leverantörer av allmänt tillgängliga telenät och teletjänster. Beslut om samtrafik ska fattas enligt överenskommelse efter förhandlingar mellan de berörda parterna.
2. Tillsynsmyndigheterna ska se till att leverantörer som får information från ett annat företag under förhandlingarna om samtrafik endast använder denna information för det avsedda syftet och alltid respekterar de överlämnade eller lagrade uppgifternas konfidentiella karaktär.

¹ Vid tillämpning av denna artikel och artikel 8.30 (Regler för betydande leverantörer) ska avgörandet att en leverantör av allmänt tillgängliga telenät och teletjänster utgör en betydande leverantör ske i enlighet med den inhemska lagstiftningen och förfarandena hos respektive part.

ARTIKEL 8.29

Samtrafik med betydande leverantörer

1. Varje part ska säkerställa att alla betydande leverantör inom dess territorium tillhandahåller samtrafik för faciliteter och utrustning från leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster från den andra parten där det är tekniskt möjligt i den betydande leverantörens nät. Sådan samtrafik ska tillhandahållas
 - a) på icke-diskriminerande villkor (inbegripet tekniska standarder och specifikationer) och till icke-diskriminerande taxor och till en kvalitet som inte är mindre förmånlig än den som tillhandahålls för den betydande leverantörens egna liknande tjänster eller för liknande tjänster som tillhandahålls av icke närstående tjänsteleverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster, eller för dess dotterbolag eller andra närstående företag,
 - b) i god tid samt på villkor (inbegripet tekniska standarder och specifikationer) och till kostnadsorienterade taxor som är transparenta, skäliga, fastställda med hänsyn till vad som är ekonomiskt möjligt och som är tillräckligt uppdelade för att leverantören inte ska behöva betala för de delar eller faciliteter i nätet som inte behövs för att tjänsten ska kunna tillhandahållas, och
 - c) på begäran, vid punkter utöver de nätanslutningspunkter som erbjuds majoriteten av leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster, mot kostnader som återspeglar kostnaderna för att göra nödvändiga ytterligare installationer.

2. Varje part ska se till att betydande leverantörer på dess territorium offentliggör sina avtal om samtrafik eller ett referensanbud om samtrafik.
3. Förfarandena för samtrafik med en betydande leverantör ska offentliggöras.
4. Om leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster inte kan lösa tvister om villkor och taxor till vilka samtrafik ska tillhandahållas av en betydande leverantör, ska de vända sig till tillsynsmyndigheten, som ska sträva efter att lösa tvisterna på kortast möjliga tid och i varje fall inom 180 dagar från den dag då ärendet hänsköts till den, under förutsättning att beslut om komplicerade tvister får ta längre än 180 dagar.

ARTIKEL 8.30

Regler för betydande leverantörer

1. Varje part får införa skyldigheter för betydande leverantörer avseende icke-diskriminering när det gäller samtrafik eller tillträde.
2. Skyldigheter avseende icke-diskriminering ska särskilt säkerställa att den betydande leverantören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor på andra leverantörer som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt tillhandahåller tjänster och information åt andra på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för dess egna tjänster eller för dess dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

ARTIKEL 8.31

Konkurrensskydd gentemot betydande leverantörer

Varje part ska införa eller upprätthålla lämpliga åtgärder¹ för att förhindra att leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster som på egen hand eller tillsammans är en betydande leverantör på dess territorium börjar tillämpa eller fortsätter att tillämpa konkurrensbegränsande metoder. Sådana konkurrensbegränsande metoder är bland annat

- a) deltagande i konkurrensbegränsande korssubventionering eller marginalpress,
- b) utnyttjande av upplysningar från konkurrenter, med konkurrensbegränsning som följd,
- c) underlåtenhet att i god tid till leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster tillhandahålla tekniska uppgifter om nödvändiga faciliteter och kommersiellt relevanta uppgifter som är nödvändiga för att dessa leverantörer ska kunna tillhandahålla teletjänster,
- d) prissättning av tjänster på ett sätt som troligen får till följd att konkurrensen begränsas på ett orimligt sätt, exempelvis underprissättning.

¹ I upprätthållandet av lämpliga åtgärder ingår en effektiv tillsyn av efterlevnaden av sådana åtgärder.

ARTIKEL 8.32

Uppdelade nät

1. Varje part ska införa skyldigheter för betydande leverantörer att uppfylla rimliga ansökningar om tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande faciliteter där det är tekniskt möjligt, i uppdelad form, i god tid och på villkor som är rimliga, transparenta och icke-diskriminerande, och särskilt skyldigheter

- a) att ge tillträde till specificerade nätdelar och/eller faciliteter, inklusive tillträde till nätdelar som inte är aktiva och/eller separat tillträde till accessnätet, bland annat för att möjliggöra erbjudanden om återförsäljning av abonnentanslutningar,
- b) att bevilja öppet tillträde till tekniska gränssnitt, protokoll och annan nyckelteknik som är nödvändig för samverkan mellan tjänster eller virtuella nättjänster,
- c) att tillhandahålla samlokalisering, och
- d) att tillhandahålla tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ända fram till slutanvändarna.

2. När en part överväger de skyldigheter som avses i punkt 1, får den ta bland annat hänsyn till följande faktorer:

- a) den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av konkurrerande faciliteter, med beaktande av arten och typen av samtrafik och tillträde, bland annat bärkraften för andra produkter för tillträde i tidigare led, såsom tillträde till ledningar,

- b) möjligheten att erbjuda det föreslagna tillträdet med tanke på den tillgängliga kapaciteten,
- c) initialinvesteringen för ägaren av faciliteten, med beaktande av de risker som investeringen medför, och
- d) behovet att säkerställa en effektiv och hållbar konkurrens.

ARTIKEL 8.33

Samlokalisering

1. Varje part ska se till att betydande leverantörer på dess territorium ger leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster från den andra parten fysisk samlokalisering av utrustning som behövs för samtrafik eller tillträde till uppdelade nätdelar i tid och på villkor som är rimliga och icke-diskriminerande.
2. Varje part får i enlighet med sin inhemska lagstiftning fastställa de platser där den kräver att betydande leverantörer inom dess territorium erbjuder samlokalisering enligt punkt 1.

ARTIKEL 8.34

Återförsäljning

Varje part ska se till att betydande leverantörer på dess territorium till leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster från den andra parten erbjuder för återförsäljning de allmänt tillgängliga teletjänster som sådana betydande leverantörer tillhandahåller i detaljhandeln till slutanvändare i enlighet med bestämmelserna i detta underavsnitt, särskilt artikel 8.32 (Uppdelade nät).

ARTIKEL 8.35

Gemensamt utnyttjande av faciliteter

1. Varje part ska ha möjlighet att med beaktande av proportionalitetsprincipen ålägga alla betydande leverantör med rätt att installera faciliteter på, över eller under offentlig eller privat egendom, gemensamt utnyttjande av sådana faciliteter eller egendom, inklusive byggnader, tillträde till byggnader, installationsledningar, master, antenner, torn och andra stödkonstruktioner, kanaler, ledningar, stolpar, inspektionsbrunnar och kopplingsskåp.
2. Varje part får i enlighet med sin inhemska lagstiftning fastställa de faciliteter för vilka de kräver av betydande leverantörer inom dess territorium att ge tillträde enligt punkt 1, på grundval av att sådana faciliteter inte rimligen kan ersättas ekonomiskt eller tekniskt för att tillhandahålla en konkurrerande tjänst.

ARTIKEL 8.36

Tillhandahållande av hyrda ledningstjänster

Varje part ska se till att betydande leverantörer av hyrda ledningstjänster på dess territorium till juridiska personer från den andra parten tillhandahåller hyrda ledningstjänster som är allmänt tillgängliga teletjänster i god tid på villkor som är rimliga, icke-diskriminerande och transparenta.

ARTIKEL 8.37

Nummerportabilitet

Varje part ska se till att leverantörer av allmänt tillgängliga teletjänster på dess territorium erbjuder nummerportabilitet för de tjänster som parten bestämmer, i den mån det är tekniskt möjligt, i god tid och på rimliga villkor.

ARTIKEL 8.38

Landningsstationer för undervattenskabel

Varje part ska säkerställa tillträde till system för undervattenskablar, inklusive landningsfaciliteter, inom dess territorium, om en leverantör har godkänts att driva ett system för undervattenskablar som en allmänt tillgänglig teletjänst, på skäliga, icke-diskriminerande och transparenta villkor.

ARTIKEL 8.39

Oberoende tillsynsmyndighet

1. Varje part ska se till att dess tillsynsorgan på teleområdet är fristående från och inte ansvarigt inför någon leverantör av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster eller teleutrustning. I detta syfte ska varje part se till att dess tillsynsorgan på teleområdet inte har några ekonomiska intressen i eller utövar kontroll av en sådan leverantör.
2. Varje part ska se till att beslut och förfaranden som tillämpas av dess tillsynsorgan på teleområdet är rättvisa och opartiska i förhållande till alla aktörer på marknaden och att de fattas och genomförs utan onödigt dröjsmål. I detta syfte ska varje part se till att alla dess eventuella ekonomiska intressen i en leverantör av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster inte påverkar de beslut och förfaranden som tillämpas av dess tillsynsorgan på telekomområdet.
3. Tillsynsmyndigheternas befogenheter ska utövas på ett öppet sätt i enlighet med gällande inhemsk lagstiftning.
4. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att se till att leverantörer av telenät och teletjänster inom deras respektive territorier på begäran skyndsamt förser dem med all den information, även ekonomisk information, som är nödvändig för att göra det möjligt för tillsynsmyndigheterna att utföra sina uppgifter i enlighet med detta underavsnitt. Den begärda informationen ska stå i rimlig proportion till utförandet av tillsynsmyndigheternas uppgifter och behandlas i enlighet med kraven på konfidentialitet.

5. Regleringsmyndigheten ska ha de befogenheter som krävs för att reglera sektorn. Tillsynsmyndigheternas uppgifter ska offentliggöras på ett tydligt och lättillgängligt sätt, särskilt när uppgifterna utförs av fler än ett organ.

ARTIKEL 8.40

Samhällsomfattande tjänster

1. Varje part har rätt att bestämma vilket slags skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster de önskar bibehålla.
2. Sådana skyldigheter ska inte i sig anses vara konkurrensbegränsande förutsatt att de administreras på ett transparent, objektivet, icke-diskriminerande och konkurrensneutralt sätt och inte är mer betungande än nödvändigt för det slags samhällsomfattande tjänst som fastställts av parten.
3. Om en part kräver att en leverantör av teletjänster tillhandahåller abonnentförteckningar, ska parten sörja för att leverantören tillämpar principen om icke-diskriminering i sin behandling av information som den har fått av andra leverantörer av sådana teletjänster.

ARTIKEL 8.41

Tillstånd att tillhandahålla teletjänster

1. Varje part ska säkerställa att licensförfarandena är så enkla som möjligt och inte i onödan försvårar eller försenar tillhandahållandet av tjänsten.
2. Om en part kräver att en leverantör av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster ska ha licens, ska parten offentliggöra
 - a) alla kriterier, villkor och förfaranden den tillämpar för licenser, och
 - b) uppgift om hur lång tid det normalt sett skulle ta att behandla en licensansökan.
3. Varje part ska se till att en sökande, på begäran, skriftligen underrättas om skälen till avslag på en ansökan om licens.
4. Den som ansöker om licens ska kunna överklaga beslutet till en överklagandeinstans om det inte finns tillräckliga skäl för avslaget.
5. Eventuella licensavgifter eller tillståndavgifter¹ som de sökande kan ådra sig genom sin ansökan ska vara rimliga och inte i sig begränsa tillhandahållandet av tjänsten.

¹ Licensavgifter eller tillståndavgifter omfattar inte betalningar vid auktioner, upphandlingar eller andra icke-diskriminerande sätt att tilldela koncessioner eller obligatoriska bidrag till tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster.

ARTIKEL 8.42

Tilldelning och utnyttjande av knappa resurser

1. Alla förfaranden för tilldelning och utnyttjande av knappa resurser, inbegripet frekvenser, nummer och ledningsrätter, ska i god tid genomföras på ett objektivet, öppet och icke-diskriminerande sätt. Den rådande situationen i fråga om tilldelade frekvensband ska offentliggöras, men det krävs inga detaljerade angivelser om vilka frekvenser som tilldelats för särskild myndighetsanvändning.
2. Parterna är överens om att beslut om tilldelning av spektrum och förvaltning av frekvenser inte i sig utgör åtgärder som skulle strida mot artiklarna 8.5 (Marknadstillträde) och 8.10 (Marknadstillträde). Således behåller varje part rätten att förvalta spektrum och frekvenser, som kan påverka antalet leverantörer av allmänt tillgängliga teletjänster, under förutsättning att detta görs på ett sätt som är förenligt med detta kapitel. Parterna behåller också rätten att tilldela frekvensband med hänsyn till befintliga och framtida behov.

ARTIKEL 8.43

Efterlevnad och tillsyn

1. Varje part ska se till att dess tillsynsorgan på telekomområdet upprätthåller lämpliga förfaranden och kapacitet för att kunna övervaka efterlevnaden av inhemska åtgärder avseende skyldigheterna i detta -underavsnitt. Sådana förfaranden och kapacitet ska inbegripa möjligheten att i god tid införa proportionella och effektiva sanktioner eller ändra, tillfälligt upphäva och återkalla licenser.

2. Om en betydande leverantör vägrar att tillämpa de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i artikel 8.29 (Samtrafik med betydande leverantörer), artikel 8.30 (Regler för betydande leverantörer), artikel 8.31 (Konkurrensskydd gentemot betydande leverantörer), artikel 8.32 (Uppdelade nät), artikel 8.33 (Samlokalisering), artikel 8.34 (Återförsäljning), artikel 8.35 (Gemensamt utnyttjande av faciliteter) eller artikel 8.36 (Tillhandahållande av hyrda ledningstjänster), ska en tjänsteverantör kunna begära att tillsynsorganet agerar, och detta ska, i enlighet med dess inhemska lagstiftning, utfärda ett bindande beslut inom kortast möjliga tid och under alla omständigheter inom rimlig tid.

ARTIKEL 8.44

Lösning av tvister på teleområdet

1. Varje part ska se till att leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster från den andra parten har möjlighet att i god tid vända sig till ett tillsynsorgan på teleområdet eller andra relevanta organ för att lösa tvister till följd av inhemska åtgärder vad gäller frågor som behandlas i detta underavsnitt.
2. Varje part ska se till att leverantörer av allmänt tillgängliga telenät eller teletjänster från den andra parten som berörs av ett beslut fattat av dess tillsynsorgan på teleområdet kan överklaga ett sådant beslut till en rättslig eller administrativ myndighet som är oberoende av de inblandade parterna.
3. Om överklagandeinstansen inte har domstolskaraktär, ska den alltid lämna en skriftlig motivering till sitt beslut, och dess beslut ska granskas av en opartisk och oberoende rättslig myndighet.

4. Beslut som fattats av överklagandeinstanser ska genomföras av de berörda parterna i enlighet med tillämplig inhemsk lagstiftning och interna förfaranden. Ett överklagande ska inte befria en part från skyldigheten att följa ett bakomliggande regleringsbeslut om inte en behörig myndighet inhiberar beslutet.

ARTIKEL 8.45

Öppenhet

När tillsynsorgan har för avsikt att vidta åtgärder avseende bestämmelserna i detta underavsnitt ska de ge de berörda parterna möjlighet att yttra sig om förslaget till åtgärd inom rimlig tid i enlighet med deras inhemska lagstiftning. Tillsynsorgan ska offentliggöra sina samrådsförfaranden för sådana förslag till åtgärder. Resultaten av samrådsförfarandet bör offentliggöras av tillsynsorganet utom när det gäller konfidentiella uppgifter i enlighet med inhemsk lagstiftning om affärshemligheter.

ARTIKEL 8.46

Flexibilitet i valet av teknik

En part ska inte hindra leverantörer av allmänt tillgängliga teletjänster från att ha flexibilitet vid valet av den teknik som de använder för att leverera sina tjänster, under förutsättning att varje part har förmåga att vidta åtgärder för att säkerställa att slutanvändare av olika nät kan kommunicera med varandra.

ARTIKEL 8.47

Förhållande till andra underavsnitt, avsnitt och kapitel

Vid bristande överensstämmelse mellan detta underavsnitt och ett annat underavsnitt eller avsnitt i detta kapitel eller ett annat kapitel, ska detta underavsnitt gälla beträffande det som den bristande överenskommelsen gäller.

ARTIKEL 8.48

Samarbete

1. Parterna, som är medvetna om den snabba utvecklingen av it- och teleindustrin både i inhemska och internationella sammanhang, ska samarbeta för att främja utvecklingen av sådana tjänster för att parterna ska kunna dra största möjliga nytta av användningen av telekommunikationer och informationsteknologi.
2. Områden för samarbete kan omfatta
 - a) åsiktsutbyten kring policyfrågor, t.ex. avseende regelverk för snabba bredbandsnät eller minskningen av roamingkostnader för internationell mobiltelefoni, och
 - b) främjande av konsumenters, den offentliga sektorns och den privata sektorns användning av telekommunikation och it-tjänster, inbegripet nytillkomna tjänster.

3. Formerna för samarbete kan omfatta
 - a) främjande av dialog i policyfrågor,
 - b) förstärkt samarbete i internationella forum för telekommunikationer och it, och
 - c) andra former av samarbete.

UNDERAVSNITT 6

FINANSIELLA TJÄNSTER

ARTIKEL 8.49

Tillämpningsområde och definitioner

1. I detta underavsnitt anges principerna för regelverket avseende alla finansiella tjänster som liberaliseras i enlighet med avsnitten B (Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster), C (Etablering) och D (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).

2. I detta underavsnitt avses med

- a) *finansiell tjänst*: varje tjänst av finansiell natur, inbegripet en tjänst i anslutning till en tjänst av finansiell natur, som erbjuds av en leverantör av finansiella tjänster från en part.

Finansiella tjänster innefattar följande verksamheter:

- i) försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster:

- 1) direkt försäkring (innefattande koassurans):

aa) livförsäkring,

bb) skadeförsäkring,

- 2) återförsäkring och retrocession,

- 3) försäkringsförmedling, såsom mäklari och agenturverksamhet, och

- 4) försäkringsrelaterade tjänster, såsom konsult-, aktuarie-, riskprövnings- och skaderegleringstjänster,

och

- ii) banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster):

- 1) mottagande av insättningar och andra återbetalningspliktiga medel från allmänheten,

- 2) utlåning av alla slag, inbegripet konsumentkrediter, hypotekslån, factoring och finansiering av affärstransaktioner,
- 3) finansiell leasing,
- 4) alla betalnings- och penningförmedlingstjänster, inbegripet kredit-, betal- och bankkort, resecheckar och bankväxlar,
- 5) garantier och åtaganden,
- 6) handel för egen eller kunders räkning, på en börs, genom direkthandel eller på annat sätt, med
 - aa) penningmarknadsinstrument (innefattande checkar, växlar och insättningsbevis),
 - bb) utländsk valuta,
 - cc) derivatinstrument som omfattar, men inte är begränsade till, terminer och optioner,
 - dd) valuta- och ränteinstrument, inbegripet produkter som swappar och ränteterminer,
 - ee) överlåtbara värdepapper,

- ff) andra överlåtbara instrument och ekonomiska tillgångar, inbegripet guld- och silvertackor,
- 7) medverkan vid emissioner av alla slags värdepapper, däribland emissionsgarantier och placering såsom mellanhand offentligt eller privat och serviceverksamhet i samband med sådana emissioner,
- 8) penningmäkleri,
- 9) förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster,
- 10) clearing- och avräkningstjänster rörande alla finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument,
- 11) tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av leverantörer av andra finansiella tjänster, och
- 12) rådgivnings- och förmedlingstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster avseende all verksamhet enligt punkterna 1–11, inbegripet kreditupplysning och kreditanalys, tillhandahållande av investeringsunderlag, investeringsrådgivning samt rådgivning om företagsförvärv, omstrukturering av företag och affärsstrategi.

- b) *leverantör av finansiella tjänster*: en fysisk eller juridisk person från en part som utövar eller avser att utöva verksamhet som gäller tillhandahållande av finansiella tjänster inom den partens territorium; innefattar dock inte offentliga institutioner.
- c) *ny finansiell tjänst*: tjänst av finansiell natur, inbegripet tjänster med anknytning till befintliga och nya produkter eller till det sätt på vilket en produkt levereras och som inte tillhandahålls av någon leverantör av finansiella tjänster på den ena partens territorium men som tillhandahålls på den andra partens territorium.
- d) *offentlig institution*:
 - i) ett beslutsfattande organ, en centralbank eller en penningpolitisk myndighet i en part, eller en institution som ägs eller kontrolleras av en part, vilken huvudsakligen har offentliga uppgifter eller bedriver verksamheter för offentliga ändamål, med undantag av institutioner som huvudsakligen arbetar med att tillhandahålla finansiella tjänster på kommersiella villkor, eller
 - ii) ett privat institut som utför uppgifter som vanligen utförs av en centralbank eller en penningpolitisk myndighet, när det utför dessa uppgifter.
- e) *självreglerande organisation*: varje icke-statligt organ, inbegripet börser eller marknader för värdepapper eller terminer, clearingorgan eller andra organisationer eller sammanslutningar, som utövar reglerings- eller tillsynsmyndighet över leverantörer av finansiella tjänster enligt stadgar eller delegation från centrala, regionala eller lokala politiska beslutsfattande organ eller myndigheter.

ARTIKEL 8.50

Försiktighetsklausul

1. Ingenting i detta avtal ska hindra en part från att tillämpa eller bibehålla rimliga åtgärder av försiktighetsskäl, till exempel för att
 - a) skydda investerare, insättare, försäkringstagare eller personer vars egendom förvaltas av en leverantör av finansiella tjänster,
 - b) upprätthålla säkerheten, soliditeten, integriteten och det ekonomiska ansvaret hos leverantörer av finansiella tjänster, eller
 - c) säkra sitt finansiella systems integritet och stabilitet.
2. Dessa åtgärder ska inte vara mer betungande än vad som är nödvändigt för att deras syfte ska kunna uppnås, och får inte innebära en godtycklig eller oskäligen diskriminering av leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten i förhållande till partens egna leverantörer av finansiella tjänster av samma slag, eller en förtäckt inskränkning av handeln med tjänster.
3. Ingenting i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att lämna ut information om enskilda konsumenters affärer och konton eller sådan konfidentiell eller skyddad information som innehas av offentliga institutioner.

4. Varje part ska göra sitt yttersta för att se till att följande standarder och regler genomförs och tillämpas på dess territorium: Baselkommitténs huvudprinciper för en effektiv banktillsyn (*Core Principles for Effective Banking Supervision*), standarder och principer från Internationella organisationen för försäkringstillsynsmyndigheter, Internationella organisationen för värdepapperstillsyns mål och principer för värdepappersregleringen (*Objectives and Principles of Securities Regulation*) och den internationellt överenskomna standarden för insyn och informationsutbyte i skatteärenden som anges i OECD:s modell för skatteavtal beträffande inkomst och förmögenhet från 2017.

5. Om inte annat följer av artikel 8.6 (Nationell behandling) och utan att det påverkar andra former av tillsyn av gränsöverskridande handel med finansiella tjänster, kan en part kräva registrering eller godkännande av leverantörer av gränsöverskridande finansiella tjänster från den andra parten och av finansiella instrument.

ARTIKEL 8.51

Självreglerande organisationer

Om en part kräver medlemskap eller deltagande i, eller tillträde till, en självreglerande organisation för att leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten ska kunna tillhandahålla finansiella tjänster på eller till den första partens territorium, ska parten säkerställa att en sådan självreglerande organisation iakttar skyldigheterna enligt artikel 8.6 (Nationell behandling) och artikel 8.11 (Nationell behandling).

ARTIKEL 8.52

Betalnings- och clearingsystem

Enligt de villkor som medger nationell behandling ska varje part i enlighet med dess tillträdesvillkor ge leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten, som är etablerade på dess territorium och som regleras och övervakas som leverantörer av finansiella tjänster enligt dess inhemska lagstiftning, tillgång till betalnings- och clearingsystem som drivs av offentliga institutioner och till officiella kredit- och återfinansieringstjänster som är tillgängliga i samband med normal affärsverksamhet. Denna artikel syftar inte till att ge tillgång till en parts möjligheter när det gäller långivare i sista instans.

ARTIKEL 8.53

Nya finansiella tjänster

Varje part ska tillåta en leverantör av finansiella tjänster från den andra parten att tillhandahålla nya finansiella tjänster som den första parten skulle tillåta dess egna leverantörer av finansiella tjänster att leverera utan att ytterligare lagstiftningsåtgärder krävs av den första parten. Varje part får fastställa i vilken institutionell och juridisk form den nya finansiella tjänsten får tillhandahållas och får ställa krav på tillstånd för tillhandahållande av tjänsten. Om en part kräver ett sådant tillstånd ska beslut fattas inom rimlig tid och tillstånd får endast vägras av försiktighetsskäl enligt artikel 8.50 (Försiktighetsklausul).

ARTIKEL 8.54

Databehandling

1. Varje part ska med beaktande av lämpliga skyddsåtgärder för privatliv och konfidentialitet tillåta en leverantör av finansiella tjänster från den andra parten att i databearbetningssyfte överföra uppgifter i elektronisk eller annan form till eller från dess territorium, om bearbetningen är en förutsättning för den normala affärsverksamheten för en sådan leverantör av finansiella tjänster.
2. Varje part ska anta eller bibehålla lämpliga garantier för att skydda privatlivet och personuppgifter, inbegripet individuella register och konton, så länge dessa skyddsåtgärder inte utnyttjas för att kringgå bestämmelserna i detta avtal.

ARTIKEL 8.55

Särskilda undantag

1. Ingenting i detta kapitel ska tolkas som ett hinder för en part, inbegripet dess offentliga institutioner, att inom sitt territorium med ensamrätt bedriva eller tillhandahålla verksamhet eller tjänster som ingår i lagstadgade sociala trygghets- eller pensionssystem, utom i de fall då denna verksamhet enligt partens inhemska bestämmelser får bedrivas av leverantörer av finansiella tjänster i konkurrens med offentliga eller privata institutioner.

2. Ingenting i detta avtal ska tillämpas på verksamhet som bedrivs av en centralbank eller penningpolitisk myndighet eller av någon annan offentlig institution som ett led i penning- eller valutapolitiken.

3. Ingenting i detta kapitel ska tolkas som ett hinder för en part, inbegripet dess offentliga institutioner, att inom sitt territorium med ensamrätt bedriva eller tillhandahålla verksamhet eller tjänster för partens och de offentliga institutionernas räkning, eller med partens och de offentliga institutionernas garanti eller med användande av partens eller de offentliga institutionernas egna medel, utom i de fall då denna verksamhet enligt partens inhemska bestämmelser får bedrivas av leverantörer av finansiella tjänster i konkurrens med offentliga eller privata institutioner.

UNDERAVSNITT 7

INTERNATIONELLA SJÖTRANSPORTTJÄNSTER

ARTIKEL 8.56

Tillämpningsområde, definitioner och principer

1. I detta underavsnitt anges principerna för liberalisering av internationella sjötransporttjänster i enlighet med avsnitten B (Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster), C (Etablering) och D (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).

2. Vid tillämpning av denna underavdelning avses med *internationell sjötransport* transporter från dörr till dörr och kombinerade godstransporter, dvs. godstransporter med fler än ett transportsätt som omfattas av ett enda transportdokument, i vilka ett av transportsätten är sjötransport, och för detta ändamål rätten att direkt teckna avtal med tillhandahållare av andra transportsätt.

3. När det gäller internationell sjötransport är parterna överens om att säkerställa en effektiv tillämpning av principerna om oinskränkt tillgång till laster på kommersiella grunder, frihet att tillhandahålla internationella sjötransporttjänster, samt nationell behandling inom ramen för tillhandahållandet av sådana tjänster.

Med hänsyn till den liberalisering som parterna redan uppnått när det gäller internationell sjötransport ska följande gälla:

- a) Parterna ska på affärsmässig och icke-diskriminerande grund effektivt tillämpa principen om oinskränkt tillträde till den internationella sjötransportmarknaden och sjötransporthandeln.
- b) Varje part ska medge fartyg som seglar under den andra partens flagg eller som drivs av tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den behandling som medges de egna fartygen, eller fartyg från tredjeländer, beroende på vilken behandling som är förmånligast, vad gäller bl.a. tillträde till hamnar, användning av hamnarnas infrastruktur och andra sjöfartstjänster samt därmed tillhörande avgifter och pålagor, tullfaciliteter och tillgång till kajplatser och möjligheter till lastning och lossning.

4. Vid tillämpningen av dessa principer ska parterna
- a) avstå från att införa bestämmelser om lastdelning i framtida avtal om internationella sjötransporter med tredjeländer, inbegripet tank- och torrlastsjöfart samt linjetrafik, och inom rimlig tid avskaffa sådana lastdelningsbestämmelser som finns i tidigare bilaterala avtal, och
 - b) vid detta avtals ikraftträdande avskaffa och avstå från att införa ensidiga åtgärder¹, administrativa eller tekniska hinder och andra hinder som skulle kunna utgöra en förtäckt begränsning eller ha diskriminerande verkan på det fria tillhandahållandet av internationella sjötransporttjänster.
5. Varje part ska tillåta leverantörer av internationella sjötransporttjänster från den andra parten att vara etablerad på dess territorium på etablerings- och driftsvillkor i enlighet med de villkor som anges i dess lista över specifika åtaganden.
6. Parterna ska på rimliga och icke-diskriminerande villkor ge leverantörer av internationella sjötransporttjänster från den andra parten tillgång till följande hamntjänster:
- a) lotsning,
 - b) bogsering,

¹ Vid tillämpningen av detta led avses med *åtgärder* endast åtgärder som negativt diskriminerar på grundval av medborgarskap eller geografiskt ursprung för den fysiska eller juridiska person på vilken åtgärden tillämpas.

- c) proviantering,
- d) påfyllning av bränsle och vatten,
- e) sophämtning och hämtning av ballastavfall,
- f) hamnkaptenens tjänster,
- g) navigationshjälpmedel,
- h) landbaserade operativa tjänster som är nödvändiga för sjöfart, däribland kommunikationer, vatten- och elförsörjning, och
- i) reparationsmöjligheter för nödsituationer samt ankrings-, kajplats- och förtöjningstjänster.

AVSNITT F

ELEKTRONISK HANDEL

ARTIKEL 8.57

Mål

1. Parterna är medvetna om att den elektroniska handeln ökar möjligheterna till handel inom många sektorer och är överens om vikten av att underlätta dess användning och utveckling och tillämpligheten av WTO:s regler om elektronisk handel.

2. Parterna är överens om att främja utvecklingen av elektronisk handel mellan sig, särskilt genom att samarbeta om de frågor som uppstår i samband med elektronisk handel enligt bestämmelserna i detta kapitel. I detta sammanhang bör båda parter undvika att införa onödiga föreskrifter eller begränsningar för elektronisk handel.
3. Parterna erkänner vikten av det fria informationsflödet på internet samtidigt som de är överens om att detta bör inte försämra de rättigheter som tillkommer innehavare av immateriella rättigheter mot bakgrund av vikten av att skydda immateriella rättigheter på internet.
4. Parterna är överens om att utvecklingen av den elektroniska handeln helt måste uppfylla internationella dataskyddskrav, så att användarna får förtroende för den elektroniska handeln.

ARTIKEL 8.58

Tullar

Parterna ska inte påföra tullar på elektroniska överföringar.

ARTIKEL 8.59

Elektroniskt tillhandahållande av tjänster

Parterna bekräftar för tydlighetens skull att åtgärder som är kopplade till ett tillhandahållande av en tjänst på elektronisk väg omfattas av skyldigheterna enligt relevanta bestämmelser i detta kapitel med förbehåll för eventuella undantag som gäller för dessa skyldigheter.

ARTIKEL 8.60

Elektroniska signaturer

1. Parterna ska vidta åtgärder för att underlätta bättre förståelse för varandras regelverk för elektroniska signaturer och, med förbehåll för relevanta inhemska förhållanden och lagstiftning, för att undersöka möjligheten att i framtiden sluta ett avtal om ömsesidigt erkännande av elektroniska signaturer.
2. För att uppnå målen i punkt 1 ska varje part i så hög grad som möjligt
 - a) underlätta den andra partens närvaro i tillgängliga forum om elektroniska signaturer som formellt eller informellt organiseras av dess egna behöriga myndigheter genom att tillåta den andra parten att presentera sitt regelverk för elektroniska signaturer,
 - b) i möjligaste mån uppmuntra utbyte av åsikter om elektroniska signaturer genom specialinriktade seminarier och expertmöten på områden såsom säkerhet och driftskompatibilitet, och

- c) bidra till den andra partens ansträngningar att studera och analysera dess eget ramverk genom att tillhandahålla relevant information.

ARTIKEL 8.61

Samarbete om reglering av elektronisk handel

1. Parterna ska föra en dialog om regleringsfrågor som den elektroniska handeln ger upphov till, t.ex.
 - a) erkännande av certifikat för elektroniska signaturer som utfärdats till allmänheten och underlättande av certifieringstjänster över gränserna,
 - b) tjänstelevererande mellanhänders ansvar vid överföring eller lagring av uppgifter,
 - c) behandling av icke begärd elektronisk marknadskommunikation,
 - d) skydd av konsumenterna, och
 - e) alla övriga frågor som är relevanta för utvecklingen av den elektroniska handeln.

2. Detta samarbete kan ta formen av ett utbyte av information om parternas respektive lagstiftning om dessa frågor och om genomförandet av denna lagstiftning.

AVSNITT G

UNDANTAG

ARTIKEL 8.62

Allmänna undantag

Med iakttagande av kravet att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle innebära ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering gentemot den andra parten där likartade förhållanden råder eller en förtäckt inskränkning av etablering eller gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster, ska ingenting i detta kapitel tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta eller genomföra åtgärder

- a) som är nödvändiga för att skydda den allmänna säkerheten eller moralen eller för att upprätthålla allmän ordning¹,
- b) som är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa,

¹ Undantaget för allmän ordning får åberopas endast i de fall ett genuint och tillräckligt allvarligt hot mot samhällets fundamentala intressen föreligger.

- c) som avser bevarandet av icke förnybara naturtillgångar, om åtgärderna tillämpas i samband med begränsningar för inhemska näringsidkare eller för inhemskt tillhandahållande eller inhemsk konsumtion av tjänster,
 - d) som är nödvändiga för att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde,
 - e) som är nödvändiga för att säkerställa efterlevnaden av lagar och andra författningar som inte är oförenliga med bestämmelserna i detta kapitel, inbegripet sådana som hänför sig till
 - i) förhindrandet av bedrägliga eller olagliga förfaranden eller åtgärder vid ett bristande fullgörande av avtalsförpliktelser,
 - ii) skyddet av enskildas privatliv i samband med bearbetning och spridning av personuppgifter samt skyddet av sekretess för enskildas register och konton, eller
 - iii) säkerhet,
- eller

- f) som är oförenliga med artikel 8.6 (Nationell behandling) och artikel 8.11 (Nationell behandling), förutsatt att olikheten i behandling syftar till att säkerställa en effektiv eller skälig beskattning eller uppbörd av direkta skatter med avseende på näringsverksamhet, näringsidkare eller tjänsteleverantörer från den andra parten.¹

¹ Åtgärder som syftar till att säkerställa en effektiv eller skälig beskattning eller uppbörd av direkta skatter omfattar åtgärder som en part vidtar i enlighet med sitt skattesystem och som

- a) gäller utomlands hemmahörande näringsidkare och tjänsteleverantörer, eftersom deras skattskyldighet bestäms med hänsyn till vilka beskattningsbara inkomster som härrör från partens territorium,
- b) gäller utomlands hemmahörande personer för att säkra beskattning av eller uppbörd av skatt på partens territorium,
- c) gäller icke-bosatta och bosatta personer för att förhindra skatteundandragande eller skatteflykt, inklusive indrivningsåtgärder,
- d) gäller för konsumenter av tjänster som tillhandahålls i eller från den andra partens territorium för att säkerställa en beskattning av eller uppbörd av skatt från sådana konsumenter från källor inom partens territorium,
- e) särskiljer näringsidkare och tjänsteleverantörer som är oinskränkt skattskyldiga från andra näringsidkare och tjänsteleverantörer på grund av skillnaden i skattebas, eller
- f) fastställer, tilldelar eller fördelar inkomst, avkastning, vinst, förlust, avdrag eller tillgodohavande vad avser hemmahörande personer eller filialer, eller mellan närstående personer eller filialer hos samma person, för att skydda partens skattebas.

Skattetermer eller begrepp i led f och i denna fotnot fastställs i enlighet med skattedefinitioner och begrepp, eller likvärdiga eller liknande definitioner och begrepp enligt inhemsk lagstiftning i den part som vidtar åtgärden.

ARTIKEL 8.63

Översyn

I syfte att ytterligare söka fördjupa liberaliseringen och undanröja kvarvarande begränsningar och säkerställa en övergripande balans av rättigheter och skyldigheter, ska parterna se över detta kapitel och deras förteckningar över särskilda åtaganden senast tre år efter detta avtals ikraftträdande och därefter med jämna mellanrum. Som ett resultat av en sådan översyn, kan kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) besluta att ändra de relevanta förteckningarna över särskilda åtaganden.

ARTIKEL 8.64

Kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling

1. Kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling ska ansvara för ett effektivt genomförande av detta kapitel och ska i detta syfte
 - a) regelbundet se över varje parts genomförande av detta kapitel och av förteckningarna över särskilda åtaganden i enlighet med artikel 8.63 (Översyn),
 - b) om lämpligt, fatta beslut i enlighet med artikel 8.63 (Översyn) om att ändra tilläggen till bilagorna 8-A-8-B, och

c) behandla alla frågor med avseende på detta kapitel som parterna enats om.

2. Ansvarsområdena för kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling med avseende på kapitel nio (Offentlig upphandling) anges i artikel 9.19 (Kommitténs uppgifter).

KAPITEL NIO

OFFENTLIG UPPHANDLING

ARTIKEL 9.1

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *kommersiella varor och tjänster*: varor och tjänster av ett slag som i allmänhet säljs eller erbjuds på den kommersiella marknaden till, och som vanligen köps av, icke-statliga köpare för icke-statliga ändamål.

b) *konkurrensutsatt verksamhet*: för unionen

- i) en verksamhet, som genomförs inom ett territorium som tillhör en medlemsstat i unionen, som är direkt konkurrensutsatt på marknader med fritt tillträde, och
- ii) en behörig myndighet i unionen har antagit ett beslut om fastställande av tillämpligheten av punkt i.

Vid tillämpning av led b i ska bedömningen av om en verksamhet är direkt konkurrensutsatt grundas på vad varorna eller tjänsterna har för egenskaper, om det finns alternativa varor eller tjänster, hur de är prissatta samt om det finns fler än en faktisk eller potentiell varu- eller tjänsteleverantör på marknaden.

- c) *byggtjänster*: en tjänst vars syfte är att på valfritt sätt utföra bygg- eller anläggningsarbeten i enlighet med huvudgrupp 51 i Förenta nationernas preliminära centrala produktindelning.
- d) *korrigering åtgärd*: inom ramen för inhemska överprövningsförfaranden, antingen ett åsidosättande eller en utfästelse om åsidosättande av beslut som fattats på ett olagligt sätt genom en upphandlande enhet, inbegripet undanröjande av diskriminerande tekniska, ekonomiska eller finansiella specifikationer i anbudsinfordran, kontraktshandlingarna eller något annat dokument som avser anbudsförfarandet.

- e) *elektronisk auktion*: en upprepad process där leverantörer med hjälp av elektroniska medel presenterar antingen nya priser eller nya värden för kvantifierbara icke prisrelaterade delar av anbudet med anknytning till utvärderingskriterierna, eller bådadera, vilket leder till en rangordning- eller en ny rangordning av anbuderna.
- f) *skriftligen* eller *skriftligt*: varje enhet av ord eller siffror som kan läsas, återges och meddelas vid ett senare tillfälle. Den kan innehålla elektroniskt överförd och lagrad information.
- g) *juridisk person*: enligt vad som anges i led b i artikel 8.2 (Definitioner).
- h) *juridisk person från unionen* eller *juridisk person från Singapore*: enligt vad som anges i led c i artikel 8.2 (Definitioner).
- i) *begränsad upphandling*: ett förfarande där den upphandlande enheten kontaktar en leverantör eller leverantörer som den själv valt ut.
- j) *lokalt etablerad*: en juridisk person etablerad i en part som ägs eller kontrolleras av juridiska personer från den andra parten.

En *juridisk person*

- i) *ägs* av fysiska eller juridiska personer från den andra parten, om mer än 50 procent av aktiekapitalet i den juridiska personen ägs av nyttjandeberättigade personer från den andra parten, och

- ii) *kontrolleras* av fysiska eller juridiska personer från den andra parten, om dessa personer har befogenhet att utse en majoritet av styrelseledamöterna i den juridiska personen eller på annat sätt lagenligt leda verksamheten.
- k) *åtgärd*: lagar, andra författningar, förfaranden, administrativa riktlinjer eller praxis, eller alla åtgärder från den upphandlande enhetens sida i samband med en upphandling som omfattas av detta kapitel.
- l) *fleranvändningsförteckning*: förteckning över leverantörer som en upphandlande enhet anser uppfylla kraven för att få tas upp i förteckningen och som den upphandlande enheten har för avsikt att använda mer än en gång.
- m) *meddelande om planerad upphandling*: meddelande offentliggjort av en upphandlande enhet i vilket intresserade leverantörer uppmanas att lämna in en begäran om deltagande, ett anbud eller båda delarna.
- n) *motkrav*: villkor eller åtagande som främjar lokal utveckling eller förbättrar en parts betalningsbalans, t.ex. användning av lokalt innehåll, tekniklicensiering, investeringar, motköp eller liknande åtgärder eller krav.
- o) *öppet anbudsförfarande*: förfarande där alla intresserade leverantörer har möjlighet att lämna anbud.

- p) *privatiserad*: för Singapore, en enhet som har ombildats från en upphandlande enhet eller från en del därav till att vara en juridisk person som agerar i enlighet med affärsmässiga överväganden vid upphandling av varor och som inte längre har rätt att utöva offentliga befogenheter, även om staten äger andelar av enheten eller utser medlemmarna i dess styrelse.

Om staten äger andelar av enheten eller utser en tjänsteman till styrelsen för en privatiserad enhet, bör det förtydligas att enheten anses agera i enlighet med affärsmässiga överväganden vid sina köp av varor och tjänster, exempelvis när det gäller tillgång, pris och kvalitet på varorna och tjänsterna, om staten eller den av staten utsedda tjänstemannen inte, direkt eller indirekt, påverkar eller styr över styrelsens beslut rörande enhetens upphandling av varor och tjänster.

- q) *upphandlande enhet*: en enhet som omfattas av bilaga 9-A, 9-B eller 9-C.
- r) *kvalificerad leverantör*: en leverantör som en upphandlande enhet anser ha uppfyllt villkoren för deltagande.
- s) *det reviderade avtalet om offentlig upphandling*: texten till avtalet om offentlig upphandling, i dess ändrade lydelse enligt protokollet om ändring av avtalet om offentlig upphandling, som ingicks i Genève den 30 mars 2012.

- t) *selektiv upphandling*: upphandlingsförfarande i vilket den upphandlande enheten enbart uppmanar kvalificerade leverantörer att lämna anbud.
- u) *tjänster*: omfattar byggtjänster, om inte annat anges.
- v) *standard*: ett dokument som fastställts av ett erkänt organ, och som för allmänt och upprepat bruk anger regler, riktlinjer eller egenskaper avseende varor eller tjänster, eller därmed sammanhängande processer och tillverkningsmetoder vars uppfyllande inte är obligatoriskt. Det kan även innefatta eller enbart behandla terminologi, symboler, förpacknings-, märknings- eller etiketteringskrav beträffande en vara, en tjänst, en process eller en tillverkningsmetod.
- w) *leverantör*: en person eller en grupp av personer från endera parten, enligt vad som är tillämpligt, som tillhandahåller eller som kan tillhandahålla varor eller tjänster.
- x) *teknisk specifikation*: ett krav i samband med ett anbudsförfarande som
 - i) anger egenskaperna hos de varor eller tjänster som ska upphandlas, exempelvis kvalitet, prestanda, säkerhet och dimensioner, eller processer och metoder för tillverkningen eller tillhandahållandet av dessa, eller
 - ii) behandlar terminologi, symboler, förpacknings-, märknings- eller etiketteringskrav beträffande en vara eller en tjänst.

ARTIKEL 9.2

Tillämpningsområde och omfattning

Tillämpning av detta kapitel

1. Detta kapitel gäller alla åtgärder i samband med upphandling som omfattas, oavsett om den bedrivs uteslutande eller delvis på elektronisk väg.
2. I detta kapitel avses med *upphandling som omfattas* upphandling för offentliga ändamål
 - a) av varor, tjänster eller en kombination av dessa
 - i) enligt vad som anges i varje parts avsnitt i bilagorna 9-A–9-G, och
 - ii) som inte upphandlas för kommersiell försäljning eller återförsäljning, eller för tillverkning eller tillhandahållande av varor eller tjänster för kommersiell försäljning eller återförsäljning,
 - b) genom alla former av avtal, till exempel köp, leasing, hyra eller hyrköp, med eller utan rätt till köp, och alla former av avtal om offentligt-privata partnerskap enligt definitionen i bilaga 9-I,

- c) där värdet, som beräknas i enlighet med punkterna 6–8, uppgår till minst det tröskelvärde som fastställts i bilagorna 9-A–9-G, vid offentliggörandet av ett meddelande i enlighet med artikel 9.6 (Meddelanden),
- d) genom en upphandlande enhet, och
- e) som inte på annat sätt är undantagen från att omfattas i punkt 3 eller i en parts avsnitt i bilagorna 9-A–9-G.

3. Utom när annat anges i bilagorna 9-A–9-G gäller detta kapitel inte för

- a) inköp eller hyra av mark, befintliga byggnader eller annan fast egendom eller därmed sammanhängande rättigheter,
- b) icke-avtalsgrundande överenskommelser eller någon form av bistånd som en part tillhandahåller, inklusive samarbetsavtal, bidrag, lån, kapitaltillskott, garantier och skattelättnader,
- c) upphandling eller förvärv av tjänster på skatteområdet eller förvaringstjänster, likvidations- eller förvaltningstjänster för reglerade finansinstitut eller tjänster som rör försäljning, inlösen och distribution i samband med statlig upplåning, inklusive lån, statsobligationer, sedlar och andra värdepapper,
- d) offentliga anställningsavtal,

- e) upphandling som genomförs
 - i) i det specifika syftet att tillhandahålla internationellt bistånd, inklusive utvecklingsbistånd,
 - ii) enligt det särskilda förfarande eller på de särskilda villkor som gäller för en internationell överenskommelse om stationering av trupper eller de avtalsslutande ländernas gemensamma genomförande av ett projekt, eller
 - iii) enligt det särskilda förfarande eller på de särskilda villkor som gäller för en internationell organisation, eller en organisation som finansieras av internationella bidrag, lån eller annat bistånd, när det tillämpliga förfarandet eller de tillämpliga villkoren skulle vara oförenliga med detta kapitel.
- 4. Varje part ska ange följande uppgifter i bilagorna 9-A–9-G:
 - a) I bilaga 9-A, de centrala statliga enheter vars upphandling omfattas av detta kapitel.
 - b) I bilaga 9-B, de regionala och lokala enheter vars upphandling omfattas av detta kapitel.
 - c) I bilaga 9-C, alla andra enheter vars upphandling omfattas av detta kapitel.
 - d) I bilaga 9-D, de varor som omfattas av detta kapitel.
 - e) I bilaga 9-E, de tjänster, utom byggtjänster, som omfattas av detta kapitel.

f) I bilaga 9-F, de byggtjänster som omfattas av detta kapitel.

g) I bilaga 9-G, alla allmänna anmärkningar.

5. Om en upphandlande enhet i samband med upphandling som omfattas kräver att personer som inte förtecknas i bilagorna 9-A–9-C ska upphandla i enlighet med särskilda krav, ska artikel 9.4 (Allmänna principer) gälla i tillämpliga delar för dessa krav.

Värdering

6. För att uppskatta värdet av en upphandling i syfte att utröna om det är en upphandling som omfattas, ska en upphandlande enhet

a) varken dela upp en upphandling i separata upphandlingar eller välja ut eller använda en viss värderingsmetod för att skatta värdet av en upphandling i avsikt att helt eller delvis undanta den från tillämpningen av detta kapitel, och

b) inkludera det uppskattade högsta totala värdet av upphandlingen under hela dess varaktighet, oavsett om den tilldelas till en eller flera leverantörer, och därvid ta hänsyn till alla former av ersättning, inbegripet

i) premier, avgifter, provisioner och räntor, och

ii) om upphandlingen ger möjlighet till alternativ, det sammanlagda värdet av dessa alternativ.

7. Om ett enskilt villkor för en upphandling medför att mer än ett kontrakt tilldelas, eller i tilldelning av kontrakt i separata delar (nedan kallat *återkommande upphandlingar*), ska beräkningen av det skattade högsta totala värdet grunda sig på

- a) värdet av återkommande upphandlingar av samma typ av vara eller tjänst som tilldelats under de föregående tolv månaderna eller under den upphandlande enhetens föregående budgetår, justerat när så är möjligt för att ta hänsyn till förväntade ändringar i kvantitet eller värde av den vara eller tjänst som upphandlas under de följande tolv månaderna, eller
- b) det skattade värdet av återkommande upphandlingar av samma typ av vara eller tjänst som ska tilldelas under tolv månader efter den första kontraktstilldelningen eller under den upphandlande enhetens budgetår.

8. När det gäller upphandling genom leasing, hyra eller hyrköp av varor eller tjänster, eller upphandling för vilken ett totalt pris inte anges, ska grunden för värderingen vara

- a) för kontrakt på bestämd tid,
 - i) om kontraktets löptid är högst tolv månader, det totala skattade högsta värdet under dess varaktighet, eller
 - ii) om kontraktets löptid överstiger tolv månader, det totala skattade högsta värdet, inbegripet uppskattat restvärde,

- b) för kontrakt på obestämd tid, det skattade månatliga beloppet multiplicerat med 48, och
- c) om det inte är säkert huruvida kontraktet ska vara på bestämd tid, ska led b användas.

ARTIKEL 9.3

Säkerhet och allmänna undantag

1. Ingenting i detta kapitel ska tolkas som hinder för en part att vidta en åtgärd eller att inte lämna ut uppgifter som denne anser nödvändiga för att skydda sina grundläggande säkerhetsintressen i samband med upphandling av vapen, ammunition eller krigsmateriel eller upphandling som är oundgänglig för den nationella säkerheten eller för nationella försvarssyften.
2. Under förutsättning att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle innebära godtycklig eller oönskad diskriminering mellan parterna när likartade förhållanden råder, eller en förtäckt inskränkning av internationell handel, ska ingenting i detta kapitel tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta eller genomföra åtgärder
 - a) som är nödvändiga för att skydda allmän moral, ordning eller säkerhet,
 - b) som är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa,

- c) som är nödvändiga för att skydda immateriella rättigheter, eller
- d) som avser varor eller tjänster som tillhandahålls av personer med funktionsnedsättning, av välgörenhetsinrättningar eller inom kriminalvården.

ARTIKEL 9.4

Allmänna principer

Nationell behandling och icke-diskriminering

1. När det gäller samtliga åtgärder rörande upphandling som omfattas, ska varje part och dess upphandlande enheter, omedelbart och utan förbehåll, bevilja varor och tjänster från den andra parten eller leverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre gynnsam än den som beviljas inhemska varor, tjänster och leverantörer.
2. När det gäller samtliga åtgärder rörande upphandling som omfattas, får en part och dess upphandlande enheter inte
 - a) behandla en lokalt etablerad leverantör från den andra parten mindre förmånligt än en annan lokalt etablerad leverantör på grund av graden av utländsk anknytning eller ägarskap, eller
 - b) diskriminera en lokalt etablerad leverantör av det skälet att de varor eller tjänster som denne erbjuder i samband med en viss upphandling utgörs av varor eller tjänster från den andra parten.

Användning av elektroniska medel

3. Vid upphandling som omfattas och som genomförs med hjälp av elektroniska medel ska upphandlande enheter
 - a) garantera att upphandlingen genomförs med hjälp av it-system och programvara, inklusive sådana som rör autentisering och kryptering av information, som är allmänt tillgängliga och kompatibla med andra allmänt tillgängliga it-system och annan tillgänglig programvara, och
 - b) se till att det finns mekanismer som garanterar integriteten för begäran om deltagande och anbud, bland annat fastställande av tidpunkten för mottagande och förhindrande av otillbörlig tillgång.

Genomförande av upphandling

4. Upphandlande enheter ska genomföra upphandling som omfattas på ett öppet och opartiskt sätt som
 - a) är förenligt med detta kapitel, med hjälp av metoder såsom öppen upphandling, selektiv upphandling, och begränsad upphandling.
 - b) undviker intressekonflikter, och
 - c) förebygger korruption.

Ursprungsregler

5. Ingen part får vid upphandling som omfattas tillämpa sådana ursprungsregler på varor eller tjänster som importerats eller tillhandahålls från en annan part som avviker från de ursprungsregler som parten samtidigt vid normal handel tillämpar på import eller tillhandahållande av samma varor eller tjänster från den andra parten.

Motkrav

6. När det gäller upphandling som omfattas får en part och dess upphandlande enheter inte begära, ta hänsyn till, införa eller genomföra några motkrav.

Åtgärder som inte är specifika för upphandling

7. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på tullar och avgifter som påförs på eller i samband med import, metoden för att ta ut dessa tullar och avgifter, andra importbestämmelser och formaliteter eller andra åtgärder som påverkar handeln med tjänster än sådana åtgärder som reglerar upphandling som omfattas.

ARTIKEL 9.5

Information om systemet för upphandling

1. Varje part ska
 - a) omgående offentliggöra alla lagar och andra författningar, rättsliga avgöranden, administrativa avgöranden med allmän giltighet, standardkontraktsklausuler som föreskrivs i lagar eller andra författningar och som införlivas genom hänvisning i meddelanden eller anbudsunderlag och förfaranden för upphandling som omfattas, samt ändringar av dessa, i officiellt angivna elektroniska medier eller publikationer som har stor spridning och är lätt tillgängliga för allmänheten, och
 - b) på begäran lämna en förklaring av dessa till den andra parten.
2. Varje part ska i bilaga 9-H förteckna
 - a) de elektroniska medier eller publikationer där parten offentliggör den information som avses i punkt 1, och
 - b) de elektroniska medier eller publikationer där parten offentliggör de meddelanden som krävs enligt artikel 9.6 (Meddelanden), punkt 8 i artikel 9.8 (Kvalificering av leverantörer) och punkt 2 i artikel 9.15 (Insyn i offentlig upphandling).
3. Varje part ska omgående till den kommitté för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer) anmäla alla ändringar av den information som parten förtecknat i bilaga 9-H.

ARTIKEL 9.6

Meddelanden

Meddelande om planerad upphandling

1. För varje upphandling som omfattas ska den upphandlande enheten offentliggöra ett meddelande om planerad upphandling, som ska vara direkt elektroniskt tillgängligt kostnadsfritt via en enda tillträdespunkt för information, utom under de omständigheter som beskrivs i artikel 9.12 (Begränsad upphandling). Meddelandet om upphandling ska fortsätta att vara lätt tillgängligt för allmänheten, åtminstone fram till utgången av den tidsfrist som anges i tillkännagivandet. Berört elektroniskt medium ska förtecknas av varje part i dess avsnitt i bilaga 9-H.
2. Om inte annat anges i detta kapitel, ska alla meddelanden om planerad upphandling innehålla följande uppgifter:
 - a) Den upphandlande enhetens namn och adress samt andra uppgifter som behövs för att kontakta enheten och få alla relevanta handlingar som gäller upphandlingen, samt uppgift om kostnad och betalningsvillkor i förekommande fall.
 - b) En beskrivning av upphandlingen, inbegripet de upphandlade varornas eller tjänsternas art och mängd eller, om mängden inte är känd, den uppskattade mängden.
 - c) Vid återkommande upphandling anges om möjligt en preliminär tidsplan för påföljande meddelanden om upphandling.

- d) En beskrivning av eventuella alternativ.
- e) Tidsfristen för leverans av varorna eller tjänsterna eller kontraktets längd.
- f) Det upphandlingsförfarande som kommer användas och om det kommer innefatta förhandlingar eller elektronisk auktion.
- g) I tillämpliga fall, sista dag för inlämnande av begäran om deltagande i upphandlingen och adress till vilken denna ska skickas.
- h) Sista dag för inlämnande av anbud och adress till vilken detta ska skickas.
- i) Det eller de språk som anbudet eller begäran om deltagande får vara avfattade på, om de kan lämnas in på ett annat än ett officiellt språk där den upphandlande enheten är belägen.
- j) En förteckning över och kortfattad beskrivning av villkoren för leverantörernas deltagande, inbegripet krav på särskilda dokument eller certifieringar som leverantörerna ska tillhandahålla, om inte dessa krav ingår i det anbudsunderlag som görs tillgängligt för alla intresserade leverantörer samtidigt som meddelandet om upphandling offentliggörs.
- k) Om den upphandlande enheten avser att i enlighet med artikel 9.8 (Kvalificering av leverantörer) välja ut ett begränsat antal kvalificerade leverantörer som inbjuds att lämna anbud, anges urvalskriterierna och, i tillämpliga fall, varje begränsning av antalet leverantörer som kommer att tillåtas att lämna anbud.

- l) Information om att upphandlingen omfattas av detta avtal.

Sammanfattning

3. För varje upphandling ska den upphandlande enheten samtidigt med meddelandet om planerad upphandling offentliggöra en sammanfattning, som ska vara lätt tillgänglig, på ett av WTO-språken. Sammanfattningen ska åtminstone innehålla följande uppgifter:

- a) Upphandlingens föremål.
- b) Sista dag för att lämna in anbud och, i tillämpliga fall, sista dag för att lämna in begäran om deltagande eller ansökan om att tas upp på en fleranvändningsförteckning.
- c) Den adress dit man kan vända sig till för att begära handlingar rörande upphandlingen.

Meddelande om planerade upphandlingar

4. Upphandlande enheter uppmanas att offentliggöra på elektronisk väg via den enda tillträdespunkt för information som används för att offentliggöra meddelanden om planerad upphandling så tidigt som möjligt varje budgetår ett meddelande om sina upphandlingsplaner (nedan kallat *meddelande om planerade upphandlingar*). Meddelandet om planerad upphandling bör innehålla uppgifter om upphandlingarnas föremål och om den planerade tidpunkten för offentliggörande av varje meddelande om planerad upphandling.

5. Upphandlande enheter som förtecknas bilaga 9-B eller 9-C får använda ett meddelande om planerade upphandlingar som ett meddelande om upphandling, förutsatt att meddelandet om planerade upphandlingar innehåller så många av de uppgifter som avses i punkt 2 som finns tillgängliga och en uppmaning till leverantörer om att anmäla sitt intresse att delta i upphandlingen till den upphandlande enheten.

ARTIKEL 9.7

Villkor för deltagande

1. Upphandlande enheter ska begränsa villkoren för deltagande i en viss upphandling till vad som krävs för att säkerställa att en leverantör har rättslig och ekonomisk kapacitet samt kommersiell och teknisk förmåga att åta sig den aktuella upphandlingen.
2. Vid fastställande av villkor för deltagande får upphandlande enheter
 - a) inte ställa som villkor för att en leverantör ska få delta i en upphandling att denne tidigare ska ha tilldelats ett eller flera kontrakt av en upphandlande enhet i en part eller att leverantören ska ha tidigare erfarenhet av arbete på partens territorium, and
 - b) kräva tidigare relevant erfarenhet om detta är nödvändigt för att uppfylla upphandlingsvillkoren.

3. Vid bedömning av huruvida en leverantör uppfyller villkoren för deltagande, ska upphandlande enheter
- a) bedöma leverantörens ekonomiska kapacitet och kommersiella och tekniska förmåga på grundval av leverantörens affärsverksamhet både inom och utanför territoriet för den part som den upphandlande enheten tillhör, och
 - b) grunda sin värdering på de villkor som de i förväg angett i meddelanden eller anbudsunderlag.
4. När det finns bevisning till stöd för detta får en part och dess upphandlande enheter utesluta en leverantör på grund av t.ex.
- a) konkurs,
 - b) oriktiga uppgifter,
 - c) allvarliga eller varaktiga brister vid uppfyllandet av väsentliga krav eller skyldigheter i tidigare kontrakt,
 - d) lagakraftvunna domar med anledning av allvarliga brott eller överträdelser,
 - e) fel i yrkesutövningen eller åtgärder eller underlåtenhet att handla som negativt påverkar leverantörens kommersiella integritet, eller
 - f) underlåtenhet att betala skatt.

ARTIKEL 9.8

Kvalificering av leverantörer

Register och kvalificeringsförfarande

1. Varje part och dess upphandlande enheter får använda sig av register i vilket intresserade leverantörer är skyldiga att registrera sig och lämna vissa uppgifter.
2. Varje part ska se till att
 - a) dess upphandlande enheter anstränger sig för att minimera skillnaderna mellan sina respektive kvalificeringsförfaranden, och
 - b) om dess upphandlande enheter använder sig av register, dessa upphandlande enheter anstränger sig för att minimera skillnaderna mellan sina respektive register.
3. En part och dess upphandlande enheter får inte anta eller tillämpa ett register eller ett kvalificeringsförfarande som har som syfte eller resultat att skapa onödiga hinder för deltagande av leverantörer från den andra parten i sin upphandling.

Selektiv upphandling

4. Om en upphandlande enhet avser att använda sig av selektiv upphandling ska den upphandlande enheten
 - a) i meddelandet om upphandling åtminstone ange de uppgifter som anges i punkt 2 a, b, f, g, j, k och l i artikel 9.6 (Meddelanden) och uppmana leverantörer att lämna in en begäran om deltagande, och
 - b) vid inledandet av tidsfristen för inlämnande av anbud tillhandahålla åtminstone de uppgifter som anges i punkt 2 c, d, e, h och i i artikel 9.6 (Meddelanden) till de kvalificerade leverantörer som den upphandlande enheten meddelar i enlighet med punkt 3 b i artikel 9.10 (Tidsperioder).
5. Upphandlande enheter ska låta alla kvalificerade leverantörer delta i en specifik upphandling, såvida den inte i meddelandet om upphandling anger eventuella begränsningar när det gäller antalet leverantörer som kommer att få lämna anbud och kriterierna för urvalet av dessa. I alla händelser ska antalet leverantörer som får möjlighet att lämna anbud vara tillräckligt stort för att säkerställa konkurrens utan att effektiviteten i upphandlingssystemet påverkas.
6. Om anbudsunderlaget inte görs allmänt tillgängligt från datumet för offentliggörandet av det meddelande som avses i punkt 4, ska den upphandlande enheten garantera att alla de kvalificerade leverantörer som valts ut i enlighet med punkt 5 får tillgång till dessa dokument samtidigt.

Fleranvändningsförteckningar

7. Upphandlande enheter får använda sig av en fleranvändningsförteckning under förutsättning att ett meddelande med en uppmaning till intresserade leverantörer att ansöka om att få tas upp i förteckningen

- a) offentliggörs en gång om året, och
- b) om det offentliggörs elektroniskt, finns kontinuerligt tillgängligt i det lämpliga medium som förtecknas i bilaga 9-H.

8. Meddelandet som avses i punkt 7 ska omfatta följande uppgifter:

- a) En beskrivning av de varor eller tjänster eller kategorier av dessa för vilka förteckningen kan användas.
- b) De villkor som leverantörerna ska uppfylla för att tas upp i förteckningen och de metoder som den upphandlande enheten kommer att använda för att kontrollera om en leverantör uppfyller villkoren.
- c) Den upphandlande enhetens namn och adress samt andra uppgifter som behövs för att kontakta den upphandlande enheten och få alla relevanta handlingar som gäller förteckningen.
- d) Förteckningens giltighetstid och den metod som används för att förnya eller avsluta förteckningens giltighet eller, om ingen giltighetstid anges, den metod som används för att meddela att förteckningen kommer att upphöra att gälla.
- e) Information om att förteckningen kan användas för upphandling som omfattas av detta avtal.

9. Om en fleranvändningsförteckning kommer att gälla i högst tre år får upphandlande enheter, trots vad som sägs i punkt 7, offentliggöra det meddelande som avses i punkt 7 endast en gång, i början av förteckningens giltighetsperiod, förutsatt att meddelandet

- a) anger giltighetstiden och det faktum att ytterligare meddelanden inte kommer att offentliggöras, och
- b) offentliggörs med elektroniska medel och görs kontinuerligt tillgängligt under giltighetstiden.

10. Upphandlande enheter ska tillåta leverantörer att när som helst ansöka om att tas upp i fleranvändningsförteckningen och inom rimlig tid inkludera alla kvalificerade leverantörer i förteckningen.

11. Om en leverantör som inte har förts upp på en fleranvändningsförteckning lämnar in en begäran om deltagande i en upphandling baserad på fleranvändningsförteckningen och alla nödvändiga handlingar i samband härmed, inom den tidsfrist som föreskrivs i punkt 2 i artikel 9.10 (Tidsperioder), ska den upphandlande enheten pröva en sådan begäran. Den upphandlande enheten får inte utesluta leverantören från upphandlingen på grund av att den upphandlande enheten inte har tillräckligt med tid för att behandla begäran om inte, i undantagsfall, den upphandlande enheten på grund av upphandlingens komplexitet inte kunnat slutföra prövningen av begäran inom den tid som medgetts för inlämnande av anbud.

Enheter i bilaga 9-C

12. Upphandlande enheter som omfattas av bilaga 9-C får använda ett meddelande med en uppmaning till leverantörer att ansöka om att tas upp i en fleranvändningsförteckning som ett meddelande om upphandling under förutsättning

- a) att meddelandet offentliggörs i enlighet med punkt 7 och innehåller de uppgifter som anges i punkt 8 och så många av de uppgifter som avses i punkt 2 i artikel 9.6 (Meddelanden) som finns tillgängliga samt information om att det utgör ett meddelande om upphandling eller att endast leverantörer på fleranvändningsförteckningen kommer att få ytterligare meddelanden om upphandling som omfattas av förteckningen, och
- b) att den upphandlande enheten omgående tillhandahåller leverantörer som för enheten har uttryckt sitt intresse för en viss upphandling tillräcklig information för att de ska kunna bedöma sitt intresse av att delta i upphandlingen, däribland alla återstående uppgifter som krävs enligt punkt 2 i artikel 9.6 (Meddelanden) i den mån sådana uppgifter är tillgängliga.

13. Upphandlande enheter som omfattas av bilaga 9-C får tillåta en leverantör som har ansökt om att föras upp på fleranvändningsförteckningen i enlighet med punkt 10 att lämna anbud i en viss upphandling, om den upphandlande enheten har tillräckligt med tid för att undersöka om leverantören uppfyller villkoren för deltagande.

Information om den upphandlande enhetens beslut

14. Upphandlande enheter ska omgående underrätta alla leverantörer som lämnar in en begäran om deltagande eller ansökan om att föras upp på en fleranvändningsförteckning om enhetens beslut om begäran eller ansökan.

15. Om en upphandlande enhet avslår en leverantörs begäran om deltagande eller ansökan om att föras upp på en fleranvändningsförteckning, inte längre erkänner en leverantör som kvalificerad eller stryker en leverantör från en fleranvändningsförteckning, ska den upphandlande enheten omgående underrätta leverantören och på dennes begäran omgående lämna en skriftlig förklaring av skälen till sitt beslut.

ARTIKEL 9.9

Tekniska specifikationer och anbudsunderlag

Tekniska specifikationer

1. Upphandlande enheter får inte utarbeta, anta eller tillämpa tekniska specifikationer eller fastställa förfaranden för bedömning av överensstämmelse som har som syfte eller resultat att skapa onödiga hinder för internationell handel.
2. Vid fastställandet av de tekniska specifikationerna för de varor eller tjänster som upphandlingen gäller ska upphandlande enheter då det är lämpligt
 - a) definiera de tekniska specifikationerna efter prestanda och funktionella krav snarare än efter utformning eller beskrivande kännetecken, och
 - b) basera de tekniska specifikationerna på internationella standarder när sådana finns, och i annat fall på nationella tekniska föreskrifter, erkända nationella standarder eller byggnadsnormer.

3. Om kriterier rörande utformning eller beskrivande kännetecken används i de tekniska specifikationerna, bör upphandlande enheter i tillämpliga fall ange att den kommer att beakta anbud avseende likvärdiga varor eller tjänster som tydligt uppfyller kraven för upphandlingen genom att inkludera en formulering såsom "eller likvärdig" i anbudsunderlaget.
4. Upphandlande enheter får i de tekniska specifikationerna inte ställa krav på eller hänvisa till särskilda varumärken eller handelsnamn, patent, upphovsrätt, utformning, typ, särskilt ursprung, tillverkare eller leverantör, utom i de fall där det inte finns något annat sätt att beskriva upphandlingskraven tillräckligt exakt och klart, och under förutsättning att anbudsunderlaget i så fall innehåller formuleringar som "eller likvärdig".
5. Upphandlande enheter får inte, på ett sätt som kan hindra konkurrens, efterfråga eller ta emot råd som kan användas för att utarbeta eller anta en teknisk specifikation för en särskild upphandling från personer som kan ha kommersiella intressen i upphandlingen.
6. För tydlighetens skull påpekas att varje part och dess upphandlande enheter i enlighet med denna artikel får utarbeta, anta eller tillämpa tekniska specifikationer för att främja bevarande av naturresurser eller skydda miljön.

7. Om upphandlande enheter föreskriver miljöegenskaper i form av prestanda eller funktionskrav enligt punkt 2 a, får de använda detaljerade specifikationer eller vid behov delar av dessa, som fastställts för miljömärken inom unionen eller i Singapore, under förutsättning att

- a) specifikationerna är lämpliga för att definiera egenskaperna hos de varor eller tjänster som är föremål för upphandlingen,
- b) kraven för märket har utarbetats på grundval av vetenskapliga rön, och
- c) specifikationerna är tillgängliga för alla berörda parter.

Anbudsunderlag

8. Upphandlande enheter ska till leverantörerna lämna anbudsunderlag som innehåller alla uppgifter de behöver för att utarbeta och lämna in väl underbyggda anbud. Om detta inte redan tillhandahållits i meddelandet om upphandling ska anbudsunderlaget omfatta en fullständig beskrivning av:

- a) upphandlingen, inbegripet de upphandlade varornas eller tjänsternas art och mängd eller, om mängden inte är känd, den uppskattade mängden, samt alla krav som ska uppfyllas, inbegripet eventuella tekniska specifikationer, certifiering av bedömning av överensstämmelse, planer, ritningar eller instruktionsmaterial,

- b) alla villkor för leverantörernas deltagande, inbegripet en förteckning över information och dokument som leverantörerna ska tillhandahålla i samband med villkoren för deltagande,
- c) alla utvärderingskriterier som den upphandlande enheten kommer att tillämpa vid kontraktstilldelningen och, utom i de fall där priset är det enda kriteriet, viktningen av dessa kriterier,
- d) om den upphandlande enheten kommer att använda sig av elektronisk upphandling, alla autentiserings- och krypteringskrav eller andra krav för inlämning av information med elektroniska medel,
- e) om den upphandlande enheten kommer att hålla en elektronisk auktion, reglerna för auktionen, inbegripet vilka delar av anbudet som har samband med utvärderingskriterierna,
- f) om anbudet kommer att öppnas offentligt, dag, tid och plats för öppnandet och i förekommande fall de personer som får närvara,
- g) alla andra villkor, inbegripet betalningsvillkor och eventuella begränsningar av de medel med vars hjälp anbud får lämnas, t.ex. på papper eller med elektroniska medel, och
- h) eventuella datum för leverans av varor eller tjänster.

9. Vid fastställandet av leveransdag ska upphandlande enheter ta hänsyn till sådana faktorer som upphandlingens komplexitet, beräknad omfattning av underentreprenad och den tid som realistiskt krävs för tillverkning, frigörande från lager och transport av varorna från platsen där de tillhandahålls eller för leverans av tjänster.
10. Upphandlande enheter får ställa miljökrav på utförandet av en upphandling, förutsatt att dessa är förenliga med de bestämmelser som fastställs i detta kapitel och att de anges i meddelandet om planerad upphandling eller i ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling¹ eller i anbudsunderlaget.
11. Utvärderingskriterierna som anges i meddelandet om planerad upphandling eller i ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling eller i anbudsunderlaget kan bl.a. omfatta pris och andra kostnadsfaktorer, kvalitet, teknisk förtjänst, miljöegenskaper, och leveransvillkor.
12. Upphandlande enheter ska omgående
- a) tillhandahålla anbudsunderlaget för att se till att intresserade leverantörer har tillräckligt med tid för att lämna in väl underbyggda anbud,

¹ Vid tillämpningen av punkterna 10, 11 och 13 i denna artikel och punkt 2 i artikel 9.11 (Förhandlingar), avses med *ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling* ett meddelande om planerade upphandlingar som omfattas av punkt 5 i artikel 9.6 (Meddelanden) och ett meddelande med en uppmaning till leverantörer att ansöka om att föras upp på fleranvändningsförteckningen som omfattas av punkt 12 i artikel 9.8 (Kvalificering av leverantörer).

- b) på begäran tillhandahålla anbudsunderlaget till alla intresserade leverantörer, och
- c) besvara alla skäligen önskemål om relevanta upplysningar från en intresserad leverantör eller en leverantör som deltar i upphandlingen, förutsatt att dessa upplysningar inte ger leverantören i fråga någon fördel i förhållande till andra leverantörer.

Ändringar

13. Om den upphandlande enheten före tilldelningen av ett kontrakt ändrar de kriterier eller krav som anges i meddelandet om planerad upphandling eller i ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling eller i det anbudsunderlag som lämnats till de deltagande leverantörerna, eller om den ändrar eller återutfärdar ett meddelande eller ett anbudsunderlag ska den skriftligen skicka alla sådana ändringar eller det nya eller återutfärdade meddelandet eller anbudsunderlaget

- a) till alla leverantörer som deltar vid den tidpunkt då ändringen, tillägget eller återutfärdandet gjordes, om dessa leverantörer är kända för den upphandlande enheten, och i alla andra fall, på samma sätt som den ursprungliga informationen gjordes tillgänglig, och
- b) i tillräckligt god tid så att dessa leverantörer har möjlighet att ändra och i tillämpliga fall lämna in nya anbud.

ARTIKEL 9.10

Tidsperioder

Allmänt

1. Upphandlande enheter ska, så långt det är förenligt med deras egna rimliga behov, ge tillräcklig tid för att utarbeta och lämna in ansökningar om deltagande och väl underbyggda anbud, med beaktande av bl.a. följande faktorer:

- a) Upphandlingens art och komplexitet.
- b) Den beräknande omfattningen av planerad underentreprenad.
- c) Den tid som behövs för att överföra anbud på icke-elektronisk väg från såväl utländska som inhemska orter där elektroniska medel inte används.

Dessa tidsfrister, inklusive eventuella förlängningar, ska vara desamma för alla intresserade eller deltagande leverantörer.

Tidsfrister

2. Upphandlande enheter som använder sig av selektiv upphandling ska ange att sista dagen för inlämnande av begäran om deltagande i princip infaller tidigast 25 dagar efter den dag då meddelandet om planerad upphandling offentliggörs. Om det i undantagsfall som vederbörligen styrks av den upphandlande enheten inte är möjligt att tillämpa denna tidsfrist, får fristen förkortas till minst tio dagar.

3. Med undantag av de fall som föreskrivs i punkterna 4, 5, 7 och 8 ska upphandlande enheter ange att sista dagen för inlämnande av anbud infaller tidigast 40 dagar räknat från

- a) när det gäller öppen upphandling, den dag då meddelandet om upphandling offentliggörs, eller
- b) när det gäller selektiv upphandling, den dag då den upphandlande enheten underrättar leverantörerna om att de kommer att inbjudas att lämna anbud, oavsett om enheten använder sig av en fleranvändningsförteckning eller inte.

4. Upphandlande enheter får förkorta tidsfristen för att lämna anbud enligt punkt 3 till minst tio dagar i följande fall:

- a) Den upphandlande enheten har offentliggjort ett meddelande om planerade upphandlingar enligt punkt 4 i artikel 9.6 (Meddelanden) minst 40 dagar men högst 12 månader innan meddelandet om upphandling offentliggörs, och meddelandet om planerade upphandlingar innehåller följande uppgifter
 - i) en beskrivning av upphandlingen,
 - ii) ungefärliga slutdatum för inlämnande av anbud eller begäran om deltagande,
 - iii) en uppmaning till intresserade leverantörer att anmäla sitt intresse för upphandlingen till den upphandlande enheten,
 - iv) den adress från vilken handlingar rörande upphandlingen kan fås, och

v) så många av de uppgifter som krävs enligt punkt 2 i artikel 9.6 (Meddelanden) för meddelandet om planerad upphandling som finns tillgängliga.

b) Den upphandlande enheten angav, i samband med återkommande upphandlingar, i ett första meddelande om upphandling att senare meddelanden kommer att offentliggöras med tidsfristerna för att lämna anbud baserade på denna punkt, eller

c) brådskande omständigheter som vederbörligen styrks av den upphandlande enheten gör att tidsfristen för att lämna anbud i enlighet med punkt 3 inte är möjlig att tillämpa.

5. Upphandlande enheter får förkorta den tidsfrist för att lämna anbud som anges i punkt 3 med fem dagar i vart och ett av följande fall:

a) Meddelandet om upphandling offentliggörs med elektroniska medel.

b) Hela anbudsunderlaget görs tillgängligt med elektroniska medel från och med dagen för offentliggörande av meddelandet om upphandling.

c) Den upphandlande enheten kan ta emot anbuden på elektronisk väg.

6. Tillämpningen av punkt 5 jämförd med punkt 4 får inte under några omständigheter leda till att tidsfristerna för att lämna anbud enligt punkt 3 förkortas till mindre än tio dagar räknat från och med dagen för offentliggörande av meddelandet om planerad upphandling.

7. Utan hinder av någon annan bestämmelse i denna artikel får en upphandlande enhet som köper in kommersiella varor eller tjänster, eller någon kombination av varor och tjänster, förkorta tidsfristen för att lämna anbud enligt punkt 3 till minst tretton dagar, om enheten samtidigt offentliggör med elektroniska medel både meddelandet om planerad upphandling och anbudsunderlaget. Om den upphandlande enheten dessutom godtar att anbud på kommersiella varor eller tjänster lämnas med elektroniska medel, får den förkorta tidsfristen enligt punkt 3 till minst tio dagar.

8. Om en upphandlande enhet som omfattas av bilaga 9-B eller 9-C har valt ut alla eller ett begränsat antal kvalificerade leverantörer, får tidsfristen för att lämna anbud fastställas genom ömsesidig överenskommelse mellan den upphandlande enheten och de utvalda leverantörerna. Om ingen överenskommelse föreligger, får fristen inte underskrida tio dagar.

ARTIKEL 9.11

Förhandlingar

1. Varje part får föreskriva att dess upphandlande enheter ska föra förhandlingar
 - a) om den upphandlande enheten har uppgett sin avsikt att föra förhandlingar i meddelandet om planerad upphandling enligt punkt 2 i artikel 9.6 (Meddelanden), eller
 - b) om det av utvärderingen framgår att inget anbud är det uppenbart mest fördelaktiga enligt de särskilda utvärderingskriterier som anges i meddelandet om planerad upphandling eller i ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling eller i anbudsunderlaget.

2. Upphandlande enheter ska

- a) garantera att uteslutning av leverantörer som deltar i förhandlingar sker i enlighet med utvärderingskriterierna i meddelandet om planerad upphandling eller i ett annat meddelande som används som meddelande om planerad upphandling eller i anbudsunderlaget, och
- b) när förhandlingarna avslutats, fastställa en gemensam tidsfrist för återstående deltagande leverantörer att lämna in nya eller ändrade anbud.

ARTIKEL 9.12

Begränsad upphandling

1. Under förutsättning att de inte använder denna bestämmelse för att undvika konkurrens mellan leverantörer eller på ett sätt som diskriminerar leverantörer från den andra parten eller skyddar inhemska leverantörer, får upphandlande enheter använda sig av begränsad upphandling och välja att inte tillämpa artikel 9.6 (Meddelanden), artikel 9.7 (Villkor för deltagande), artikel 9.8 (Kvalificering av leverantörer), punkterna 8–13 i artikel 9.9 (Tekniska specifikationer och anbudsunderlag), artikel 9.10 (Tidsperioder), artikel 9.11 (Förhandlingar), artikel 9.13 (Elektroniska auktioner), och artikel 9.14 (Behandling av anbud och tilldelning av kontrakt) endast under någon av följande omständigheter:

- a) Om
 - i) inga anbud har lämnats in eller inga leverantörer har begärt att få delta,

- ii) inga anbud har lämnats in som uppfyller de grundläggande kraven i anbudsunderlaget,
- iii) inga leverantörer har uppfyllt villkoren för deltagande, eller
- iv) de inlämnade anbuden har tillkommit genom otillåtna uppgörelser,

under förutsättning att den upphandlande enheten inte väsentligen ändrar kraven i anbudsunderlaget.

- b) Om varorna eller tjänsterna kan levereras endast av en viss leverantör och det inte finns några rimliga alternativ eller rimliga ersättningsvaror eller ersättningstjänster av något av följande skäl:

- i) kravet gäller ett konstverk,
- ii) skydd för patent, upphovsrätt eller andra exklusiva rättigheter, eller
- iii) eller på grund av att det saknas konkurrens av tekniska orsaker.

- c) När det är fråga om kompletterande leveranser från den ursprungliga leverantören av varor och tjänster som inte ingick i den ursprungliga upphandlingen, och ett byte av leverantör för dessa kompletterande varor eller tjänster

- i) inte kan ske av ekonomiska eller tekniska skäl såsom krav på utbytbarhet eller kompatibilitet med redan befintlig utrustning, programvara, tjänster eller installationer som upphandlats vid den ursprungliga upphandlingen, och

- ii) skulle medföra betydande olägenheter eller betydligt större omkostnader för den upphandlande enheten.
- d) I den utsträckning som det är absolut nödvändigt, när varorna eller tjänsterna inte kan erhållas i tid genom öppen eller selektiv upphandling, på grund av synnerlig brådska föranledd av händelser som den upphandlande enheten inte kunnat förutse.
- e) För varor som köps på en råvarumarknad.
- f) När en upphandlande enhet köper en prototyp eller en ny vara eller tjänst som utvecklats på dess begäran i samband med och för en bestämd upphandling avseende forskning, försöksverksamhet, undersökning eller grundläggande utvecklingsarbete. Ursprunglig utveckling av en ny vara eller tjänst kan innefatta begränsad produktion eller leverans för att också resultaten av tester på fältet ska bli tillgängliga och för att visa att varan eller tjänsten lämpar sig för produktion eller leverans i stora kvantiteter och med godtagbar kvalitet, men inbegriper inte produktion i stora kvantiteter, eller leverans för att fastställa kommersiell gångbarhet eller för att täcka forsknings- och utvecklingskostnader.
- g) När det är fråga om inköp under extremt gynnsamma förhållanden som enbart uppstår på mycket kort sikt i samband med en icke sedvanlig försäljning, t.ex. vid likvidation, tvångsförvaltning eller konkurs, och inte om rutininköp från normala leverantörer.
- h) När det är fråga om ett kontrakt som tilldelas vinnaren av en formgivningstävling, förutsatt att
 - i) tävlingen organiseras på ett sätt som är förenligt med principerna i detta kapitel, i synnerhet med avseende på offentliggörande av ett meddelande om planerad upphandling, och

- ii) deltagarna bedöms av en oberoende jury i syfte att ge ett formgivningskontrakt till vinnaren.

2. Upphandlande enheter ska utarbeta en skriftlig rapport om varje kontrakt som tilldelats enligt punkt 1. Rapporten ska innehålla namn på den upphandlande enheten, värde och typ av varor eller tjänster som upphandlats, och en uppgift om de omständigheter och villkor som beskrivs i punkt 1 som motiverat användningen av begränsad upphandling.

ARTIKEL 9.13

Elektroniska auktioner

När en upphandlande enhet avser att genom en elektronisk auktion genomföra en upphandling som omfattas ska den upphandlande enheten, innan den elektroniska auktionen börjar, tillhandahålla varje deltagare information om följande:

- a) Den automatiska utvärderingsmetoden, däribland den matematiska formel som bygger på utvärderingskriterierna i anbudsunderlaget och som kommer att användas vid den automatiska rangordningen eller vid en ändring av rangordningen under auktionen.
- b) Resultatet av en eventuell första utvärdering av de olika delarna i deltagarens anbud i sådana fall där kontraktet kommer att tilldelas det mest fördelaktiga anbudet.
- c) All annan relevant information om genomförandet av auktionen.

ARTIKEL 9.14

Behandling av anbud och tilldelning av kontrakt

Behandling av anbud

1. Upphandlande enheter ska ta emot, öppna och behandla alla anbud i enlighet med förfaranden som säkerställer att upphandlingsprocessen är rättvis och opartisk och att den sekretess som gäller för anbuderna bevaras.
2. Upphandlande enheter ska inte straffa en leverantör vars anbud mottas efter tidsfristen för inlämnande av anbud om förseningen uteslutande beror på felaktig hantering inom den upphandlande enheten.
3. Om den upphandlande enheten ger en leverantör möjlighet att rätta till oavsiktliga formfel under tiden från anbudens öppnande till dess att ett anbud antagits ska den upphandlande enheten ge alla deltagande leverantörer samma möjlighet.

Tilldelning av kontrakt

4. För att ett anbud ska komma ifråga för tilldelning ska det inlämnas skriftligt och vid tidpunkten för öppnandet uppfylla de grundläggande kraven i meddelandena och anbudsunderlaget samt vara inlämnat av en leverantör som uppfyller villkoren för deltagande.

5. Såvida inte den upphandlande enheten beslutar att det inte är i det allmännas intresse att tilldela ett kontrakt, ska den upphandlande enheten tilldela kontraktet till den leverantör som den upphandlande enheten bedömer vara i stånd att uppfylla avtalsvillkoren och som, uteslutande på grundval av de utvärderingskriterier som angetts i meddelandena och anbudssunderlaget, har inlämnat

a) det mest fördelaktiga anbudet, eller

b) när priset är det enda kriteriet, det lägsta anbudet.

6. Om den upphandlande enheten får ett anbud till ett pris som i förhållande till övriga ligger onormalt lågt, får den kontrollera om leverantören uppfyller villkoren för deltagande och är i stånd att uppfylla avtalsvillkoren och/eller om priset grundar sig på beviljandet av subventioner.

7. Om en upphandlande enhet fastställer att ett anbud är onormalt lågt på grund av att leverantören har beviljats subventioner, kan anbudet förkastas enbart av denna anledning först efter samråd med leverantören och om denne inom rimlig tid som fastställs av den upphandlande enheten inte kan bevisa att den berörda subventionen beviljats i överensstämmelse med de bestämmelser angående subventioner som fastställs i detta avtal.

8. Den upphandlande enheten får inte använda alternativ, avbryta en upphandling eller ändra tilldelade kontrakt på ett sätt som kringgår skyldigheterna enligt detta kapitel.

ARTIKEL 9.15

Insyn i offentlig upphandling

Information som lämnas till leverantörerna

1. Upphandlande enheter ska omgående informera deltagande leverantörer om sina beslut rörande tilldelningen av kontrakt, och ska på en leverantörs begäran göra så skriftligen. Med iakttagande av punkterna 2 och 3 i artikel 9.16 (Utlämnande av information) ska de upphandlande enheterna på begäran ge en leverantör vars anbud förkastats en förklaring av varför den upphandlande enheten inte valde dess anbud och de relativa fördelarna med anbudet från den leverantör som tilldelades kontraktet.

Offentliggörande av information om tilldelning av kontrakt

2. Senast 72 dagar efter tilldelningen av varje kontrakt som omfattas av detta kapitel ska den upphandlande enheten offentliggöra ett meddelande i någon av de publikationer eller elektroniska medier som förtecknas i bilaga 9-H. Om den upphandlande enheten endast offentliggör meddelandet i ett elektroniskt medium, ska uppgifterna finnas lättillgängliga under en rimlig tidsperiod. Meddelandet ska åtminstone innehålla

- a) en beskrivning av de varor eller tjänster som upphandlats,
- b) den upphandlande enhetens namn och adress,
- c) den utvalda leverantörens namn och adress,

- d) värdet av det antagna anbudet eller det högsta och lägsta anbud som beaktades vid kontraktstilldelningen,
- e) datum för kontraktstilldelningen, och
- f) det upphandlingsförfarande som använts och, om en begränsad upphandling tillämpades i enlighet med artikel 9.12 (Begränsad upphandling), en beskrivning av de omständigheter som föranledde detta.

Bevarande av handlingar, rapporter och elektronisk spårbarhet

- 3. Varje upphandlande enhet ska under en tid av minst tre år från den dag den tilldelar ett kontrakt, bevara
 - a) handlingar och rapporter från upphandlingsförfaranden och kontraktstilldelningar som rör upphandling som omfattas, inklusive de rapporter som krävs enligt artikel 9.12 (Begränsad upphandling), och
 - b) uppgifter som säkerställer en lämplig spårbarhet av genomförandet med hjälp av elektroniska medel av upphandling som omfattas.

Insamling och rapportering av statistik

- 4. Varje part samtycker till att meddela den andra parten de tillgängliga och jämförbara statistiska uppgifter som är relevanta för upphandling som omfattas av detta kapitel.

ARTIKEL 9.16

Utlämnande av information

Information till parterna

1. På den ena partens begäran ska den andra parten omgående tillhandahålla alla uppgifter som är nödvändiga för att avgöra om upphandlingen genomfördes på ett rättvist och opartiskt sätt och i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, inbegripet uppgifter om vad som utmärker det antagna anbudet och om dess relativa fördelar. I fall där det skulle vara till skada för konkurrensen vid framtida upphandlingar att lämna dessa uppgifter vidare, får den part som tar emot uppgifterna endast lämna ut dem till en leverantör efter samråd med och tillstånd från den part som lämnade uppgifterna.

Information som inte ska lämnas ut

2. Utan hinder av övriga bestämmelser i detta kapitel får en part och dess upphandlande enheter inte ge någon specifik leverantör uppgifter som skulle motverka en sund konkurrens mellan leverantörer.

3. Ingenting i detta kapitel ska tolkas som en skyldighet för en part och dess upphandlande enheter, myndigheter och överprövningsorgan att lämna ut konfidentiella uppgifter i fall där ett utlämnande skulle

- a) hindra tillämpningen av lagar,
- b) skada en rättvis konkurrens mellan leverantörer,

- c) vara till skada för enskilda personers legitima kommersiella intressen, inklusive skyddet av immateriella rättigheter, eller
- d) på annat sätt strida mot allmänintresset.

ARTIKEL 9.17

Överprövningsförfaranden

1. Varje part ska sörja för snabba, effektiva, öppna och icke-diskriminerande förfaranden för administrativ eller rättslig överprövning genom vilka en leverantör kan begära överprövning med hänvisning till

- a) en överträdelse av bestämmelserna i detta kapitel, eller
- b) underlåtenhet att följa de åtgärder som en part antagit för att genomföra detta kapitel, om leverantören enligt partens lagstiftning inte har rätt att direkt begära överprövning av en överträdelse av bestämmelserna i detta kapitel,

i samband med en offentlig upphandling som omfattas, i vilken leverantören har eller har haft intresse. Parterna ska i alla fall se till att överprövningsorganet, på begäran av en leverantör, kan pröva beslut som fattats av deras respektive upphandlande enheter om huruvida en viss upphandling kan anses vara en upphandling som omfattas av detta kapitel.

Förfarandereglerna för alla överprövningar ska vara skriftliga och göras allmänt tillgängliga på elektronisk väg och/eller på papper.

2. Vid ett klagomål om överträdelse eller underlåtenhet enligt punkt 1 från en leverantör i samband med en upphandling som omfattas i vilken leverantören har eller har haft intresse, ska den berörda parten uppmana sin upphandlande enhet och leverantören att söka lösa tvisten genom samråd. Den upphandlande enheten ska opartiskt och utan dröjsmål handlägga alla sådana klagomål på ett sätt som inte motverkar leverantörens deltagande i pågående eller framtida upphandlingar eller dennes rätt att ansöka om korrigerande åtgärder enligt förfarandet för administrativ eller rättslig överprövning.
3. Alla leverantörer ska medges en rimlig tidsfrist för att förbereda och lämna in en begäran om överprövning, som inte får vara kortare än tio dagar räknat från den tidpunkt då leverantören fick eller rimligen borde ha fått kännedom om de omständigheter som ligger till grund för begäran.
4. Varje part ska fastställa eller utse minst en opartisk administrativ eller rättslig myndighet som är oberoende av dess upphandlande enheter och som ska ta emot och behandla ansökningar om överprövning från leverantörer i samband med upphandling som omfattas.
5. När ett annat organ än den myndighet som avses i punkt 4 ursprungligen ansvarar för överprövningen, ska den berörda parten sörja för att leverantören kan överklaga det ursprungliga beslutet till en opartisk administrativ eller rättslig myndighet som är oberoende av den upphandlande enhet vars upphandling är föremål för åtgärder.

6. Varje part ska se till att ett överprövningsorgan som inte är en domstol ska få sitt beslut underkastat rättslig kontroll eller har förfaranden som säkerställer att

- a) den upphandlande enheten besvarar begäran om överprövning skriftligt och överlämnar alla relevanta handlingar till överprövningsorganet,
- b) parterna i förfarandet har rätt att bli hörda innan överprövningsorganet beslutar om begäran om överprövning,
- c) parterna i förfarandet har rätt att låta sig representeras och åtföljas av biträde,
- d) parterna i förfarandet har tillträde till alla förhandlingar,
- e) parterna i förfarandet har rätt att begära att förhandlingarna ska vara offentliga och att vittnen får närvara, och
- f) att tillsynsorganet fattar sina beslut eller rekommendationer inom rimlig tid och skriftligen och att de innehåller en förklaring av grunden till beslutet eller rekommendationen.

7. Varje part ska anta eller upprätthålla förfaranden som säkerställer skyndsamma provisoriska åtgärder för att bevara leverantörens möjlighet att delta i upphandlingen. Sådana provisoriska åtgärder kan få till följd att upphandlingsförfarandet avbryts. Det kan i förfarandena föreskrivas att det, när beslut om sådana åtgärder fattas, får tas hänsyn till övergripande negativa konsekvenser för berörda intressen, inbegripet det allmänna intresset. Skälig grund för att inte agera ska anges skriftligen.

8. Varje part ska se till att ett överprövningsorgan kan besluta om korrigerande åtgärd eller ersättning för förlust eller skada som uppstått, som får begränsas till kostnaderna för att bereda anbud eller inge begäran om överprövning, om organet har konstaterat överträdelse eller underlåtenhet enligt punkt 1. Om ett avtal redan har tilldelats får parterna föreskriva att den korrigerande åtgärden inte är tillgänglig.

ARTIKEL 9.18

Ändringar och rättelser av tillämpningsområdet

Anmälan av en föreslagen ändring

1. Varje part ska underrätta den andra parten om alla föreslagna rättelser i bilagorna 9-A–9-I, överföring av en enhet från en av dessa bilagor till en annan, återkallande av en enhet från dessa bilagor, eller någon annan ändring av dessa bilagor (nedan kallad *ändring*).
2. Vid alla förslag om återkallande av en upphandlande enhet från dess bilagor 9-A–9-C med motiveringen att myndigheternas kontroll eller inflytande över den upphandlande enhetens upphandling som omfattas har upphört, ska den part som föreslår ändringen (nedan kallad *ändrande part*) i anmälan lämna bevis för att sådan kontroll eller inflytande faktiskt upphört. Myndigheternas kontroll eller inflytande över upphandling som omfattas av enheter som omfattas av bilaga 9-C anses faktiskt ha upphört om
 - a) för unionen, den upphandlande enheten bedriver konkurrensutsatt verksamhet, och

- b) för Singapore, den upphandlande enheten har privatiserats.

Om myndigheternas kontroll eller inflytande över den upphandling som omfattas av en upphandlande enhet från en part faktiskt har upphört, ska den andra parten inte vara berättigad till kompenserande justering.

3. För alla andra föreslagna ändringar, ska den ändrande parten i anmälan lämna uppgifter om de sannolika följderna av förändringen för detta kapitel's tillämpningsområde. Om den ändrande parten föreslår att göra mindre ändringar eller tekniska rättelser av rent formell karaktär som inte påverkar upphandling som omfattas, ska den anmäla dessa ändringar minst vartannat år.

Förfarande vid invändningar

4. Om den andra parten (nedan kallad *den invändande parten*) invänder mot den ändrande partens anmälan, ska parterna försöka lösa invändningen genom samråd, vilket om nödvändigt inbegriper samråd inom den kommitté för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer). Under samrådet ska parterna beakta

- a) bevis som rör det faktiska upphörandet av myndigheternas kontroll eller inflytande över en enhets upphandling som omfattas i fråga om en anmälan enligt punkt 2,
- b) bevis om att den föreslagna ändringen inte påverkar tillämpningsområdet i fråga om en anmälan enligt punkt 3, och

- c) alla krav som avser behovet av eller nivån på kompenserande justeringar som följer av ändringar som anmälts enligt punkt 1. Justeringarna kan antingen bestå av en kompenserande utökning av tillämpningsområdet av den ändrande parten eller ett återkallande av motsvarande tillämpningsområde av den invändande parten, i syfte att bibehålla balansen mellan rättigheter och skyldigheter och en jämförbar nivå på det ömsesidigt överenskomna tillämpningsområdet för detta kapitel.

5. Parterna får tillgripa tvistlösningsmekanismen enligt kapitel fjorton (Tvistlösning) om den invändande parten, efter samråd enligt punkt 4 anser att en eller flera av följande situationer föreligger:

- a) när det gäller punkt 4 a, att myndigheternas kontroll eller inflytande över en enhets upphandling som omfattas inte faktiskt har upphört,
- b) när det gäller punkt 4 b, att en ändring inte uppfyller kriterierna i punkt 3 och påverkar tillämpningsområdet, och bör omfattas av kompenserande justeringar, eller
- c) när det gäller punkt 4 c, att de kompenserande justeringar som föreslås under samrådet mellan parterna inte är tillräckliga för att upprätthålla en jämförbar nivå på det ömsesidigt överenskomna tillämpningsområdet,

Genomförande

6. En föreslagen ändring ska endast träda i kraft om
 - a) den andra parten inte till den ändrande parten har överlämnat en skriftlig invändning mot den föreslagna ändringen senast 45 dagar efter det att de har underrättats om de föreslagna ändringarna,
 - b) den invändande parten har underrättat den ändrande parten om att den drar tillbaka sin invändning,
 - c) parterna har kommit fram till en överenskommelse efter vederbörligt samråd enligt punkt 4, eller
 - d) invändningen har lösts genom tvistlösningsmekanismen enligt punkt 5.

ARTIKEL 9.19

Kommitténs uppgifter

1. I kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer), får Parterna
 - a) anta närmare bestämmelser om rapportering av statistiska uppgifter enligt punkt 4 i artikel 9.15 (Insyn i offentlig upphandling),
 - b) granska pågående anmälningar om ändring av tillämpningsområdet och godkänna uppdateringar av förteckningen över enheter i bilagorna 9-A–9-C,

- c) godkänna kompenserande justeringar som uppstår genom ändring av tillämpningsområdet,
- d) se över, när så krävs, vägledande kriterier för att påvisa att myndigheternas kontroll eller inflytande över en enhets upphandling som omfattas faktiskt har upphört,
- e) anta kriterier för att avgöra nivån på kompenserande justeringar av tillämpningsområdet,
- f) behandla frågor om offentlig upphandling som en part hänskjuter till kommittén,
- g) utbyta information om möjligheter till offentlig upphandling i varje part, inbegripet på regional och lokal nivå, och
- h) diskutera alla övriga frågor som är relevanta för tillämpningen av detta kapitel.

2. I kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer), får parterna fatta de beslut som krävs för de ändamål som avses i leden a–h.

ARTIKEL 9.20

Justering av bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling

Om det reviderade avtalet om offentlig upphandling ändras eller ersätts av ett annat avtal, ska parterna ändra detta kapitel genom beslut i kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling som inrättas enligt artikel 16.2 (Specialiserade kommittéer), enligt vad som är lämpligt.

KAPITEL TIO

Immateriella rättigheter

ARTIKEL 10.1

Mål

1. Målen med detta kapitel är att
 - a) underlätta produktion och kommersialisering av innovativa och kreativa produkter och tillhandahållandet av tjänster mellan parterna, och
 - b) öka nyttan av handel och investeringar genom lämpligt och effektivt skydd av immateriella rättigheter och tillhandahållande av åtgärder för kontroll av efterlevnaden av sådana rättigheter.
2. De mål och principer som fastställs i del I i Tripsavtalet, särskilt artikel 7 (Mål) och artikel 8 (Principer), ska tillämpas för detta kapitel, i tillämpliga delar.

AVSNITT A

PRINCIPER

ARTIKEL 10.2

Tillämpningsområde och definitioner

1. Parterna erinrar om åtagandena enligt internationella avtal om immateriella rättigheter, inklusive Tripsavtalet och Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten av den 20 mars 1883, reviderad i Stockholm den 15 juli 1967 (nedan kallad *Pariskonventionen*). Bestämmelserna i detta kapitel ska komplettera parternas rättigheter och skyldigheter enligt Tripsavtalet och andra internationella avtal om immateriella rättigheter som de båda är parter i.
2. Vid tillämpningen av detta kapitel avses med *immateriella rättigheter*
 - a) alla kategorier av immateriella rättigheter som omfattas av avsnitten 1–7 i del II av Tripsavtalet, nämligen
 - i) upphovsrätt och närstående rättigheter,
 - ii) patent¹,

¹ När det gäller unionen inbegriper *patent* vid tillämpningen av detta kapitel rättigheter som härrör från certifikat om tilläggsskydd.

- iii) varumärken,
 - iv) formgivning,
 - v) kretsmönster för halvledarprodukter (topografier),
 - vi) geografiska beteckningar,
 - vii) skydd för företagshemligheter, och
- b) växtförädlarrätt.

ARTIKEL 10.3

Konsumtion

Varje part ska fritt kunna inrätta sina egna ordningar för konsumtion av immateriella rättigheter, med beaktande av bestämmelserna i Tripsavtalet.

AVSNITT B

STANDARDS FÖR IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

UNDERAVSNITT A

UPPHOVSRÄTT OCH NÄRSTÅENDE RÄTTIGHETER

ARTIKEL 10.4

Skydd

Parterna ska iaktta de rättigheter och skyldigheter som fastställs i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 9 september 1886 (senast reviderad i Paris den 24 juli 1971), Wipos fördrag om upphovsrätt antaget i Genève den 20 december 1996, Wipos fördrag om framföranden och fonogram antaget i Genève den 20 december 1996 och Tripsavtalet¹. Parterna får besluta om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram och radioföretag i enlighet med relevanta bestämmelser i den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag utfärdad i Rom den 26 oktober 1961.

¹ Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10.6 (Framställare av fonogram) erkänner parterna att hänvisningar till dessa internationella avtal omfattas av de förbehåll som varje part har formulerat i förhållande till dem.

ARTIKEL 10.5

Skyddstid

1. Varje part ska föreskriva att när tiden för skydd av ett verk beräknas med utgångspunkt från en fysisk persons livslängd, ska skyddet gälla minst under upphovsmannens livstid och 70 år efter upphovsmannens död.
2. I fråga om verk med flera upphovsmän ska den skyddstid som avses i punkt 1 beräknas från den sist avlidne upphovsmannens dödsdag.
3. Skyddstiden för filmverk¹ ska inte vara mindre än 70 år efter det att verket har gjorts tillgängligt för allmänheten med upphovsmannens samtycke eller, om någon sådan händelse inte äger rum inom 50 år från det att ett sådant verk framställdes, minst 70 år efter framställningen².
4. Skyddstiden för rättigheter för fonogram ska inte vara mindre än 50 år efter framställningen av fonogrammet och, om fonogrammet offentliggjordes inom denna period, inte mindre än 70 år efter det första lagliga offentliggörandet av fonogrammet.

¹ För unionen omfattar *filmverk* även audiovisuella verk.

² När det gäller unionen löper skyddstiden ut 70 år efter det att den siste person som utsetts som upphovsman i inhemsk lagstiftning avlider, vilket inte i något fall ska vara kortare än minimiperioden för skydd enligt punkt 3 i artikel 10.5 (Skyddstid).

5. Skyddstiden för rättigheter för radiosändningar ska inte vara mindre än 50 år efter den första sändningen eller framställningen av programmet.
6. De skyddstider som föreskrivs i denna artikel ska beräknas från den 1 januari det år som följer på den händelse som ger upphov till skyddet.

ARTIKEL 10.6

Framställare av fonogram

Varje part ska ge framställare av fonogram¹ rätt till en skälig engångsersättning, när ett fonogram som har utgivits i kommersiellt syfte används i original eller kopia för trådlös utsändning eller offentligt framförande.^{2,3}

¹ Med *framställare av fonogram* avses en fysisk eller juridisk person som tar initiativ till och har ansvaret för den första upptagningen av ljuden från ett framförande eller andra ljud eller framställningar av ljud.

² Med *offentligt framförande* i förhållande till ett fonogram avses alla former av framförande av ljud eller framställningar av ljud upptagna på fonogram till allmänheten.

³ Singapore ska fullt ut uppfylla skyldigheterna i denna artikel inom två år från den dag då detta avtal träder i kraft.

ARTIKEL 10.7

Följerätt

Parterna är överens om att utbyta åsikter och information om sina metoder och sin politik angående konstnärers följerrätt.

ARTIKEL 10.8

Samarbete i fråga om kollektiv förvaltning av rättigheter

Parterna ska sträva efter att främja dialog och samarbete mellan sina respektive organisationer för kollektiv förvaltning i syfte att förbättra tillgången till och leverans av innehåll mellan parternas territorier, och överförande av upphovsrättslig ersättning som uppstår vid användning av verk eller andra upphovsrättsskyddade alster.

ARTIKEL 10.9

Skydd av tekniska åtgärder

1. Varje part ska tillhandahålla ett tillfredsställande rättsligt skydd och effektiva rättsmedel mot kringgående av alla effektiva tekniska åtgärder¹ som de berörda upphovsmännen, utövande konstnärerna eller framställarna av fonogrammen använder när de utövar sina rättigheter i, och som begränsar handlingar med avseende på, deras verk, föreställningar, och fonogram, som de berörda upphovsmännen, utövande konstnärerna eller framställarna av fonogrammen inte gett tillstånd till eller som inte är tillåtna enligt den inhemska lagstiftningen.²

¹ I denna artikel avses med *tekniska åtgärder* varje teknik, anordning eller komponent som har utformats för att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar, med avseende på verk, föreställningar eller fonogram, som inte har tillåtits av upphovsmännen, de utövande konstnärerna eller framställarna av fonogram, i enlighet med en parts lagstiftning. Utan att det påverkar omfattningen av en upphovsrätt eller närstående rättighet enligt varje parts inhemska lagstiftning ska tekniska åtgärder anses vara effektiva om användningen av skyddade verk, föreställningar, eller fonogram kontrolleras av upphovsmän, konstnärer eller framställare av fonogram genom tillämpningen av en relevant kontroll av tillgång eller process för skydd, såsom kryptering eller kodning, eller en kontrollmekanism för kopiering, som uppfyller målet att skydda.

² Ingenting i detta kapitel ska kräva att Singapore begränsar import eller inhemsk försäljning av en anordning som inte gör en teknisk åtgärd effektiv vars enda syfte är att kontrollera marknadssegmentering för legitima kopior av film, och inte på annat sätt är en överträdelse av inhemsk lagstiftning.

2. För att kunna erbjuda det tillfredsställande rättsliga skydd och de effektiva rättsmedel som avses i punkt 1, ska varje part tillhandahålla skydd mot åtminstone,

- a) i den utsträckning som inhemsk lagstiftning föreskriver,
 - i) det otillåtna kringgåendet av en effektiv teknisk åtgärd som utförs avsiktligt eller med rimlig kännedom,
 - ii) erbjudande till allmänheten genom saluföring av en anordning eller produkt, inklusive datorprogram, eller en tjänst, som ett sätt att kringgå en effektiv teknisk åtgärd, och
- b) tillverkning, import eller distribution av en anordning eller produkt, inklusive datorprogram, eller tillhandahållande av en tjänst som
 - i) primärt är utformad eller framtagen i syfte att kringgå en effektiv teknisk åtgärd, eller
 - ii) endast har en begränsat kommersiell betydelse i annat syfte än att kringgå en effektiv teknisk åtgärd.¹

¹ Vid genomförandet av punkterna 1 och 2 i denna artikel, ska ingen av parterna vara skyldig att kräva att utformningen av eller utformningen och urvalet av delar och komponenter för konsumentprodukter inom elektronik, telekommunikation eller datoranvändning ska vara ett svar på någon särskild teknisk åtgärd, så länge som produkten inte på annat sätt strider mot genomförandebestämmelserna för dessa punkter.

3. Vid tillhandahållandet av ett tillfredsställande rättsligt skydd och effektiva rättsmedel i enlighet med punkt 1, får en part införa eller behålla lämpliga begränsningar eller undantag från genomförandeåtgärder för punkterna 1 och 2. De skyldigheter som fastställs i punkterna 1 och 2 påverkar inte de rättigheter, begränsningar, undantag eller försvar som gäller intrång i upphovsrätten eller närstående rättigheter enligt en parts inhemska lagstiftning.

ARTIKEL 10.10

Skydd av information om rättighetsförvaltning

1. För att skydda elektronisk information om förvaltning av rättigheter¹ ska varje part sörja för ett tillfredsställande rättsligt skydd och effektiva rättsmedel mot personer som medvetet och utan tillstånd utför någon av följande handlingar och som, har vetskap om, eller när det gäller civilrättsliga åtgärder, rimligen borde ha vetskap om, att detta medför, möjliggör, underlättar eller döljer ett intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet. Sådana handlingar är:

a) Avlägsnar eller ändrar elektronisk information om förvaltning av rättigheter.

¹ Vid tillämpningen av denna artikel avses med *immateriella rättigheter*

- a) information som identifierar verket, föreställningen eller fonogrammet, upphovsmannen till arbetet, den utövande konstnären i föreställningen, eller framställaren av fonogrammet, eller ägaren till någon rättighet i verket, föreställningen eller fonogrammet,
- b) information om villkoren för användningen av verket, föreställningen eller fonogrammet, eller
- c) eventuella nummer eller koder som representerar den information som beskrivs i a och b,

när någon av dessa uppgifter är knuten till en kopia av ett verk, en föreställning eller ett fonogram, eller förekommer i samband med överföringen eller tillgängliggörandet av ett verk, en föreställning eller ett fonogram för allmänheten.

- b) Distribuerar, importerar i distributionssyfte, sänder, överför eller gör tillgänglig för allmänheten kopior av verk, föreställningar eller fonogram, med vetskap om att elektronisk information om förvaltning av rättigheter utan tillstånd har avlägsnats eller ändrats.

2. Vid tillhandahållandet av ett tillfredställande rättsligt skydd och effektiva rättsmedel i enlighet med punkt 1, får en part införa eller behålla lämpliga begränsningar eller undantag från genomförandeåtgärder för punkt 1. De skyldigheter som fastställs i punkt 1 påverkar inte de rättigheter, begränsningar, undantag eller försvar som gäller intrång i upphovsrätten eller närstående rättigheter enligt en parts inhemska lagstiftning.

ARTIKEL 10.11

Undantag och inskränkningar

Parterna får föreskriva undantag och inskränkningar från de rättigheter som fastställs i artikel 10.6 (Framställare av fonogram) endast i vissa särskilda fall som inte strider mot normalt utnyttjande av verket eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättighetshavarnas legitima intressen.

UNDERAVSNITT B

VARUMÄRKEN

ARTIKEL 10.12

Internationella avtal

Varje part ska vidta alla rimliga åtgärder för att uppfylla fördraget om varumärkesrätt utfärdat i Genève den 27 oktober 1994 och Singaporefördraget om varumärkesrätt antaget i Singapore den 27 mars 2006.¹

ARTIKEL 10.13

Registreringsförfarande

Varje part ska sörja för att det inrättas ett system för varumärkesregistrering där den relevanta varumärkesmyndigheten ska motivera ett avslag om varumärkesregistrering skriftligen. Sökanden ska ha möjlighet att överklaga ett avslag till en rättslig myndighet. Varje part ska införa möjligheten för tredje parter att motsätta sig varumärkesansökningar. Varje part ska tillhandahålla en allmänt tillgänglig elektronisk databas över varumärkesansökningar och varumärkesregistreringar.

¹ Singapore är part i Singaporefördraget om varumärkesrätt, medan unionen ska göra alla rimliga ansträngningar för att underlätta anslutning till Singaporefördraget om varumärkesrätt.

ARTIKEL 10.14

Välkända varumärken

Parterna ska skydda välkända varumärken i enlighet med Tripsavtalet. För att avgöra om ett varumärke är välkänt ska parterna beakta den gemensamma rekommendation rörande bestämmelser för skydd av välkända märken som antogs vid konferensen mellan parterna i Pariskonventionen för internationellt rättsskydd och Wipos generalförsamling vid den trettiofjärde omgången möten mellan Wipo-medlemsstaternas församlingar den 20–29 september 1999.

ARTIKEL 10.15

Undantag till varumärkesrättigheter

Varje part

- a) ska föreskriva en skälig användning av beskrivande uttryck¹ som ett begränsat undantag till de rättigheter som är knutna till ett varumärke, och
- b) får föreskriva andra begränsade undantag,

förutsatt att dessa undantag tar hänsyn till varumärkesägarens och tredje mans rättmätiga intressen.

¹ En skälig användning av beskrivande uttryck inbegriper användningen av en symbol som anger varans eller tjänstens geografiska ursprung, och om denna användning är i enlighet med god affärssed.

UNDERAVSNITT C

GEOGRAFISKA BETECKNINGAR¹

ARTIKEL 10.16

Tillämpningsområde

1. Underavsnitt C (Geografiska beteckningar) är tillämpligt på erkännande och skydd av geografiska beteckningar för vin och spritdrycker, jordbruksprodukter och livsmedel med ursprung i de avtalsslutande parternas territorier.
2. En parts geografiska beteckningar som ska skyddas av den andra parten ska endast omfattas av underavsnitt C- (Geografiska beteckningar) om de är erkända och fastställda som geografiska beteckningar i sitt ursprungsland.

¹ I detta kapitel avses med *geografiska beteckningar* uppgifter som anger att en vara har sitt ursprung i en parts territorium, eller i en region eller ort inom detta territorium, när en viss kvalitet, renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan hänföras till dess geografiska ursprung.

ARTIKEL 10.17

System för skydd av geografiska beteckningar

1. Vid ikraftträdandet av detta avtal ska varje part upprätta system för registrering och skydd av geografiska beteckningar inom sitt territorium för sådana kategorier av viner och spritdrycker samt jordbruksprodukter och livsmedel som den finner lämpligt.
2. De system som avses i punkt 1 ska omfatta bl.a. följande delar:
 - a) Ett inhemskt register.
 - b) Ett administrativt förfarande för kontroll av att de geografiska beteckningar som införts eller ska införas i det inhemska register som avses i punkt 2 a, anger att en vara har sitt ursprung i en parts territorium, eller i en region eller ort inom den partens territorium, när en viss kvalitet, renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan hänföras till dess geografiska ursprung.
 - c) Ett invändningsförfarande som möjliggör att tredje parter rättmätiga intressen kan tas i beaktande.
 - d) Rättsliga medel som medger rättelse och avregistrering av uppgifterna i det inhemska register som avses i punkt 2 a, där hänsyn tas till tredje mans legitima intressen och rättighetsinnehavarna av den registrerade geografiska beteckningar som det är fråga om.

3. Parterna ska, så snart som möjligt efter det att förfarandena för att skydda geografiska beteckningar i varje part¹ har slutförts för alla de namn som finns förtecknade i bilaga 10-A, sammanträda för att fatta beslut i handelskommittén som avses i artikel 16.1 (Handelskommitté) om förteckningen i bilaga 10-B av beteckningarna från bilaga 10-A från varje part som har skyddats och förblir skyddade som geografiska beteckningar enligt respektive parts system som avses i punkt 2.

ARTIKEL 10.18

Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar

Parterna är överens om att det är möjligt att ändra förteckningen över geografiska beteckningar för vin och spritdrycker, jordbruksprodukter och livsmedel i bilaga 10-B som ska skyddas av respektive part enligt underavsnitt C (Geografiska beteckningar). Sådana ändringar i bilaga 10-B ska förutsätta att de geografiska beteckningarna har varit och förblir skyddade som geografiska beteckningar enligt respektive parts system enligt punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar).

¹ I underavsnitt C (Geografiska beteckningar), vad gäller Singapore, avses med förfarandet för skydd av geografiska beteckningar det inhemska registreringsförfarande enligt det system som etablerats av Singapore i enlighet med punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar).

ARTIKEL 10.19

Omfattningen av skyddet för geografiska beteckningar

1. Om inte annat följer av artikel 10.22 (Allmänna bestämmelser), ska varje part, i fråga om geografiska beteckningar för vin och spritdrycker, jordbruksprodukter och livsmedel som förtecknas i bilaga 10-B och som fortsätter vara skyddade som geografiska beteckningar enligt dess system som avses i punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), tillhandahålla rättsliga medel som gör det möjligt för intresserade parter att förhindra
 - a) användning av något i en varas beteckning eller presentation som anger eller ger intryck av att varan i fråga har sitt ursprung i ett annat geografiskt område än det egentliga ursprungsområdet, på ett sätt som vilseleder allmänheten om varans geografiska ursprung, och
 - b) någon annan användning som utgör illojal konkurrens enligt artikel 10*bis* (Illojal konkurrens) i Pariskonventionen.
2. Om inte annat följer av artikel 10.22 (Allmänna bestämmelser), ska varje part, beträffande geografiska beteckningar för vin och sprit som förtecknas i bilaga 10-B och som fortsätter vara skyddade som geografiska beteckningar enligt dess system som avses i punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), tillhandahålla berörda parter rättsliga medel för att förhindra att en sådan geografisk beteckning som betecknar ett vin används för vin som inte har sitt ursprung på den plats som framgår av den berörda geografiska beteckningen eller som betecknar en spritdryck används för spritdrycker som inte har sitt ursprung på den plats som framgår av den berörda geografiska beteckningen, även om
 - a) varans verkliga ursprung anges,

- b) den geografiska beteckningen är översatt till ett annat språk, eller
- c) beteckningen står tillsammans med uttryck som "motsvarande", "typ", "stil", "imitation", eller liknande.

3. Om inte annat följer av artikel 10.22 (Allmänna bestämmelser), ska varje part, beträffande geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel som förtecknas i bilaga 10-B och som fortsätter vara skyddade som geografiska beteckningar enligt dess system som avses i punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), tillhandahålla berörda parter rättsliga medel för att förhindra att en sådan geografisk beteckning som betecknar en vara används för en liknande vara¹ som inte har sitt ursprung på den plats som framgår av den berörda geografiska beteckningen, även om:

- a) varans verkliga ursprung anges,
- b) den geografiska beteckningen är översatt till ett annat språk,² eller

¹ Vid tillämpningen av denna punkt och punkt 1 i artikel 10.21 (Förhållande till varumärken), avses med en *liknande vara* när det gäller en vara för vilken en geografisk beteckning har skyddats i en parts system enligt artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), en vara som skulle omfattas av samma kategori i den partens register som den varan för vilken en geografisk beteckning registrerats.

² Det bör förtydligas att denna bedömning görs från fall till fall. Denna bestämmelse gäller inte om det finns belägg för att det inte finns någon koppling mellan den skyddade geografiska beteckningen och den översatta termen. Det är också underförstått att denna bestämmelse ska tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av de allmänna bestämmelserna i underavsnitt C (Geografiska beteckningar).

c) beteckningen står tillsammans med uttryck som "motsvarande", "typ", "stil", "imitation", "metod" eller liknande.

4. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska tvinga en part att tillämpa bestämmelserna i underavsnittet beträffande en geografisk beteckning om rättighetsinnehavaren har underlåtit att

a) förnya registreringen för den geografiska beteckningen på den partens marknad, eller

b) upprätthålla ett minimum av ekonomisk verksamhet eller intresse för den geografiska beteckningen på den partens marknad, inbegripet genom kommersialisering, marknadsföring eller marknadsövervakning.

5. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 23.3 i Tripsavtalet ska varje part bestämma de praktiska villkor under vilka homonyma geografiska beteckningar ska särskiljas från varandra på dess territorium, med beaktande av behovet av att se till att berörda producenter behandlas lika och att konsumenterna inte vilseleds.

6. Om en part tar emot en ansökan om registrering eller skydd av en geografisk beteckning som är homonym med en av de geografiska beteckningarna i bilaga 10-B, kommer parten att beakta synpunkter och inlagor från sökanden och de berörda tillverkarna¹ för att avgöra under vilka omständigheter de homonyma geografiska beteckningarna ska särskiljas från varandra.

¹ När det gäller Singapore avses med *de berörda tillverkarna* rättighetsinnehavarna i fråga.

ARTIKEL 10.20

Rätt att använda geografiska beteckningar

Den person som får använda en geografisk beteckning som är skyddad enligt underavsnitt C (Geografiska beteckningar) är inte begränsad till sökanden, förutsatt att användningen gäller varorna såsom de identifieras genom den geografiska beteckningen.

ARTIKEL 10.21

Förhållande till varumärken

1. Om inte annat följer av artikel 10.22 (Allmänna bestämmelser), i fråga om geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga 10-B och som fortsätter vara skyddade som geografiska beteckningar enligt en parts system som avses i punkt 2 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), ska en registrering av ett varumärke för varor som innehåller eller består av en geografisk beteckning som identifierar likadana varor avslås eller ogiltigförklaras på eget initiativ om partens inhemska lagstiftning så medger, eller på begäran av en berörd part, i fråga om varor som inte har ursprung i den geografiska beteckningen i fråga, förutsatt att ansökan om registrering av varumärke inlämnas efter tidpunkten för ansökan om registrering av den geografiska beteckningen på det berörda territoriet.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4, är parterna överens om att förekomsten av ett redan befintligt kolliderande varumärke i en parts territorium inte helt hindrar registrering av en påföljande geografisk beteckning för likadana varor i den parten.¹

3. Om ansökan om ett varumärke eller registrering av det har gjorts i god tro eller om rättigheter till ett varumärke har erhållits genom användning i god tro, om denna möjlighet ges av parternas respektive inhemska lagstiftning, och om sådan tillämpning eller registrering eller sådant erhållande görs antingen

a) före dagen för ansökan om skydd för den geografiska beteckningen inom den berörda partens territorium, eller

b) innan den geografiska beteckningen erhåller skydd i dess ursprungsland,

ska åtgärder som beslutas för att genomföra underavsnitt C (Geografiska beteckningar) inte hindra ett varumärkes möjlighet att registreras eller registreringens giltighet, eller rätten att använda ett varumärke, med anledning av att varumärket är identiskt med eller liknar en geografisk beteckning.

4. Parterna ska inte vara skyldiga att skydda en geografisk beteckning i enlighet med underavsnitt C (Geografiska beteckningar) när skyddet, mot bakgrund av ett ansett och välkänt varumärke, riskerar att vilseleda konsumenterna om produktens rätta identitet.

¹ När det gäller Singapore kan en geografisk beteckning som strider mot ett redan befintligt varumärke registreras med samtycke av rättighetsinnehavaren till det befintliga varumärket. När det gäller unionen är ett sådant medgivande inte en förutsättning för registreringen av en geografisk beteckning som strider mot ett redan befintligt varumärke.

ARTIKEL 10.22

Allmänna bestämmelser

1. Import, export och saluföring av produkter som avses i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) på en parts territorium ska regleras av den inhemska lagstiftningen i den parten.
2. När det gäller jordbruksprodukter och livsmedel, ska ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) tvinga en part att förhindra fortsatt och liknande användning av en geografisk beteckning från den andra parten i samband med varor eller tjänster av någon av dess medborgare eller invånare, som har använt den geografiska beteckningen kontinuerligt avseende samma eller liknande vara eller tjänst inom den partens territorium, antingen
 - a) under minst tio år före den 1 januari 2004, eller
 - b) i god tro före det datumet.
3. När det gäller geografiska beteckningar som ska förtecknas i bilaga 10-B, där tidigare användning har fastställts enligt
 - a) ett invändningsförfarande under det inhemska registreringsförfarandet, eller
 - b) alla rättsliga förfaranden,

ska en sådan tidigare användning förtecknas i bilaga 10-B för den berörda geografiska beteckningen i enlighet med

- i) den mekanism som fastställs i punkt 3 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar) när det gäller punkt 3 a, och
- ii) den mekanism som fastställs i artikel 10.18 (Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar) när det gäller punkt 3 b.

4. Varje part får bestämma de praktiska villkor under vilka en sådan tidigare användning kommer att särskiljas från den geografiska beteckningen på dess territorium, med beaktande av behovet av att se till att konsumenterna inte vilseleds.

5. Ingenting i underavsnitt C ska tvinga en part att tillämpa dess bestämmelser vad gäller en geografisk beteckning från den andra parten avseende varor eller tjänster för vilka beteckningen i fråga är identisk med ett ord som enligt gängse språkbruk på den partens territorium används som vedertagen benämning för sådana varor eller tjänster.

6. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska tvinga en part att tillämpa dess bestämmelser vad gäller ett namn som ingår i en geografisk beteckning från den andra parten avseende varor eller tjänster för vilka namnet är identiskt med ett ord som enligt gängse språkbruk på den partens territorium används som vedertagen benämning för sådana varor eller tjänster.

7. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska tvinga en part att tillämpa sina bestämmelser vad gäller en geografisk beteckning från den andra parten avseende vinprodukter för vilka beteckningen i fråga är identisk med det vanliga namnet för en druvsort inom den partens territorium vid dagen för WTO-avtalets ikraftträdande för den parten.
8. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska hindra en part från att skydda som en geografisk beteckning, i enlighet med sin inhemska lagstiftning, ett begrepp som står i konflikt med namnet på en växtsort eller djurras.
9. En part får föreskriva att en begäran enligt underavsnitt C (Geografiska beteckningar) i samband med användning eller registrering av varumärke måste göras inom fem år sedan den otillbörliga användningen av den skyddade beteckningen har blivit allmänt känd i den parten, eller inom fem år efter dagen för registrering av varumärket i den parten, förutsatt att varumärket har offentliggjorts senast den dagen, om registreringsdagen infaller tidigare än dagen då den otillbörliga användningen blev allmänt känd i den parten, förutsatt att den geografiska ursprungsbeteckningen inte har använts eller registrerats i ond tro.
10. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska hindra en person att i näringsverksamhet använda sitt namn eller namnet på sin företrädare i rörelsen, utom om användningen av ett sådant namn är ägnad att vilseleda konsumenterna.
11. Ingenting i underavsnitt C (Geografiska beteckningar) ska förpliktiga en part att skydda en geografisk beteckning från den andra parten som inte är eller som upphör att vara skyddad i det land där den har sitt ursprung. Parterna ska underrätta varandra om en geografisk beteckning upphör att vara skyddad i sitt ursprungsland.

ARTIKEL 10.23

Förhållande till handelskommittén

Den handelskommitté som inrättas enligt artikel 16.1 (Handelskommitté) ska ha befogenhet att

- a) anta beslut avseende den förteckning i bilaga 10-B som avses i punkt 3 i artikel 10.17 (System för skydd av geografiska beteckningar), och
- b) ändra bilaga 10-B i enlighet med artikel 10.18 (Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar).

UNDERAVSNITT D

FORMGIVNING

ARTIKEL 10.24

Krav för skydd av registrerad formgivning¹

1. Parterna ska tillhandahålla skydd för självständigt skapade formgivningar som är nya eller nyskapande.² Skyddet ska tillhandahållas genom registrering och ge innehavarna ensamrätt enligt bestämmelserna i underavsnitt D (Formgivning).³

¹ Vid tillämpningen av underavsnitt D (Formgivning) skyddar unionen också oregistrerad formgivning när denna uppfyller kraven i rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1891/2006 av den 18 december 2006.

² Parterna är överens om att särprägel på formgivningen också kan krävas om den inhemska lagstiftningen så föreskriver. Detta avser formgivning som i betydande grad avviker från kända formgivningar eller kombinationer av kända formgivningsinslag. Unionen anser att en formgivning har särprägel om det helhetsintryck som en kunnig användare får av formgivningen skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av en formgivning som har gjorts tillgänglig för allmänheten.

³ Det förutsätts att formgivningar inte är undantagna från skydd endast på grund av att de utgör en del av en artikel eller produkt, förutsatt att de är synliga, uppfyller kriterierna i denna punkt, och

- a) uppfyller alla andra kriterier för skydd av formgivning, och
- b) inte på annat sätt är undantagna från skydd av formgivning enligt parternas respektive lagstiftning.

2. Skyddet ska inte utsträckas till formgivning som huvudsakligen är av teknisk eller funktionell karaktär.
3. Formgivningsskydd kan inte erhållas för en formgivning som strider mot allmän ordning eller mot allmänna moralbegrepp.¹

ARTIKEL 10.25

Rättigheter som ges genom registrering

Innehavare av en skyddad formgivning ska åtminstone ha rätt att hindra tredje parter från att utan innehavarens samtycke framställa, försälja eller importera varor som bär eller ger uttryck för en formgivning vilket är en kopia, eller i huvudsak en kopia, av den skyddade formgivningen, om sådana handlingar utförs i kommersiellt syfte.

ARTIKEL 10.26

Skyddstid

Skyddstiden ska uppgå till minst tio år från dagen för ansökan.

¹ Ingenting i denna artikel hindrar någondera parten från att föreskriva andra specifika undantag från formgivningsskydd i inhemsk lagstiftning. Parterna är överens om att sådana undantag inte ska vara omfattande.

ARTIKEL 10.27

Undantag

Varje part kan fastställa begränsade undantag från formgivningsskydd, förutsatt att sådana undantag inte otillbörligt strider mot ett normalt utnyttjande av skyddad formgivning och inte oskäligt inkräktar på de legitima intressen som innehavaren av den skyddade formgivningen har, med beaktande av tredje parter legitima intressen.

ARTIKEL 10.28

Förhållande till upphovsrätt

Varje part ska erbjuda möjligheten att en formgivning som har registrerats i en parts territorium i enlighet med underavsnitt D (Formgivning) inte är helt utesluten från att åtnjuta skydd enligt inhemsk lagstiftning om upphovsrätt i den parten. Det tillkommer den parten att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor sådant skydd ska ges.¹

¹ När det gäller Singapore, i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd ges innefattar de omständigheter som anges i avsnitt 74 i Singapores upphovsrättslag.

UNDERAVSNITT E

PATENT

ARTIKEL 10.29

Internationella avtal

Parterna erinrar om förpliktelseerna enligt konventionen om patentsamarbete (utfärdad i Washington den 19 juni 1970, ändrad den 28 september 1979, ändrad den 3 februari 1984). Parterna ska, när så är lämpligt, vidta alla rimliga åtgärder för att uppfylla kraven i artiklarna 1–16 i patenträttskonventionen antagen i Genève den 1 juni 2000 på ett sätt som överensstämmer med deras inhemska lagstiftning och förfaranden.

ARTIKEL 10.30

Patent och folkhälsa

1. Parterna erkänner betydelsen av förklaringen om Tripsavtalet och folkhälsa, som antogs vid WTO:s ministerkonferens i Doha den 14 november 2001. Vid tolkning och tillämpning av rättigheterna och skyldigheterna i underavsnitt E (Patent) och underavsnitt F (Skydd för uppgifter som lämnas in i syfte att erhålla godkännande för att släppa ut en farmaceutisk produkt på marknaden), ska parterna säkerställa överensstämmelse med den förklaringen.

2. Varje part ska följa WTO:s allmänna råds beslut av den 30 augusti 2003 om genomförandet av punkt 6 i Dohaförklaringen om Tripsavtalet och folkhälsa, och WTO:s allmänna råds beslut av den 6 december 2005 om ändring av Tripsavtalet, med antagande av protokollet om ändring av Tripsavtalet.

ARTIKEL 10.31

Förlängning av giltighetstiden för rättigheter knutna till ett patent

Parterna medger att farmaceutiska produkter¹ som skyddas av patent på deras respektive territorier får genomgå ett administrativt förfarande för godkännande innan de släpps ut på deras respektive marknader. Parterna ska tillhandahålla en förlängning av giltighetstiden för rättigheter knutna till patentskyddet som kompensation till patentinnehavaren för den kortare faktiska giltighetstid som är resultatet av det administrativa förfarandet för godkännande av marknadsföring.² En förlängning av giltighetstiden för rättigheter knutna till patentskyddet får inte förlängas med mer än fem år.³

¹ Vid tillämpning av denna artikel och artikel 10.33 (Skydd av uppgifter som lämnas in i syfte att erhålla godkännande för att släppa ut en farmaceutisk produkt på marknaden), ska *farmaceutisk produkt* definieras för varje part, i enlighet med parternas respektive lagstiftning vid tidpunkten för undertecknandet av detta avtal. Med *farmaceutisk produkt* avses när det gäller unionen *läkemedel*.

² Singapore åtar sig att tillhandahålla en förlängning av giltighetstiden för rättigheter knutna till patentskyddet som kompensation till patentinnehavaren för den kortare faktiska giltighetstid som är resultatet av det administrativa förfarandet för godkännande av ämnen för diagnos eller provning och godkända som medicinska produkter.

³ Villkor och förfaranden för tillhandahållandet av denna förlängning av patenttiden ska fastställas i parternas respektive lagstiftning. Detta påverkar inte en eventuell utvidgning för pediatrik användning, om endera parten har denna möjlighet.

ARTIKEL 10.32

Samarbete

Parterna är överens om att samarbeta om initiativ för att underlätta

- a) beviljandet av patent på grundval av ansökningar som sökande från en part har lämnat in i den andra parten, och
- b) godkännande och erkännande av en parts patentombud inom den andra partens territorium.

UNDERAVSNITT F

SKYDD AV TESTDATA

ARTIKEL 10.33

Skydd av testdata som lämnats in
i syfte att erhålla godkännande
för att släppa ut en farmaceutisk produkt på marknaden

Om en part begär att testdata eller studier rörande en farmaceutisk produkts säkerhet och effektivitet ska lämnas in innan en sådan produkt godkänns för saluföring får parten inte, under en period av minst fem år från dagen för godkännandet i den parten, tillåta tredje parter att saluföra samma produkt eller en liknande produkt på grundval av det godkännande som beviljats den part som lämnat in testdata eller studier, såvida inte den parten har gett sitt samtycke.^{1,2,3}

¹ Villkor och förfaranden för tillhandahållandet av det skydd som avses i denna artikel ska fastställas i parternas respektive lagstiftning.

² Parterna ska fem år efter det att detta avtal trätt i kraft inleda förutsättningslösa diskussioner om en eventuell förlängning av giltighetstiden för skydd av uppgifter som lämnas in i syfte att erhålla godkännande för att släppa ut en farmaceutisk produkt på marknaden

³ Vid tillämpningen av denna artikel förutsätts att sådana konfidentiella stödjande testdata eller studier inte får användas för att avgöra huruvida någon annan ansökan ska beviljas under en period på minst fem år,

a) från den dag då den första ansökan mottogs, när det gäller Singapore,

b) från den dag då den första ansökan godkändes, när det gäller unionen
såvida inte den part som lämnat in testdata eller studier har gett sitt samtycke.

ARTIKEL 10.34

Skydd av testdata som lämnats in
i syfte att erhålla godkännande
för att släppa ut en lantbrukskemisk produkt¹ på marknaden

1. Om en part begär att testdata eller studier rörande en lantbrukskemisk produkts säkerhet och effektivitet ska lämnas in innan en sådan produkt godkänns för saluföring i den parten, får parten inte, under en period av minst tio år från dagen för godkännandet, tillåta tredje parter att saluföra samma produkt eller en liknande produkt på grundval av det godkännande som beviljats den part som lämnat in testdata eller studier, såvida inte den parten har gett sitt samtycke.

¹ När det gäller unionen avses vid tillämpningen av denna artikel med *lantbrukskemiska produkter*: verksamma ämnen och preparat som innehåller ett eller flera verksamma ämnen, i den form de levereras till användaren och avsedda att

- a) skydda växter eller växtprodukter mot alla skadliga organismer eller förhindra inverkan från sådana organismer, i den mån sådana ämnen eller preparat inte definieras på annat sätt i led b–e,
- b) påverka växters livsprocesser på annat sätt än som näring (t.ex. tillväxtreglerande medel),
- c) bevara växtprodukter, i den mån ämnena eller produkterna inte omfattas av särskilda råds- eller kommissionsbestämmelser om konserveringsmedel,
- d) förstöra oönskade växter, eller
- e) förstöra växtdelar samt hämma eller förhindra oönskad tillväxt hos växter.

2. Om en part föreskriver åtgärder eller förfaranden för att undvika dubbla tester på ryggradsdjur av lantbrukskemiska produkter, får den parten föreskriva de villkor och omständigheter enligt vilka tredje parter kan saluföra samma eller liknande produkt, på grundval av det godkännande som beviljats den part som lämnat in testdata eller studier.
3. Om en part begär att testdata eller studier rörande en lantbrukskemisk produkts säkerhet och effektivitet ska lämnas in innan en sådan produkt godkänns för saluföring, ska parten sträva efter att göra sitt yttersta för att skyndsamt behandla ansökan i syfte att undvika oskäligen förseningar.

UNDERAVSNITT G

VÄXTSORTER

ARTIKEL 10.35

Internationella avtal

Parterna bekräftar på nytt sina skyldigheter enligt den internationella konventionen för skydd av växtförädlingsprodukter (antagen i Paris den 2 december 1961, senast reviderad i Genève den 19 mars 1991), inbegripet förmågan att genomföra det frivilliga undantag från förädlarrätten, som avses i artikel 15.2 i konventionen.

AVSNITT C

CIVILRÄTTSLIG VERKSTÄLLIGHET AV SKYDDET FÖR IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

ARTIKEL 10.36

Allmänna skyldigheter

1. Parterna bekräftar sina åtaganden enligt artiklarna 41–50 i Tripsavtalet och ska föreskriva åtgärder, förfaranden och rättsmedel i sina respektive inhemska lagstiftningar mot intrång i de immateriella rättigheter som omfattas av detta kapitel, som är i överensstämmelse med dessa åtaganden.
2. Särskilt ska de åtgärder, förfaranden och sanktioner som avses i punkt 1 och som föreskrivs av varje part i dess inhemska lagstiftning
 - a) i förekommande fall ta hänsyn till behovet av att göra en avvägning mellan graden av allvar i intrånget och tredje mans intressen,
 - b) vara rättvisa och skäligen,

- c) inte vara onödigt komplicerade eller kostsamma eller medföra oskäligen tidsfrister eller omotiverade dröjsmål, och
- d) tillämpas på ett sätt som är ägnat att dels undvika uppkomsten av handelshinder, dels säkerställa att de inte missbrukas.

3. Ingenting i detta kapitel påverkar en parts kapacitet att se till att dess inhemska lagstiftning efterlevs i allmänhet eller medför någon skyldighet för någon av parterna att ändra sina befintliga lagar som gäller verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter. Utan att det påverkar tillämpningen av ovan nämnda allmänna principer, medför ingenting i detta avsnitt någon skyldighet för en part

- a) att inrätta ett rättsligt system för verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter som skiljer sig från verkställigheten av lagstiftningen i allmänhet, eller
- b) beträffande fördelningen av resurser mellan verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter och verkställigheten av lagstiftningen i allmänhet.

ARTIKEL 10.37

Offentliggörande av rättsliga avgöranden

I civilrättsliga förfaranden som inleds rörande överträdelser av en immateriell rättighet, ska varje part vidta lämpliga åtgärder, i enlighet med sin inhemska lagstiftning och praxis, för att publicera eller på annat sätt göra tillgänglig för allmänheten information om lagakraftvunna rättsliga avgöranden. Ingenting i denna artikel ska innebära en skyldighet för en part att lämna ut konfidentiella uppgifter vars utlämnande skulle hindra tillämpningen av lagar eller strida mot allmänintresset eller vara till skada för enskilda offentliga eller privata företags legitima kommersiella intressen. Varje part får även föreskriva ytterligare lämpliga åtgärder för offentliggörande som är anpassade till de särskilda förhållandena, inbegripet väl synlig annonsering.

ARTIKEL 10.38

Tillgång till civilrättsliga åtgärder, förfaranden och rättsmedel

1. Varje part ska i sin respektive lagstiftning för rättighetsinnehavarna tillhandahålla de civilrättsliga åtgärder, förfaranden och rättsmedel som avses i avsnitt C (Civilrättslig verkställighet av skyddet för immateriella rättigheter) för immateriella rättigheter enligt definitionen i punkt 2.

2. Vid tillämpningen av avsnitt C (Civilrättslig verkställighet av skyddet för immateriella rättigheter) ska följande begrepp ha de betydelser som här anges:

- a) *rättighetsinnehavare* ska innefatta innehavare av exklusiva rättigheter samt föreningar och sammanslutningar¹ med den rättsliga kapaciteten att hävda sådana rättigheter, och
- b) *immateriella rättigheter*: alla kategorier av immateriella rättigheter som omfattas av avsnitten 1–6 i del II av Tripsavtalet.²

ARTIKEL 10.39

Åtgärder för att säkra bevisning

- 1. Varje part ska föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att besluta om omedelbara och effektiva provisoriska åtgärder
 - a) mot en part eller, i förekommande fall, en tredje part över vilken den behöriga rättsliga myndigheten har jurisdiktion, för att förhindra att intrång i en immateriell rättighet sker, och särskilt för att förhindra att varor som innebär intrång i en immateriell rättighet släpps ut på marknaden, och

¹ I den mån detta tillåts i och överensstämmer med bestämmelserna i tillämplig lag, antas frasen *föreningar och sammanslutningar* omfatta organisationer för kollektiv förvaltning av rättigheter och, i unionssammanhang, organ som tillvaratar branschintressen och som regelmässigt erkänns ha rätt att företräda innehavare av immateriella rättigheter.

² En part får undanta patent från tillämpningsområdet för avsnitt C (Civilrättslig verkställighet av skyddet för immateriella rättigheter).

b) för att säkra bevisning av betydelse för det påstådda intrånget.

2. Varje part ska föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att, om så är lämpligt, besluta om provisoriska åtgärder utan hörande av motparten, särskilt om det är sannolikt att ett dröjsmål kommer att vålla rättighetsinnehavaren irreparabel skada eller när bevisning löper uppenbar risk att förstöras. I förfaranden som äger rum utan hörande av motparten, ska varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att agera skyndsamt vid begäran om provisoriska åtgärder och fatta ett beslut utan onödigt dröjsmål.

3. Åtminstone i de fall som gäller intrång i upphovsrätt eller närstående rättigheter och varumärkesförfalskning, ska varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter, i civilrättsliga förfaranden, har befogenhet att besluta om beslag eller tagande i förvar av misstänkta varor, och av material och verktyg som är knutna till intrånget, och, åtminstone för varumärkesförfalskning, skriftliga bevis, antingen original eller kopior, som berör intrånget.

4. Varje part ska föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att, när det gäller provisoriska åtgärder, av sökanden begära rimligen tillgänglig bevisning för att med tillräcklig säkerhet kunna bedöma om ett intrång skett i sökandens rättigheter eller om ett sådant intrång är nära förestående, och att ålägga sökanden att ställa säkerhet eller motsvarande garanti, som är tillräcklig för att skydda svaranden och förhindra missbruk. En sådan säkerhet eller motsvarande garanti får inte oskäligen försvåra tillgripandet av förfaranden för sådana provisoriska åtgärder.

5. När de provisoriska åtgärderna upphävs eller upphör att gälla på grund av en handling eller underlåtelse från sökandens sida, eller när det sedermera framkommer att det inte har skett något intrång i en immateriell rättighet, ska de rättsliga myndigheterna ha befogenhet att på svarandens begäran ålägga sökanden att på lämpligt sätt gottgöra svaranden för alla eventuella skador som orsakats av åtgärderna.

ARTIKEL 10.40

Bevisning och rätt till information

1. Utan att det påverkar tillämpningen av varje parts lagstiftning om förmånsrätt, sekretesskydd eller behandling av personuppgifter, ska varje part, i civilrättsliga förfaranden rörande verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter, föreskriva att dess rättsliga myndigheter efter en motiverad begäran från rättighetsinnehavaren har befogenhet att ålägga den som har gjort intrång eller påstås ha gjort intrång att till rättighetsinnehavaren eller de rättsliga myndigheterna, åtminstone i syfte att samla in bevis, lämna sådana relevanta upplysningar som föreskrivs i partens tillämpliga lagar och förordningar och som den som har gjort intrång, eller påstås ha gjort intrång, innehar eller kontrollerar.
2. De relevanta upplysningar som avses i punkt 1 kan inbegripa upplysningar om en person som deltar i någon aspekt av intrånget eller det påstådda intrånget och om metoderna för produktion eller distributionskanaler när det gäller de varor eller tjänster som gör intrång eller påstås göra intrång, inbegripet identifieringen av tredje personer som påstås vara inblandade i produktion och distribution av sådana varor eller tjänster och deras distributionskanaler.

ARTIKEL 10.41

Övriga åtgärder

1. Varje part ska föreskriva att när det i civilrättsliga förfaranden har fattats ett rättsligt beslut som konstaterar ett intrång i en rättighetsinnehavares immateriella rättighet, ska dess rättsliga myndigheter på ansökan från rättighetsinnehavaren, ha befogenhet att, åtminstone när det gäller upphovsrättsligt skyddade varor som piratkopierats och varumärkesförfalskade varor, besluta om
 - a) att sådana varor som utgör ett intrång, utan kompensation av något slag,
 - i) förstörs, utom i undantagsfall, eller
 - ii) avlägsnas från marknaden på ett sådant sätt att rättighetsinnehavaren inte åsamkas några skador, och
 - b) att material och redskap, som huvudsakligen använts i framställningen eller skapandet av sådana varor som utgör ett intrång, utan onödigt dröjsmål och utan kompensation av något slag, ska förstöras eller avlägsnas från marknaden på ett sätt som minimerar risken för vidare intrång.
2. Vid prövningen av en ansökan från en rättighetsinnehavare enligt punkt 1 ska hänsyn tas till om de beslutade åtgärderna står i rimlig proportion till hur allvarligt intrånget är samt till tredje mans intressen.

3. Åtgärderna enligt denna artikel får genomföras på bekostnad av den som gör sig skyldig till intrånget.

ARTIKEL 10.42

Förelägganden

Varje part ska föreskriva att när det i civilrättsliga förfaranden har fattats ett rättsligt beslut som konstaterar ett intrång i en rättighetsinnehavares immateriella rättighet, ska dess rättsliga myndigheter på ansökan från rättighetsinnehavaren ha befogenhet att i syfte att förbjuda fortsatt intrång utfärda ett föreläggande mot den som gör sig skyldig till intrånget eller, i förekommande fall, en tredje part över vilken den behöriga rättsliga myndigheten har jurisdiktion. Om så föreskrivs i partens inhemska lagstiftning, ska föreläggandet, där så är lämpligt, förenas med vite för att säkerställa efterlevnad.

ARTIKEL 10.43

Alternativa åtgärder

Varje part får i sin inhemska lagstiftning föreskriva att när det i civilrättsliga förfaranden har fattats ett rättsligt beslut som konstaterar ett intrång i en rättighetsinnehavares immateriella rättighet, i lämpliga fall och på ansökan av den person som kan omfattas av de åtgärder som anges i artikel 10.41 (Övriga åtgärder) och/eller artikel 10.42 (Förelägganden), ska dess rättsliga myndigheter ha befogenhet att besluta om att ekonomisk ersättning ska betalas till den part som lidit skada i stället för att tillämpa de åtgärder som föreskrivs i artikel 10.41 (Övriga åtgärder) och/eller artikel 10.42 (Förelägganden), om sökanden agerade oavsiktligt och utan oaktsamhet och om genomförandet av åtgärderna i fråga skulle orsaka sökanden oproportionerlig skada och om ekonomisk ersättning till den part som lidit skada förefaller rimligt tillfredsställande.¹

¹ När det gäller Singapore är det underförstått att Singapore får föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenheter att besluta om ekonomisk ersättning om den personen agerade oavsiktligt och utan oaktsamhet, eller om genomförandet av åtgärderna i fråga skulle orsaka honom oproportionerlig skada och om ekonomisk ersättning till den part som lidit skada förefaller rimligt tillfredsställande.

ARTIKEL 10.44

Skadestånd

1. Varje part ska i civilrättsliga förfaranden rörande verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att ålägga den som är skyldig till ett intrång och som har vetskap om, eller rimligen borde ha vetskap om, intrånget, att till rättighetsinnehavaren betala ett adekvat skadestånd för att ersätta den skada som rättighetsinnehavaren lidit till följd av intrånget.
2. Vid fastställandet av skadeståndet för intrång i immateriella rättigheter, ska en parts rättsliga myndigheter ha befogenhet att bland annat ta hänsyn till alla rättmätiga mått på värdet som rättighetsinnehavaren lämnat in, och som kan omfatta utebliven vinst, värdet av de varor som intrånget gäller eller tjänster mätt med marknadspriset, eller det rekommenderade försäljningspriset.¹ Åtminstone i fall som gäller intrång i upphovsrätt eller närstående rättigheter och varumärkesförfalskning, ska varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att ålägga den som gör intrång att ersätta rättighetshavaren med den vinst som den som gjort sig skyldig till intrånget gjort och som kan tillskrivas överträdelsen, som ett alternativ till eller utöver eller som en del av skadeståndet.
3. Som ett alternativ till punkt 2, och där så är lämpligt, får varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att fastställa skadeståndet till ett engångsbelopp på grundval av sådana faktorer som åtminstone det belopp som skulle ha betalats i royalty eller avgift om den person som gjorde intrånget hade begärt tillstånd att nyttja den immateriella rättigheten i fråga.

¹ När det gäller unionen omfattar detta också, där så är lämpligt, andra faktorer än rent ekonomiska, såsom den ideella skada som rättighetsinnehavaren lidit av överträdelsen.

4. Ingenting i denna artikel hindrar en part från att föreskriva att i de fall då en person har gjort ett intrång i de immateriella rättigheterna utan att ha vetat om det eller utan att ha rimlig grund till att veta det, får de rättsliga myndigheterna förordna om återbetalning av vinst eller betalning av ett skadestånd som kan vara fastställt i förväg.

ARTIKEL 10.45

Kostnader för förfarandet

Varje part ska föreskriva att dess rättsliga myndigheter, där så är lämpligt, har befogenhet att vid avslutandet av civilrättsliga förfaranden rörande intrång i immateriella rättigheter, ålägga den förlorande parten att ersätta den vinnande partens rättegångskostnader eller avgifter och lämpliga kostnader för juridiskt biträde eller andra kostnader i enlighet med den partens inhemska lagstiftning.

ARTIKEL 10.46

Presumtioner som gäller upphovsrätt och närstående rättigheter

I civilrättsliga förfaranden avseende upphovsrätt eller närstående rättigheter, ska varje part föreskriva en presumtion om att, åtminstone när det gäller ett litterärt eller konstnärligt verk, föreställning eller fonogram, i avsaknad av bevis om motsatsen fysiska eller juridiska personer vars namn anges på sådana verk, föreställningar eller fonogram på sedvanligt sätt, är rättighetsinnehavare och följaktligen har rätt att föra talan om intrång.

ARTIKEL 10.47

Tjänstelevererande mellanhänders ansvar

1. Om inte annat följer av punkterna 2–6, ska varje part föreskriva undantag eller begränsningar i sin inhemska lagstiftning avseende ansvaret hos, eller avseende omfattningen av tillgängliga åtgärder mot, tjänsteleverantörer för intrång i upphovsrätt eller närstående rättigheter och varumärken som äger rum genom system eller nät som kontrolleras eller drivs av dem eller för deras räkning.
2. De undantag och begränsningar som avses i punkt 1
 - a) ska omfatta följande funktioner
 - i) överföring¹ eller tillhandahållande av material utan urval och/eller ändring av dess innehåll², och
 - ii) cachning som utförs automatiskt,³ och

¹ Det förutsätts att överföring också omfattar routing.

² Det förutsätts att tillhandahållande av material utan urval och/eller ändring av dess innehåll också omfattar alla metoder för att få tillträde till kommunikationsnätet och omfattar fall där förbindelser tillhandahålls för materialet.

³ Det förutsätts att cachning som utförs automatiskt kan avse mellanliggande och tillfällig lagring av material i samband med överföring eller tillhandahållande av sådant material.

b) får omfatta följande funktioner

- i) lagring enligt en användares anvisningar av material från ett system eller nät som kontrolleras eller drivs av tjänsteleverantören eller för dennes räkning, och
- ii) hänvisning eller länkning av användare till en webbplats genom användning av redskap för informationslokalisering, inklusive hyperlänkar och kataloger.

3. Att tjänsteleverantören övervakar sin tjänst eller aktivt söker belägg för intrång får inte föreskrivas som villkor för att omfattas av undantag eller begränsningar enligt denna artikel utom i den utsträckning som är förenlig med sådana tekniska åtgärder.

4. Varje part får i sin inhemska lagstiftning föreskriva villkor för tjänsteleverantörer för att omfattas av undantag eller begränsningar enligt denna artikel. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1–3, får varje part fastställa lämpliga förfaranden för anmälningar av påstådda överträdelser och motanmälningar från dem vars material avlägsnas eller hindras genom misstag eller felidentifiering.

5. Denna artikel påverkar inte tillgången till skydd mot intrång i upphovsrätt eller närstående rättigheter eller varumärken som är allmängiltiga. Denna artikel ska inte påverka möjligheten för en parts domstol eller administrativa myndighet att i enlighet med dess rättssystem kräva att tjänsteleverantören upphör med eller förhindrar en överträdelse.

6. En part kan begära samråd med den andra parten för att överväga hur framtida funktioner liknande dem som behandlas i denna artikel ska hanteras.

AVSNITT D

GRÄNSÅTGÄRDER

ARTIKEL 10.48

Definitioner

I detta avsnitt gäller följande definitioner:

- a) *varor med förfalskad geografisk beteckning*: alla varor, även deras emballage, på vilka utan tillstånd anbringats en symbol som är identisk med för sådana varor på territoriet där varorna befinner sig vederbörligen registrerad geografisk beteckning, eller vars karaktäristiska egenskaper inte kan särskiljas från en sådan geografisk beteckning, och som därmed gör intrång på den geografiska beteckningens ägares eller innehavares rätt enligt den inhemska lagstiftningen i den part där varorna befinner sig.
- b) *varor med förfalskat varumärke*: alla varor, även deras emballage, på vilka utan tillstånd anbringats ett varumärke som är identiskt med för sådana varor vederbörligen registrerat varumärke, eller vars karaktäristiska egenskaper inte kan särskiljas från ett sådant varumärke, och som därmed gör intrång på varumärkesinnehavarens rätt enligt den inhemska lagstiftningen i den part där varorna befinner sig.

- c) *varor under transitering*: varor vars passage genom den ena partens territorium, med eller utan omlastning oavsett om de landats på partens territorium eller inte, lagring, uppdelning av partier eller byte av transportsätt eller befordran, endast utgör en del av en komplett transport som inleds och avslutas bortom gränsen för den parts territorium genom vilket varorna passerar.
- d) *piratkopierade varor med upphovsrätt*: alla varor som är kopior gjorda utan samtycke från rättighetsinnehavaren eller den person i produktionslandet som av rättighetsinnehavaren givits vederbörlig behörighet och vilka framställts direkt eller indirekt med utgångspunkt från en artikel, om framställning av kopian skulle utgöra ett intrång i upphovsmannarätt eller därmed förbunden rättighet enligt den inhemska lagstiftningen i den part där varorna befinner sig.
- e) *piratkopierade varor med skyddad formgivning*: alla varor för vilka formgivningen är registrerad och vars formgivning, eller en formgivning som inte skiljer sig väsentligt från den, har använts utan samtycke från rättighetsinnehavaren eller den person i produktionslandet som av rättighetsinnehavaren givits vederbörlig behörighet, om tillverkning av dessa varor skulle utgöra ett intrång enligt den inhemska lagstiftningen i den part där varorna befinner sig.

ARTIKEL 10.49

Tillämpningsområde för gränsåtgärder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 ska varje part anta eller behålla förfaranden för varor under tullkontroll enligt vilka en rättighetsinnehavare får begära att partens behöriga myndigheter skjuter upp frisläppandet av misstänkta
 - a) varor med förfalskat varumärke,
 - b) piratkopierade varor med upphovsrätt,
 - c) varor med förfalskad geografisk beteckning, och
 - d) piratkopierade varor med skyddad formgivning.
2. Varje part ska anta eller behålla förfaranden för varor under tullkontroll enligt vilka dess behöriga myndigheter på eget initiativ får skjuta upp frisläppandet av misstänkta¹
 - a) varor med förfalskat varumärke,
 - b) piratkopierade varor med upphovsrätt, och

¹ Parterna ska undersöka möjligheten att inkludera piratkopierade varor med skyddad formgivning i tillämpningsområdet för punkt 2 inom tre år efter ikraftträdandet av detta avtal. Parterna får genom beslut i handelskommittén ändra punkt 2 som ett resultat av en sådan översyn.

c) varor med förfalskad geografisk beteckning.

3. Parterna ska inte vara skyldiga att föreskriva de förfaranden som avses i punkterna 1 och 2 för varor under transitering. Detta ska inte påverka tillämpningen av punkt 2 i artikel 10.51 (Samarbete).

4. Singapore ska fullt ut tillämpa skyldigheterna i punkterna 1 och 2 företrädesvis inom två år men inte senare än tre år efter ikraftträdandet av detta avtal, med hänsyn till förfaranden som gäller

a) varor med förfalskad geografisk beteckning, och

b) piratkopierade varor med skyddad formgivning.

ARTIKEL 10.50

Identifiering av transporter

För att underlätta en effektiv verkställighet av skyddet för immateriella rättigheter, ska tullmyndigheterna anta en rad strategier för att identifiera transporter som innehåller varor med förfalskat varumärke, piratkopierade varor med upphovsrätt, piratkopierade varor med skyddad formgivning och varor med förfalskad geografisk beteckning. Dessa strategier omfattar metoder för riskanalys, bland annat på grundval av uppgifter som tillhandahålls av rättighetsinnehavare, uppgifter som samlas in och kontroller av last.

ARTIKEL 10.51

Samarbete

1. Parterna är överens om att samarbeta för att undanröja internationell handel med varor som gör intrång på immateriella rättigheter. För detta ändamål ska de särskilt utbyta information och organisera samarbete, enligt gemensam överenskommelse mellan deras tullmyndigheter, avseende handel med varor med förfalskat varumärket, piratkopierade varor med upphovsrätt, piratkopierade varor med skyddad formgivning eller varor med förfalskad geografisk beteckning.
2. För transporter av varor som transiteras eller omlastas genom en parts territorium och som är avsedda för den andra partens territorium, och som misstänks vara förfalskade eller piratkopierade, ska parterna, på eget initiativ eller på begäran av den andra parten, tillhandahålla tillgänglig information till den andra parten för att möjliggöra effektiv bekämpning av dessa transporter. Parterna får inte tillhandahålla uppgifter som lämnats konfidentiellt av avsändaren, linjerederiet eller dess ombud.

AVSNITT E

SAMARBETE

ARTIKEL 10.52

Samarbete

1. Parterna är överens om att samarbeta för att stödja genomförandet av åtagandena och skyldigheterna enligt detta kapitel. Samarbetsområden omfattar, men är inte begränsade till, följande verksamheter:
 - a) Utbyte av information om rättsliga ramar för immateriella rättigheter, inklusive genomförandet av lagstiftning och system när det gäller immateriella rättigheter, i syfte att främja en effektiv registrering av immateriella rättigheter.
 - b) Utbyte mellan respektive myndigheter med ansvar för verkställigheten av skyddet för immateriella rättigheter rörande erfarenheter och bästa praxis för kontroll av efterlevnaden av immateriella rättigheter.
 - c) Informationsutbyte och samarbete om lämpliga initiativ för att nå ut till allmänheten och öka medvetenheten om fördelarna med system för immateriella rättigheter.

- d) kapacitetsuppbyggnad och tekniska samarbetsinitiativ som inbegriper men inte begränsas till styrning, licensiering, värdering och utnyttjande av immateriella rättigheter, teknik och marknadskunskap, underlättande av industrisamarbeten, bland annat om immateriella rättigheter som kan tillämpas för miljöbevarande eller miljöfrämjande åtgärder, vilket kan innefatta upprättandet av en plattform eller databas samt privat-offentliga partnerskap för att stödja kultur och innovation.
 - e) Informationsutbyte och samarbete om frågor som rör immateriella rättigheter som kan vara lämpliga och relevanta för utvecklingen av miljövänlig teknik.
 - f) Andra samarbetsområden eller verksamheter som kan komma att diskuteras och avtalas mellan parterna.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 är parterna överens om att utse en kontaktpunkt i syfte att upprätthålla en dialog inbegripet, vid behov, sammankallande av möten mellan deras respektive tekniska experter om immateriella rättigheter och frågor som omfattas av detta kapitel.
3. Samarbete enligt denna artikel ska bedrivas enligt varje parts lagar, regler, förordningar, direktiv och politik. Samarbetet ska också ske på ömsesidigt överenskomna villkor och vara beroende av parternas tillgång till resurser.

KAPITEL ELVA

KONKURRENS OCH DÄRMED SAMMANHÄNGANDE FRÅGOR

AVSNITT A

KONKURRENSBEGRÄNSANDE METODER OCH KONCENTRATIONER

ARTIKEL 11.1

Principer

1. Parterna erkänner vikten av fri och icke snedvriden konkurrens i sina handelsförbindelser. De medger att konkurrensbegränsande affärsmetoder och konkurrensbegränsande transaktioner kan störa marknaderna och undergräva fördelarna med handelsliberaliseringen.

2. För att främja fri och rättvis konkurrens inom alla sektorer av ekonomin, ska varje part på sitt territorium bibehålla en heltäckande lagstiftning som effektivt behandlar följande metoder som påverkar handeln mellan parterna:

- a) horisontella och vertikala avtal¹ mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden mellan företag som har till syfte eller får till resultat att konkurrensen hindras, begränsas eller snedvrids på en parts hela territorium eller en väsentlig del av detta,
- b) ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på en parts hela territorium eller en väsentlig del av detta, och
- c) koncentrationer mellan företag som resulterar i en betydande minskning av konkurrensen eller som väsentligen hindrar en effektiv konkurrens, särskilt genom att skapa eller förstärka en dominerande ställning på en parts hela territorium eller en väsentlig del av detta.

¹ Om den behöriga myndigheten i Singapore enligt förbudet i paragraf 34 i konkurrenslagen (kapitel 50B) bedömer att de konkurrensbegränsande effekterna av ett vertikalt avtal sannolikt kommer att uppväga dess konkurrensfrämjande effekter, kommer den behöriga myndigheten att hänskjuta ärendet till ansvarig minister. Ministern ska besluta huruvida paragraf 34 i konkurrenslagen är tillämplig på det vertikala avtalet i fråga. Detta påverkar inte möjligheten för den behöriga myndigheten i Singapore att tillämpa paragraf 47 i konkurrenslagen, som är tillämplig på vertikala avtal som ingås av ett dominerande företag.

ARTIKEL 11.2

Genomförande

1. Varje part ska behålla sin självständighet när det gäller att utforma och genomföra sin lagstiftning. Parterna åtar sig emellertid att upprätthålla ansvariga myndigheter som är lämpligt rustade för ett effektivt genomförande av den lagstiftning som avses i punkt 2 i artikel 11.1 (Principer).
2. Parterna ska tillämpa den respektive lagstiftning som avses i punkt 2 i artikel 11.1 (Principer) på ett öppet och icke-diskriminerande sätt med respekt för principerna för rättvisa förfaranden och berörda parter rätt till försvar, inbegripet berörda parter rätt att bli hörda innan ett mål avgörs.

AVSNITT B

OFFENTLIGA FÖRETAG, FÖRETAG MED SÄRSKILDA ELLER EXKLUSIVA RÄTTIGHETER OCH STATLIGA MONOPOL

ARTIKEL 11.3

Offentliga företag och företag med särskilda eller exklusiva rättigheter

1. Ingenting i detta kapitel ska hindra att en part från att upprätta eller bibehålla offentliga företag, eller från att ge företag särskilda eller exklusiva rättigheter i enlighet med sin respektive lagstiftning.

2. Varje part ska se till att offentliga företag och företag med särskilda eller exklusiva rättigheter omfattas av den lagstiftning som avses i avsnitt A (Konkurrensbegränsande metoder och koncentrationer), i den mån tillämpningen av dessa regler inte hindra genomförandet, rättsligt eller faktiskt, av de särskilda uppgifter som tilldelats dem.
3. Varje part ska se till att företag med särskilda eller exklusiva rättigheter inte använder sina särskilda eller exklusiva rättigheter för att, antingen direkt eller indirekt, inbegripet genom sina kontakter med moderbolag, dotterbolag eller andra företag med gemensamt ägande, bedriva konkurrenshämmande verksamhet på en annan marknad för vilka företagen inte har några särskilda eller exklusiva rättigheter, som har negativa effekter på investeringar, handel med varor eller tjänster från den andra parten.
4. Singapore ska se till att alla offentliga företag och företag med särskilda eller exklusiva rättigheter endast agerar enligt kommersiella överväganden vid försäljning och köp av varor eller tjänster, till exempel avseende pris, kvalitet, tillgänglighet, säljbarhet, transport och andra försäljnings- eller inköpsvillkor, och att företagen erbjuder en icke-diskriminerande behandling av unionens etableringar, unionens varor och tjänsteleverantörer från unionen.

ARTIKEL 11.4

Statliga monopol

Medan ingenting i detta kapitel ska tolkas så att det hindrar en part från att inrätta eller bibehålla statliga monopol, ska varje part justera statliga handelsmonopol för att se till att sådana monopol inte utövar någon diskriminering när det gäller de villkor enligt vilka varor och tjänster upphandlas från och saluförs till fysiska eller juridiska personer från den andra parten.

AVSNITT C

SUBVENTIONER

ARTIKEL 11.5

Definition och tillämpningsområde

1. Vid tillämpningen av detta avtal avses med subvention en åtgärd som i tillämpliga delar uppfyller villkoren i artikel 1.1 i subventionsavtalet, oavsett om subventionen beviljas i förhållande till produktionen av varor eller tjänster¹.

¹ Denna punkt påverkar inte utgången av framtida diskussioner inom WTO om definitionen av subventioner för tjänster. Parterna ska i positiv anda överväga antagandet av ett eventuellt beslut av handelskommittén för att uppdatera detta avtal i syfte att återspegla en överenskommelse som nåtts inom WTO om definitionen av subventioner för tjänster.

2. Subventioner ska omfattas av detta kapitel endast om de är specifika enligt artikel 2 i subventionsavtalet. Alla subventioner som omfattas av artikel 11.7 (Förbjudna subventioner) ska betraktas som specifika.

3. Artiklarna 11.7 (Förbjudna subventioner), 11.8 (Övriga subventioner) och 11.10 (Översynsklausul) samt bilaga 11-A ska inte tillämpas på fiskesubventioner, subventioner för produkter som omfattas av bilaga 1 till jordbruksavtalet och andra subventioner som omfattas av jordbruksavtalet.

ARTIKEL 11.6

Förhållande till WTO

Bestämmelserna i detta avsnitt påverkar inte en parts rättigheter och skyldigheter enligt WTO-avtalet, särskilt när det gäller att vidta handelspolitiska skyddsåtgärder eller inleda ett tvistlösningsförfarande eller andra lämpliga åtgärder mot en subvention som den andra parten beviljat.

ARTIKEL 11.7

Förbjudna subventioner

1. Med avseende på subventioner som rör varuhandel bekräftar parterna sina rättigheter och skyldigheter enligt artikel 3 i subventionsavtalet, som härmed i tillämpliga delar införlivas i och utgör en del av detta avtal.

2. Följande subventioner som berör handeln med varor och tjänster ska vara förbjudna, om inte den subventionerande parten på begäran av den andra parten har visat att subventionen i fråga inte påverkar den andra partens handel och sannolikt inte heller kommer att göra detta:

- a) alla rättsliga arrangemang genom vilka ett statligt eller offentligt organ ansvarar för betalning av skulder eller åtaganden för vissa företag utan begränsningar, rättsliga eller faktiska, vad gäller omfattningen av dessa skulder och åtaganden eller tidsperioden för detta ansvar, och
- b) stöd oavsett form (såsom lån och garantier, kontantbidrag, kapitaltillskott, tillhandahållande av tillgångar under marknadspriserna eller befrielse från skatt) till insolventa företag eller företag som befinner sig i svårigheter, utan en trovärdig omstruktureringsplan som bygger på realistiska antaganden i syfte att företaget med svårigheter inom en rimlig tid åter kan bli långsiktigt lönsamt och utan att företaget i betydande grad själv bidrar till kostnaderna för omstruktureringen.¹

3. Punkt 2 a och b hindrar inte en part från att bevilja subventioner för att avhjälpa en allvarlig störning i dess ekonomi. Med en allvarlig störning i en parts ekonomi avses en exceptionell, tillfällig och betydande kris som påverkar partens hela ekonomi snarare än en viss region eller en viss ekonomisk sektor i den parten.

4. Punkt 2 b är inte tillämplig på subventioner som beviljas som ersättning för skyldigheten att tillhandahålla allmänna tjänster eller subventioner till kolindustrin.

¹ Detta hindrar inte parterna från att bevilja tillfälligt stöd för att täcka behovet av likvida medel i form av lånegarantier eller lån som begränsas till det belopp som behövs för att hålla ett företag i svårigheter igång till dess att en omstruktureringsplan eller en likvidationsplan är klar.

ARTIKEL 11.8

Övriga subventioner

1. Parterna är överens om att göra sitt yttersta för att tillämpa sin konkurrenslagstiftning eller annan lagstiftning, avhjälpa eller avlägsna snedvridning av konkurrensen som beror på övriga specifika subventioner avseende handeln med varor och tjänster som inte omfattas av artikel 11.7 (Förbjudna subventioner), i den mån de påverkar eller kan komma att påverka någon av parternas handel, och att förhindra att sådan snedvridning uppstår. Bilaga 11-A innehåller särskilt vägledning om vilka typer av subventioner som inte ger dessa effekter.
2. Parterna är överens om att utbyta information på begäran av en av parterna och att hålla en första dialog inom två år efter det att detta avtal trätt i kraft, i syfte att utarbeta regler för övriga subventioner, med beaktande av utvecklingen på multilateral nivå. Parterna får i detta syfte fatta ett beslut i handelskommittén.

ARTIKEL 11.9

Öppenhet

1. Varje part ska sörja för öppenhet vad gäller subventioner som berör handeln med varor och tillhandahållande av tjänster. I detta syfte ska varje part vartannat år rapportera till den andra parten om rättslig grund, form, samt i möjligaste mån belopp eller budget, och mottagare för de subventioner som beviljats av dess regering eller något offentligt organ.

2. En sådan rapport ska anses ha lämnats om den relevanta informationen görs tillgänglig av parterna eller på deras vägnar på en allmänt tillgänglig webbplats, senast i juni det andra kalenderåret efter det att subventionerna beviljades.

ARTIKEL 11.10

Översynsklausul

Parterna ska fortlöpande granska alla frågor som avses i detta avsnitt. Varje part kan hänskjuta sådana ärenden till handelskommittén. Parterna är överens om att se över de framsteg som har gjorts vid tillämpningen av detta avsnitt vartannat år efter det att detta avtal trätt ikraft, såvida parterna inte kommer överens om något annat.

AVSNITT D

ALLMÄNNA FRÅGOR

ARTIKEL 11.11

Samarbete och samordning vid genomförandet av lagstiftningen

Parterna erkänner vikten av samarbete och samordning för att ytterligare stärka ett effektivt genomförande av lagstiftningen. Deras respektive myndigheter ska sträva efter samordning och samarbete vid genomförandet av deras respektive lagar för att uppfylla detta avtals mål om en fri och rättvis konkurrens i handelsförbindelserna.

ARTIKEL 11.12

Sekretess

1. När en part tillhandahåller information i enlighet med detta avtal, ska parten säkerställa skyddet av affärshemligheter och andra konfidentiella uppgifter.
2. När en part tillhandahåller konfidentiell information i enlighet med detta avtal, ska den mottagande parten i överensstämmelse med sina lagar och andra författningar se till att den tillhandahållna informationen förblir konfidentiell.

ARTIKEL 11.13

Samråd

1. För att främja ömsesidig förståelse mellan parterna eller för att behandla särskilda frågor som rör avsnitt A (Konkurrensbegränsande metoder och koncentrationer), B (Offentliga företag, företag med särskilda eller exklusiva rättigheter och statliga monopol) eller D (Allmänna frågor), ska varje part på den andra partens begäran inleda samråd angående framställningar från den andra parten. I sin begäran ska den andra parten, i tillämpliga fall, ange hur frågan påverkar handeln mellan parterna.

2. Parterna ska på begäran av en part utan dröjsmål diskutera frågor som uppstår i samband med tolkningen eller tillämpningen av avsnitt A (Konkurrensbegränsande metoder och koncentrationer), B (Offentliga företag, företag med särskilda eller exklusiva rättigheter och statliga monopol) eller D (Allmänna frågor).
3. För att underlätta diskussionen av den fråga som är föremål för samrådet ska varje parten försöka ställa relevant icke-konfidentiell information till den andra partens förfogande.

ARTIKEL 11.14

Twistlösning och medling

Ingen av parterna får tillgripa kapitel fjorton (Twistlösning) eller kapitel femton (Medlingsmekanism) för frågor som uppkommer inom ramen för detta kapitel, med undantag av artikel 11.7 (Förbjudna subventioner).

KAPITEL TOLV

HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING

AVSNITT A

INLEDANDE BESTÄMMELSER

ARTIKEL 12.1

Bakgrund och mål

1. Parterna erinrar om Agenda 21 från FN:s konferens om miljö och utveckling från 1992, ingressen till WTO-avtalet, ministerförklaringen från WTO:s möte i Singapore från 1996, genomförandeplanen från Johannesburg om hållbar utveckling från 2002, ministerdeklarationen från FN:s ekonomiska och sociala råd om att skapa full och produktiv sysselsättning samt anständigt arbete för alla från 2006 och Internationella arbetsorganisationens (nedan kallad *ILO*) deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering från 2008. Mot bakgrund av dessa instrument bekräftar parterna sitt åtagande att utveckla och främja internationell handel och sina bilaterala handelsförbindelser och ekonomiska förbindelser på ett sådant sätt att de bidrar till hållbar utveckling.

2. Parterna är medvetna om att ekonomisk och social utveckling och miljöskydd är avhängiga av varandra och utgör ömsesidigt förstärkande delar av en hållbar utveckling. De framhäver fördelen av samarbete i handelsrelaterade sociala frågor och miljöfrågor som en del av en övergripande strategi för handel och hållbar utveckling.
3. Parterna är medvetna om att det är olämpligt att främja handel eller investeringar genom att sänka skyddsnivåerna i den inhemska miljö- och arbetslagstiftningen. Samtidigt betonar parterna att miljö- och arbetsmarknadsnormer inte bör användas i handelsprotektionistiskt syfte.
4. Parterna framhåller att det är deras syfte att förstärka sina handelsrelationer och sitt samarbete så att det främjar hållbar utveckling inom ramen för punkterna 1 och 2. Mot bakgrund av de specifika omständigheterna i varje part är det inte deras avsikt att harmonisera parternas arbetsmarknads- eller miljönormer.

ARTIKEL 12.2

Rätt att reglera och skyddsnivåer

1. Parterna erkänner varje parts rätt att fastställa sin egen miljöskydds- och arbetarskyddsnivå, och att anta eller ändra sina relevanta lagar och sin politik, i överensstämmelse med principerna om internationellt erkända standarder eller överenskommelser som unionen är part i och som anges i artiklarna 12.3 (Multilaterala arbetsnormer och avtal) och 12.6 (Multilaterala miljönormer och avtal).

2. Parterna ska fortsätta att förbättra dessa lagar och denna politik och ska sträva efter att erbjuda och uppmuntra en hög miljöskydds- och arbetarskyddsnivå.

AVSNITT B

HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING – ASPEKTER SOM RÖR ARBETE¹

ARTIKEL 12.3

Multilaterala arbetsnormer och avtal

1. Parterna erkänner värdet av internationellt samarbete och internationella avtal om sysselsättning och arbetsfrågor som det internationella samfundets svar på de ekonomiska, sysselsättningsrelaterade och sociala utmaningar och möjligheter som följer av globaliseringen. De åtar sig att vid behov samråda och samarbeta i handelsrelaterade arbets- och sysselsättningsfrågor av gemensamt intresse.

¹ Hänvisningar till aspekter som rör arbete i detta kapitel innefattar frågor av betydelse för agendan för anständigt arbete enligt överenskommelsen i ILO och i ministerdeklarationen från 2006 från FN:s ekonomiska och sociala råd om att skapa full och produktiv sysselsättning samt anständigt arbete för alla.

2. Parterna bekräftar sina åtaganden enligt ministerdeklarationen från 2006 från FN:s ekonomiska och sociala råd om att skapa full och produktiv sysselsättning samt anständigt arbete för alla, att erkänna full och produktiv sysselsättning och anständigt arbete för alla som en avgörande faktor för hållbar utveckling i alla länder och som en prioritet för internationellt samarbete. Parterna åtar sig att främja utvecklingen av internationell handel på ett sätt som leder till full och produktiv sysselsättning och arbete under anständiga villkor för alla.

3. I enlighet med de skyldigheter som följer av medlemskap i ILO och ILO:s förklaring om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet och uppföljningen av denna som antogs vid den internationella arbetskonferensens 86:e möte i Genève i juni 1998, åtar sig parterna att respektera, främja och genomföra principerna för de grundläggande rättigheterna i arbetslivet, nämligen

- a) föreningsfrihet och erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar,
- b) avskaffande av alla former av tvångsarbete eller obligatoriskt arbete,
- c) faktiskt avskaffande av barnarbete, och
- d) avskaffande av diskriminering i fråga om anställning och förvärvsarbete.

Parterna bekräftar sina åtaganden att genomföra de ILO-konventioner som Singapore respektive Europeiska unionens medlemsstater har ratificerat.

4. Parterna kommer att fortsätta sina ansträngningar för att ratificera och genomföra de grundläggande ILO-konventionerna och kommer att utbyta information i detta hänseende. Parterna kommer också att överväga att ratificera och genomföra andra ILO-konventioner, med beaktande av inhemska omständigheter. Parterna kommer att utbyta information i detta hänseende.
5. Parterna understryker att kränkningar av de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet inte får åberopas eller på annat sätt användas som en legitim komparativ fördel.

ARTIKEL 12.4

Samarbete i arbetsrelaterade frågor i samband med handel och hållbar utveckling

Parterna anser att det är viktigt att samarbeta i handelsrelaterade aspekter av arbetsrelaterade frågor för att kunna uppfylla målen i detta avtal. Parterna kan inleda samarbete till ömsesidig nytta på områden som inkluderar, men inte begränsas till:

- a) Samarbete i internationella forum som behandlar arbetsaspekterna av handel och hållbar utveckling, inbegripet men inte begränsat till ILO och Asien-Europa-mötet.
- b) Informationsutbyte och utbyte av god praxis i fråga om exempelvis arbetsrätt och praxis, system för efterlevnad och verkställighet, hantering av arbetskonflikter, samråd om arbetsfrågor, samarbete mellan arbetsmarknadens parter samt hälsa och säkerhet i arbetslivet.

- c) Utbyte av synpunkter om avtalets positiva och negativa konsekvenser för arbetsaspekter av hållbar utveckling och om olika sätt att förbättra, förhindra eller mildra dessa konsekvenser, med beaktande av konsekvensbedömningar när det gäller hållbar utveckling som utförs av parterna tillsammans eller av en av dem.
- d) Utbyte av synpunkter om främjande av ratificeringen av ILO:s grundläggande konventioner och andra konventioner av gemensamt intresse, samt om genomförandet av de ratificerade konventionerna.
- e) Samarbete om handelsrelaterade aspekter på ILO:s agenda för anständigt arbete, inklusive kopplingar mellan handel och full och produktiv sysselsättning, anpassning av arbetsmarknaden, grundläggande arbetsnormer, arbetsmarknadsstatistik, kompetensutveckling och livslångt lärande, socialt skydd och social inkludering, social dialog och jämställdhet mellan könen.
- f) Utbyte av synpunkter på hur arbetsmarknadsbestämmelser, normer och standarder påverkar handeln.

ARTIKEL 12.5

Vetenskaplig information

Varje part ska när den utarbetar och genomför åtgärder för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen som kan påverka handel eller investeringar mellan parterna, ta hänsyn till relevant vetenskaplig och teknisk information och relevanta internationella standarder, riktlinjer eller rekommendationer, om sådana finns, inbegripet försiktighetsprincipen som fastställs i sådana internationella normer, riktlinjer eller rekommendationer.

AVSNITT C

HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING – MILJÖASPEKTER

ARTIKEL 12.6

Multilaterala miljönormer och miljöavtal

1. Parterna erkänner värdet av internationella miljöinsatser och miljöavtal som det internationella samfundets svar på globala och regionala miljöproblem, och understryker behovet att låta politik, regler och åtgärder på handelsområdet respektive miljöområdet ömsesidigt förstärka varandra. I detta sammanhang kommer de att vid behov samråda och samarbeta i förhandlingar om handelsrelaterade miljöfrågor av gemensamt intresse.
2. Parterna ska i sina respektive lagar, förordningar eller andra åtgärder och förfaranden på sina territorier genomföra de multilaterala miljöavtal i vilka de är parter.¹

¹ De multilaterala miljöavtal som avses ska omfatta de protokoll, ändringar, bilagor och justeringar som är bindande för parterna.

3. Parterna bekräftar sina åtaganden att uppnå slutmålet i FN:s ramkonvention om klimatförändringar (nedan kallad *klimatkonventionen*) och att effektivt genomföra dess Kyotoprotokoll, och Parisavtalet av den 12 december 2015 på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna och principerna i klimatkonventionen. De åtar sig att arbeta tillsammans för att stärka klimatkonventionens multilaterala, regelbaserade ordning som bygger på överenskomna beslut inom klimatkonventionen, och att stödja ansträngningarna att utveckla en internationell överenskommelse om klimatförändringarna inom klimatkonventionen för tiden efter 2020, tillämplig på alla parter.

4. Ingenting i detta avtal ska hindra en part att anta eller bibehålla åtgärder för att genomföra multilaterala miljöavtal i vilka de är parter, under förutsättning att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle innebära ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan parterna eller en förtäckt begränsning av handeln.

ARTIKEL 12.7

Handel med timmer och trävaror

Parterna erkänner vikten av ett globalt bevarande och en hållbar förvaltning av skogar. Parterna förbinder sig därför att

- a) utbyta information om tillvägagångssätt för att främja handel med och konsumtion av timmer och trävaror från lagligt och hållbart skogsbruk, och främja medvetenheten om dessa tillvägagångssätt,

- b) främja en global efterlevnad av skogslagstiftningen och en global skogsförvaltning och motverka handeln med olagligt avverkat timmer och trävaror genom, till exempel, att främja användningen av trä och trävaror från lagligt och hållbart skogsbruk, inbegripet genom kontroll och certifieringssystem,
- c) samarbeta för att främja effektiva åtgärder och en verkningsfull politik för att motverka handeln med olagligt avverkat timmer och trävaror, och
- d) främja en effektiv användning av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (Cites) när det gäller träslag vars bevarandestatus anses vara hotade.

ARTIKEL 12.8

Handel med fiskeriprodukter

Parterna erkänner vikten av att säkerställa bevarande och förvaltning av fiskbestånd på ett hållbart sätt. Parterna förbinder sig därför att

- a) följa långsiktiga bevarandeåtgärder och hållbart utnyttjande av fiskbestånden såsom dessa definieras i de internationella instrument som ratificerats av de respektive parterna och upprätthålla FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations (nedan kallad *FAO*) principer och relevanta FN-instrument i dessa frågor,

- b) införa och genomföra effektiva åtgärder för att bekämpa olagligt, orapporterat och oreglerat (nedan kallat *IUU*) fiske, bland annat samarbeta med regionala fiskeriförvaltningsorganisationer och vid behov genomföra deras system för fångstdokumentation eller certifiering för export av fisk och fiskprodukter, parterna ska också underlätta ett utestängande av *IUU*-produkter från handelsflödena och utbytet av information om *IUU*-verksamhet,
- c) anta effektiva övervaknings- och kontrollåtgärder för att se till att bevarandeåtgärder efterlevs, däribland lämpliga hamnstatsåtgärder, och
- d) upprätthålla principerna i FAO-avtalet om att främja fiskefartygens iakttagande av internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder på det fria havet och respektera de relevanta bestämmelserna i FAO-avtalet om hamnstatsåtgärder för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske.

ARTIKEL 12.9

Vetenskaplig information

Varje part ska när den utarbetar och genomför åtgärder för miljöskydd som kan påverka handel eller investeringar mellan parterna, ta hänsyn till vetenskapliga rön och tillämpliga internationella normer, riktlinjer eller rekommendationer, om sådana finns, och försiktighetsprincipen.

ARTIKEL 12.10

Samarbete i miljöfrågor i samband med handel och hållbar utveckling

Parterna erkänner vikten av att samarbeta i handelsrelaterade aspekter av miljöfrågor för att kunna uppfylla målen i detta avtal. Parterna kan inleda samarbete till ömsesidig nytta på områden som inkluderar, men inte begränsas till:

- a) Utbyte av synpunkter om avtalets positiva och negativa konsekvenser för miljöaspekter av hållbar utveckling och om olika sätt att förbättra, förhindra eller mildra dessa konsekvenser, med beaktande av bedömningar av konsekvenserna för hållbar utveckling vilka utförs av parterna tillsammans eller av en av dem.
- b) Samarbete i internationella forum för miljöaspekter på handel och hållbar utveckling, särskilt inom WTO, enligt FN:s miljöprogram och multilaterala miljöavtal.
- c) Samarbete med sikte på att främja ratificering och ett effektivt genomförande av multilaterala miljöavtal med betydelse för handeln.
- d) Informationsutbyte och samarbete när det gäller privata och offentliga certifierings- och märkningsprogram, t.ex. miljömärkning och miljövänlig offentlig upphandling.
- e) Utbyte av synpunkter på hur miljöbestämmelser, miljönormer och miljöstandarder påverkar handeln.

- f) Samarbete om handelsrelaterade aspekter av den nuvarande och framtida internationella strategin mot klimatförändring, inklusive olika sätt att hantera negativa konsekvenser av handel för klimatet samt medel för att främja koldioxidsnål teknik och energieffektivitet.
- g) Samarbete om handelsrelaterade aspekter på multilaterala miljöavtal, inklusive tullsamarbete.
- h) Samarbete om hållbar skogsförvaltning för att främja effektiva åtgärder för certifiering av hållbart producerad timmer.
- i) Utbyte av synpunkter på förhållandet mellan multilaterala miljöavtal och internationella handelsregler.
- j) Utbyte av synpunkter på liberalisering av miljövaror och miljötjänster.
- k) Utbyte av synpunkter avseende bevarande och förvaltning av levande marina resurser.

AVSNITT D

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 12.11

Handel och investeringar som främjar hållbar utveckling

1. Parterna har beslutat att göra fortsatta särskilda ansträngningar för att underlätta och främja handel och investeringar i miljövänliga varor och tjänster, bland annat genom att ta itu med icke-tariffära handelshinder. Parterna erkänner också nyttan av ansträngningar för att främja handel med varor som omfattas av frivilliga eller privata garantisystem för hållbar utveckling, exempelvis ekomärkning, eller rättvis och etisk handel.
2. Parterna ska ägna särskild uppmärksamhet åt att underlätta undanröjandet av handels- och investeringshinder för klimatvänliga varor och tjänster, till exempel produkter och tjänster för hållbar förnybar energi och energieffektiva varor och tjänster, bland annat genom antagandet av ramverk som främjar användningen av bästa tillgängliga teknik och genom främjandet av standarder som motsvarar de miljömässiga och ekonomiska behoven och minimerar de tekniska handelshindren.

3. Parterna erkänner behovet av att vid utvecklingen av offentliga stödsystem för fossila bränslen säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till behovet av att minska utsläppen av växthusgaser och att minska snedvridningen av handeln så mycket som möjligt. Även om punkt 2 b i artikel 11.7 (Förbjudna subventioner) inte gäller subventioner till kolindustrin, har parterna som gemensamt mål att gradvis minska subventionerna till fossila bränslen. En sådan minskning kan åtföljas av åtgärder för att mildra de sociala följderna i samband med övergången till koldioxidsnåla bränslen. Dessutom kommer båda parter att aktivt främja utvecklingen av en hållbar och säker koldioxidsnål ekonomi, t.ex. genom investeringar i förnybara energikällor och energieffektiva lösningar.

4. Vid främjandet av handel och investeringar bör parterna göra en särskild ansträngning för att främja företagens åtgärder för socialt ansvarstagande som antas på frivillig basis. I detta avseende ska varje part beakta relevanta internationellt vedertagna principer, standarder eller riktlinjer som den har godkänt eller anslutit sig till, t.ex. OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact-initiativ och ILO:s trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik. Parterna förbinder sig att utbyta information om och samarbeta för att främja företagens sociala ansvar.

ARTIKEL 12.12

Upprätthållande av skyddsnivåer

1. En part får inte åsidosätta eller på annat sätt göra undantag från, eller erbjuda sig att åsidosätta eller på annat sätt göra undantag från, sina miljölagar och arbetsmarknadslagar på ett sätt som har konsekvenser för handeln eller investeringar mellan parterna.

2. En part får inte underlåta att effektivt tillämpa sin miljö- och arbetslagstiftning genom att kontinuerligt eller återkommande agera eller avstå från att agera, om sådan underlåtelse skulle få konsekvenser för handeln eller investeringarna mellan parterna.

ARTIKEL 12.13

Öppenhet

Varje part ska se till att alla åtgärder med allmän räckvidd som syftar till att skydda miljön eller arbetsförhållanden som kan påverka handel och investeringar mellan parterna utvecklas, införs och förvaltas på ett öppet sätt och meddelas i förväg med tillfälle för berörda personer att inkomma med synpunkter, i enlighet med den partens inhemska lagstiftning och kapitel tretton (Öppenhet).

ARTIKEL 12.14

Översyn av konsekvenser för hållbar utveckling

1. Varje part åtar sig att gemensamt eller enskilt, genom sina relevanta förfaranden och institutioner för medinflytande och i enlighet med sin gällande praxis, övervaka, bedöma och granska vilka konsekvenser genomförandet av detta avtal får för en hållbar utveckling.

2. Parterna kommer att utbyta synpunkter på metoder och indikatorer för konsekvensbedömningarna av handelns hållbarhet.

ARTIKEL 12.15

Institutionell struktur och övervakning

1. Varje part ska inom sin förvaltning utse en avdelning som ska fungera som kontaktpunkt för den andra parten vid genomförandet av detta kapitel.
2. Parterna ska inrätta ett råd för handel och hållbar utveckling (nedan kallat *rådet*). Rådet ska bestå av högre tjänstemän från varje parts förvaltning.
3. Rådet ska sammanträda inom två år efter den dag då detta avtal träder i kraft och därefter vid behov, för att övervaka genomförandet av detta kapitel.
4. Varje möte i rådet ska innefatta ett offentligt möte med intressenter för att utbyta synpunkter i frågor som gäller genomförandet av detta kapitel. Parterna ska främja en balanserad representation av berörda intressen, inklusive oberoende representativa organisationer för arbetsgivare, arbetstagare, miljöintressen och företagsgrupper, samt andra berörda parter i förekommande fall.

5. Varje part ska inrätta nya former för samråd, eller utnyttja befintliga former för samråd, för att inhämta råd från relevanta inhemska berörda parter om genomförandet av detta kapitel, såsom inhemska rådgivande grupper. Sådana former ska omfatta en balanserad representation av oberoende ekonomiska och sociala parter, och parter på miljöområdet. Dessa parter inkluderar arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och icke-statliga organisationer. Dessa parter får på eget initiativ lämna synpunkter eller rekommendationer till deras respektive parter om genomförandet av detta kapitel.

ARTIKEL 12.16

Samråd på myndighetsnivå

1. I händelse av oenighet kring någon fråga som uppkommer inom ramen för detta kapitel ska parterna endast kunna tillgripa de förfaranden som föreskrivs i artiklarna 12.16 (Samråd på myndighetsnivå) och 12.17 (Expertpanel). Kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism) gäller inte detta kapitel.
2. I händelse av någon oenighet som avses i punkt 1 får en part begära samråd med den andra parten genom att sända en skriftlig begäran till den andra partens kontaktpunkt. Samråd ska äga rum genast efter det att en part lämnat en begäran om samråd.

3. Parterna ska göra sitt yttersta för att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning i frågan. Parterna ska beakta ILO:s verksamhet eller relevanta multilaterala miljöorganisationers eller miljöorgans verksamhet för främjande av ökat samarbete och samstämmighet i arbetet mellan parterna och dessa organisationer. Om så är lämpligt får parterna, efter ömsesidig överenskommelse, inhämta synpunkter från dessa organisationer eller organ, eller från en person eller ett organ som parterna anser lämpliga för att till fullo undersöka frågan.
4. Om en part anser att en fråga behöver diskuteras närmare, får den parten begära att rådet sammankallas för att behandla frågan genom att sända en skriftlig begäran till den andra partens kontaktpunkt. Rådet ska genast sammanträda och försöka komma fram till en lösning i frågan.
5. Om så är lämpligt får rådet samråda med berörda parter.
6. Varje beslut som fattas av rådet i frågan ska offentliggöras, om rådet inte beslutar något annat.

ARTIKEL 12.17

Expertpanel

1. För varje fråga som inte har lösts på ett tillfredsställande sätt av rådet inom 120 dagar efter begäran om sammankallande av rådet för att behandla frågan enligt punkt 4 i artikel 12.16 (Samråd på myndighetsnivå), eller en längre period som båda parter har kommit överens om, kan en part genom att sända en skriftlig begäran till den andra partens kontaktpunkt begära att en expertpanel inrättas för att granska ärendet.

2. Vid sitt första möte efter det att detta avtal har trätt i kraft ska rådet fastställa expertpanelens arbetsordning, med beaktande av den relevanta arbetsordningen i bilaga 14-A. Principerna i bilaga 14-B ska tillämpas på denna artikel.

3. Vid sitt första möte efter det att detta avtal har trätt i kraft ska rådet upprätta en förteckning över minst tolv personer som är villiga att tjänstgöra i expertpanelen och har möjlighet till det. Förteckningen ska bestå av tre delförteckningar: en delförteckning för varje part och en delförteckning över personer som inte är medborgare i någon av parterna och som kan fungera som ordförande i expertpanelen. Varje part ska föreslå minst fyra personer som ska föras upp som experter på den egna delförteckningen. Varje part ska också föreslå minst två personer som, efter godkännande av båda parter, ska föras upp på delförteckningen över ordförande. Vid sina möten ska rådet se över förteckningen och se till att den bibehålls åtminstone på nivån med tolv personer.

4. Den förteckning som avses i punkt 3 ska omfatta enskilda personer med specialkunskaper eller sakkunskap i frågor som tas upp i detta kapitel, arbetsrätt eller miljörett eller lösning av tvister som härrör från internationella avtal. Dessa personer ska vara oberoende, uppträda i egenskap av enskilda individer och inte ta emot instruktioner från någon organisation eller regering vad gäller frågor med anknytning till det berörda ärendet, eller ha anknytning till Singapores regering, någon unionsmedlemsstats regering eller unionen.

5. En expertpanel ska bestå av tre ledamöter, om inte parterna kommer överens om något annat. Inom 30 dagar efter det att begäran om inrättande av en expertpanel har mottagits av den svarande parten, ska parterna samråda i syfte att enas om expertpanelens sammansättning. Om parterna inte kan enas om expertpanelens sammansättning inom denna tidsram, ska de välja en ordförande från den berörda delförteckning som avses i punkt 3, enligt ömsesidig överenskommelse eller, om de inte kan enas inom ytterligare sju dagar, genom lottning. Varje part ska utse en expert som uppfyller kraven i punkt 4 inom 44 dagar från den dag då den svarande parten mottog begäran om inrättande av en expertpanel. Parterna kan komma överens om att utse en annan expert som uppfyller kraven i punkt 4 att ingå i expertpanelen. Om expertpanelens sammansättning inte är klar inom denna tidsram på 44 dagar från den dag då den svarande parten mottog begäran om inrättande av en expertpanel, ska återstående experter väljas ut inom sju dagar genom lottning från de delförteckningar som avses i punkt 3 bland de personer som föreslagits av den part eller de parter som inte har slutfört förfarandet. Om en sådan förteckning ännu inte har upprättats, ska experterna väljas ut genom lottning bland de personer som formellt har föreslagits av en part eller båda parterna. Expertpanelen ska anses ha inrättats den dag då den sista av de tre experterna utses.

6. Om inte parterna kommer överens om något annat inom sju dagar från den dag då expertpanelen inrättades, ska expertpanelens uppdrag vara

"att mot bakgrund av de relevanta bestämmelserna i kapitlet om handel och hållbar utveckling undersöka det ärende som avses i begäran om inrättande av expertpanelen och i enlighet med punkt 8 i artikel 12.17 (Expertpanel) utfärda en rapport med rekommendationer för lösning av ärendet".

7. Expertpanelen får hämta information från alla källor som den finner lämpliga. I frågor rörande iakttagandet av de multilaterala avtal som anges i artiklarna 12.3 (Multilaterala arbetsnormer och avtal) och 12.6 (Multilaterala miljönormer och avtal), bör expertpanelen begära information och råd från ILO eller organ för multilaterala miljöavtal. All information som inhämtas enligt denna punkt ska redovisas för båda parterna och lämnas till dem för deras synpunkter.

8. Expertpanelen ska utfärda en interimrapport och en slutrapport till parterna. Rapporterna ska redovisa sakförhållandena, tillämpligheten av de relevanta bestämmelserna samt de viktigaste skälen till undersökningsresultaten och rekommendationerna. Expertpanelen ska utfärda en interimrapport till parterna senast 90 dagar efter det att expertpanelen har inrättats. Varje part får lämna skriftliga synpunkter på interimrapporten till expertpanelen. Efter att ha övervägt alla sådana skriftliga synpunkter, kan expertpanelen ändra rapporten och företa ytterligare utredningar som den anser motiverade. Expertpanelen ska lägga fram en slutrapport till parterna senast 150 dagar efter det att den har inrättats. Om expertpanelen anser att tidsfristerna i denna punkt inte kan hållas, ska expertpanelens ordförande skriftligen meddela parterna detta, ange skälen till förseningen samt det datum då expertpanelen planerar att lägga fram sin interimrapport eller slutrapport. Expertpanelen ska lägga fram slutrapporten senast 180 dagar efter den dag då den inrättades, såvida inte parterna kommer överens om något annat. Denna slutrapport ska göras tillgänglig för allmänheten, såvida inte parterna beslutar något annat.

9. Parterna ska diskutera lämpliga åtgärder att genomföra med beaktande av expertpanelens rapport och rekommendationer. Den berörda parten ska underrätta dess inhemska berörda parter, genom de samråd som avses i punkt 5 i artikel 12.15 (Institutionell struktur och övervakning), och den andra parten om sina beslut om insatser eller åtgärder att genomföra senast tre månader efter det att rapporten har lagts fram för parterna. Uppföljningen av expertpanelens rapport och rekommendationer ska övervakas av rådet. Berörda parter kan inkomma med synpunkter till rådet i detta avseende.

KAPITEL TRETTON

ÖPPENHET

ARTIKEL 13.1

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *åtgärd med allmän räckvidd*: lagar, förordningar, rättsliga beslut, förfaranden och administrativa beslut som kan ha konsekvenser för någon fråga i detta avtal. Den omfattar inte ett avgörande som gäller en enskild person, och

- b) *berörd person*: en fysisk eller juridisk person som kan omfattas av alla rättigheter eller skyldigheter enligt åtgärder med allmän räckvidd.

ARTIKEL 13.2

Mål och tillämpningsområde

1. Parterna erkänner den betydelse som deras respektive regelverk kan komma att få för handel och investeringar mellan dem, och strävar efter ett öppet och förutsägbart regelverk för de ekonomiska aktörer, inbegripet små och medelstora företag, som bedriver affärsverksamhet inom deras territorier.
2. Parterna bekräftar än en gång sina åtaganden inom ramen för WTO-avtalet och fastställer härmed förtydliganden och förbättrade system för öppenhet, samråd och bättre förvaltning av åtgärder med allmän räckvidd.

ARTIKEL 13.3

Offentliggörande av åtgärder med allmän räckvidd

1. Varje part ska avseende åtgärder med allmän räckvidd se till att
 - a) sådana åtgärder är lättillgängliga för berörda personer på ett icke-diskriminerande sätt, via ett officiellt angivet medium och om möjligt och lämpligt elektroniskt, på ett sätt som gör det möjligt för berörda personer och den andra parten att sätta sig in i dem,
 - b) en förklaring av sådana åtgärders syfte och bakgrund i möjligaste mån görs tillgänglig, och
 - c) att det finns tillräckligt med tid mellan offentliggörandet av sådana åtgärder och deras ikraftträdande, utom om detta inte är möjligt på grund av ärendets brådskande karaktär.
2. Varje part ska
 - a) sträva efter att i förväg offentliggöra alla förslag att anta eller ändra en åtgärd med allmän räckvidd, inbegripet en förklaring av förslagets syfte och bakgrund,
 - b) ge berörda personer rimliga möjligheter att framföra synpunkter på en sådan föreslagen åtgärd, särskilt genom att ge tillräcklig tid för sådana möjligheter, och

- c) sträva efter att ta hänsyn till de synpunkter som mottas från berörda personer på den föreslagna åtgärden.

ARTIKEL 13.4

Förfrågningar och kontaktpunkter

1. För att underlätta ett effektivt genomförande av detta avtal och kommunikationen mellan parterna i alla frågor som omfattas av detta avtal, ska varje part vid ikraftträdandet av detta avtal utse en kontaktpunkt.
2. En parts kontaktpunkt ska på den andra partens begäran ange vilken avdelning eller vilken tjänsteman som ansvarar för särskilda frågor som gäller genomförandet av detta avtal samt lämna det stöd som behövs för att underlätta kontakterna med den begärande parten.
3. Varje part ska inrätta eller upprätthålla lämpliga förfaranden för att svara på förfrågningar från berörda personer från den andra parten vad gäller åtgärder med allmän räckvidd som har föreslagits eller trätt i kraft, och deras tillämpning. Förfrågningar kan riktas till kontaktpunkter som inrättas enligt punkt 1 eller till andra inrättningar, beroende på vad som är lämpligt.
4. Parterna är medvetna om att sådana svar som föreskrivs i punkt 3 inte måste vara slutgiltiga eller rättsligt bindande utan att de ges endast upplysningsvis, om inte annat föreskrivs i deras lagar och andra författningar.

5. Begäran om uppgifter enligt denna artikel ska lämnas till den andra parten genom de kontaktpunkter som föreskrivs i punkt 1.
6. På begäran av en part ska den andra parten skyndsamt lämna information och svara på frågor som gäller en faktisk eller föreslagen åtgärd med allmän räckvidd som den begärande parten anser kan påverka detta avtals funktion, oavsett om den begärande parten tidigare underrättats om åtgärden eller inte.
7. Varje part ska inrätta eller upprätthålla lämpliga förfaranden med uppgift att effektivt försöka lösa problem för berörda personer i den andra parten som kan uppstå vid tillämpningen av åtgärder med allmän räckvidd. Sådana förfaranden bör vara lättillgängliga, tidsbundna, resultatorienterade och öppna. De ska inte påverka överklagande- eller prövningsförfaranden som parterna inrättar eller upprätthåller. De ska inte heller påverka parternas rättigheter eller skyldigheter enligt kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism).
8. Uppgifter som lämnas enligt denna artikel ska inte påverka huruvida åtgärden är förenlig med detta avtal eller inte.

ARTIKEL 13.5

Administrativa förfaranden

I syfte att på ett enhetligt, opartiskt och skäligt sätt förvalta alla åtgärder med allmän räckvidd, ska varje part vid tillämpningen av sådana åtgärder på enskilda personer, varor eller tjänster från den andra parten i specifika fall, ska varje part

- a) sträva efter att till berörda personer i den andra parten som direkt påverkas av ett förfarande, med rimligt varsel och enligt sina egna förfaranden meddela när ett förfarande inleds, med en beskrivning av förfarandets art, en redogörelse för den rättsliga grunden för inledandet av förfarandet och en allmän beskrivning av tvistefrågorna,
- b) bereda sådana berörda personer skälig möjlighet att lägga fram fakta och argument till stöd för sin ståndpunkt innan en slutgiltig administrativ åtgärd vidtas, om tiden, förfarandets art och allmänintresset så tillåter, och
- c) se till att förfarandena grundar sig på och överensstämmer med dess lagstiftning.

ARTIKEL 13.6

Prövning av administrativa åtgärder

1. Varje part ska i enlighet med sin inhemska lagstiftning inrätta eller upprätthålla domstolar, domstolsliknande rättsinstanser, förvaltningsdomstolar eller motsvarande förfaranden som snabbt kan pröva och vid behov korrigera administrativa åtgärder¹ i frågor som omfattas av detta avtal. Dessa instanser ska vara opartiska och oberoende av den instans eller myndighet som svarar för den administrativa tillsynen och får inte ha ett väsentligt intresse i ärendets utgång.
2. Varje part ska säkerställa att parterna i förfarandet i alla sådana instanser eller förfaranden har rätt till
 - a) en rimlig möjlighet att stödja eller försvara sin ståndpunkt, och
 - b) ett beslut som bygger på bevis eller inlämnade uppgifter eller, när så krävs enligt partens lagstiftning, uppgifter som den administrativa myndigheten sammanställt.
3. Med förbehåll för överklagande eller ytterligare överprövning i enlighet med den partens lagstiftning ska varje part se till att den avdelning eller myndighet som ansvarar för den administrativa åtgärden i fråga genomför beslutet som avses i punkt 2 och rättar sig efter det i sin praxis.

¹ Det bör förtydligas att prövning av administrativa åtgärder kan ske i form av sedvanlig rättslig prövning och att korrigering av administrativa åtgärder kan omfatta en hänskjutning tillbaka till det organ som vidtog åtgärden för korrigerande åtgärd.

ARTIKEL 13.7

Lagstiftningens kvalitet och effektivitet samt god förvaltningssed

1. Parterna är överens om att samarbeta för att främja god kvalitet i lagstiftningen och effektivitet i deras respektive regelsystem genom utbyte av information och bästa praxis.
2. Parterna följer principerna för god förvaltningssed och enas om att samarbeta för att främja den i sina respektive förvaltningar genom utbyte av information och bästa praxis.

ARTIKEL 13.8

Särskilda regler

Särskilda regler i andra kapitel i detta avtal avseende innehållet i detta kapitel ska ha företräde i den mån de avviker från bestämmelserna i detta kapitel.

KAPITEL FJORTON

TVISTLÖSNING

AVSNITT A

MÅL OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

ARTIKEL 14.1

Mål

Målet med detta kapitel är att inrätta effektiva mekanismer för att förebygga och lösa eventuella tvister mellan parterna vad gäller tolkningen och tillämpningen av detta avtal, och att i möjligaste mån finna en ömsesidigt godtagbar lösning.

ARTIKEL 14.2

Tillämpningsområde

Detta kapitel ska tillämpas på alla tvister mellan parterna angående tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna i detta avtal, om inte annat uttryckligen anges.

AVSNITT B

SAMRÅD

ARTIKEL 14.3

Samråd

1. Parterna ska sträva efter att lösa alla tvister när det gäller tolkningen och tillämpningen av de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) genom att inleda samråd i en förtroendefull anda för att gemensamt komma överens om en lösning.
2. En part ska ansöka om samråd genom en skriftlig begäran till den andra parten, med en kopia till handelskommittén, och ska ange skälen för ansökan om samråd, inbegripet angivande av den berörda åtgärden, de tillämpliga bestämmelser som det hänvisas till i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) och skälen till att åtgärderna anses oförenliga med sådana bestämmelser.
3. Samråd ska hållas inom 30 dagar efter det att begäran har mottagits och ska, om parterna inte kommer överens om något annat, hållas på den svarande partens territorium. Samrådet ska anses ha avslutats inom 60 dagar efter det att begäran har mottagits, om parterna inte kommer överens om något annat. Samråden ska vara konfidentiella och inte påverka någon parts rättigheter i framtida förfaranden.

4. Samråd om brådsakande ärenden, bland annat frågor som gäller lättfördärliga varor och i tillämpliga fall säsongsvaror eller säsongstjänster, ska hållas inom 15 dagar från den dag då begäran mottogs och ska anses vara avslutade senast 30 dagar efter det att begäran mottogs, om parterna inte kommer överens om något annat.

5. Om den part som mottar begäran inte har besvarat begäran om samråd inom tio dagar efter mottagandet, eller om samrådet inte hålls inom de tidsfrister som fastställs i punkt 3 respektive 4, eller om samrådet har avslutats utan att någon ömsesidigt godtagbar lösning har nåtts, får den klagande parten begära att en skiljenämnd tillsätts i enlighet med artikel 14.4 (Inledande av skiljeförfarande).

AVSNITT C

TVISTLÖSNINGSFÖRFARANDEN

UNDERAVSNITT A

SKILJEFÖRFARANDE

ARTIKEL 14.4

Inledande av skiljeförfarande

1. Om parterna inte har lyckats lösa en tvist genom samråd i enlighet med artikel 14.3 (Samråd), får den klagande parten begära att det tillsätts en skiljenämnd i enlighet med denna artikel.
2. Begäran om tillsättande av en skiljenämnd ska lämnas in skriftligen till den svarande parten och till handelskommittén. Den klagande parten ska i sin begäran ange vilken särskild åtgärd klagomålet gäller och förklara hur denna åtgärd anses strida mot de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) på ett sådant sätt att den rättsliga grunden för klagomålet klart framgår.

ARTIKEL 14.5

Inrättande av skiljenämnden

1. En skiljenämnd ska bestå av tre skiljemän.
2. Inom fem dagar efter det att den begäran som avses i punkt 1 i artikel 14.4 (Inledande av skiljeförfarande) har mottagits av den svarande parten, ska parterna samråda i syfte att enas om skiljenämndens sammansättning.
3. Om parterna inom tio dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2 inte kan enas om skiljenämndens ordförande, ska ordföranden för handelskommittén eller dennes ställföreträdare inom 20 dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2 genom lottning bland personerna på den förteckning som avses i punkt 1 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän) utse en skiljeman att fungera som ordförande.
4. Om parterna inom tio dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2 inte kan enas om skiljemännen
 - a) får varje part inom 15 dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2 utse en skiljeman, som inte kommer att fungera som ordförande, från personerna på den förteckning som upprättats enligt punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän), och

- b) om en part inte kan utse en skiljeman i enligt led a, ska ordföranden för handelskommittén eller dennes ställföreträdare, välja ut återstående skiljemän genom lottning bland de personer som föreslagits av den berörda parten i enlighet med punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän) inom 20 dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2.
5. Om den förteckning som avses i punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän) inte har upprättats vid den tidpunkt som krävs enligt punkt 4 ska något av följande gälla:
- a) Om båda parter har föreslagit personer i enlighet med punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän), får varje part utse en skiljeman, som inte kommer att fungera som ordförande, bland de personer som föreslagits, inom 15 dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2. Om en part inte utser en skiljeman, ska ordföranden i handelskommittén eller dennes ställföreträdare välja ut skiljemannen genom lottning bland de personer som föreslagits av den part som inte utsett sin skiljeman.
 - b) Om endast en part har föreslagit personer i enlighet med punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän), får varje part utse en skiljeman, som inte kommer att fungera som ordförande, bland de personer som föreslagits, inom 15 dagar från inledandet av det samråd som avses i punkt 2. Om en part inte utser en skiljeman, ska ordföranden i handelskommittén eller dennes ställföreträdare välja ut skiljemannen genom lottning bland de personer som föreslagits.
6. Om den förteckning som avses i punkt 1 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän) inte har upprättats vid den tidpunkt som krävs enligt punkt 3, ska ordföranden väljas ut genom lottning bland före detta ledamöter av WTO:s överprövningsorgan som inte är från någon av parterna.

7. Skiljenämnden ska anses ha inrättats den dag då den sista av de tre skiljemännen utses.
8. Skiljemännen får bara ersättas av de skäl och enligt de förfaranden som anges i reglerna 19–25 i bilaga 14-A.

ARTIKEL 14.6

Förhandsavgörande om brådskande fall

Om en part begär det, ska skiljenämnden ska inom tio dagar från det att den inrättades lämna ett preliminärt avgörande i frågan om huruvida den anser att fallet är brådskande.

ARTIKEL 14.7

Interimsrapport från nämnden

1. Senast 90 dagar efter det att skiljenämnden inrättades ska den för parterna lägga fram en interimsrapport som ska innehålla en redogörelse för sakförhållandena, tillämpligheten av de relevanta bestämmelserna i detta avtal samt de viktigaste skälen till undersökningsresultat och rekommendationer. Om skiljenämnden anser att denna tidsfrist inte kan hållas, ska nämndens ordförande skriftligen meddela parterna och handelskommittén detta och ange skälen till förseningen samt vilket datum skiljenämnden planerar lägga fram sin interimsrapport. Under inga omständigheter bör skiljenämnden lägga fram sin interimsrapport senare än 120 dagar efter den dag då skiljenämnden inrättades.

2. En part får inom 30 dagar efter det att interimrapporten lagts fram lämna in en skriftlig begäran till skiljenämnden om att den ska ompröva särskilda aspekter i rapporten.
3. I brådsakande fall, inbegripet fall som gäller lättfördärliga varor eller i tillämpliga fall säsongsvaror eller säsongstjänster, ska skiljenämnden göra sitt yttersta för att lägga fram sin interimrapport inom halva den tidsfrist som anges i punkt 1 och parterna får lämna in en skriftlig begäran till skiljenämnden om att den ska ompröva särskilda aspekter i rapporten inom 15 dagar efter det att interimrapporten lagts fram.
4. Efter att ha övervägt parternas skriftliga synpunkter på interimrapporten, får skiljenämnden ändra sin rapport och företa ytterligare utredningar som den anser motiverade. Skiljenämndens slutliga avgörande ska innehålla en tillfredsställande diskussion av de argument som förts fram i samband med interimsoversynen och ska tydligt besvara de två parternas skriftliga synpunkter.

ARTIKEL 14.8

Skiljenämndens avgörande

1. Skiljenämnden ska lämna sitt avgörande till parterna och till handelskommittén inom 150 dagar efter den dag då nämnden inrättades. Om skiljenämnden anser att denna tidsfrist inte kan hållas, ska nämndens ordförande skriftligen meddela detta till parterna och till handelskommittén och ange skälen till förseningen samt vilket datum skiljenämnden planerar att meddela sitt avgörande. Under inga omständigheter bör skiljenämnden lägga fram sitt avgörande senare än 180 dagar efter den dag då skiljenämnden inrättades.

2. I brådskande fall, inbegripet fall som gäller lättfördärliga varor eller i tillämpliga fall säsongsvaror eller säsongstjänster, ska skiljenämnden göra sitt yttersta för att lämna sitt avgörande inom 75 dagar från den dag då nämnden tillsattes. Under inga omständigheter bör skiljenämnden lägga fram sitt avgörande senare än 90 dagar efter den dag då skiljenämnden inrättades.

UNDERAVSNITT B

EFTERLEVNAD

ARTIKEL 14.9

Åtgärder för att följa skiljenämndens avgörande

Varje part ska i konstruktiv anda vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa skiljenämndens avgörande, och parterna ska sträva efter att nå enighet om vilken tidsperiod som krävs för att följa avgörandet.

ARTIKEL 14.10

Rimlig tidsperiod för att följa skiljenämndens avgörande

1. Den svarande parten ska senast 30 dagar efter den dag då meddelandet om skiljenämndens avgörande mottogs av parterna, till den klagande parten och handelskommittén anmäla vilken tidsperiod som den kommer att behöva för att följa skiljenämndens avgörande (nedan kallad *rimlig tidsperiod*), om detta inte kan ske omgående.
2. Om parterna inte kan enas om en rimlig tidsperiod för att följa skiljenämndens avgörande, ska den klagande parten inom 20 dagar efter att ha mottagit den svarande partens anmälan enligt punkt 1 skriftligen begära att den ursprungliga skiljenämnden fastställer den rimliga tidsperiodens längd. En sådan begäran ska samtidigt anmälas till den andra parten och till handelskommittén. Den ursprungliga skiljenämnden ska lämna sitt avgörande till parterna och meddela handelskommittén inom 20 dagar från den dag då begäran ingavs.
3. Om en ledamot i den ursprungliga skiljenämnden inte längre är tillgänglig, ska förfarandena i artikel 14.5 (Inrättande av skiljenämnden) tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 35 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 2 ingavs.
4. Den svarande parten ska minst en månad innan den rimliga tidsperioden löper ut skriftligen meddela den klagande parten om vilka framsteg den har gjort när det gäller att följa skiljenämndens avgörande.

5. Den rimliga tidsperioden kan förlängas genom överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL 14.11

Översyn av åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande

1. Den svarande parten ska före utgången av den rimliga tidsperioden till den klagande parten och handelskommittén anmäla vilka åtgärder den har vidtagit för att följa skiljenämndens avgörande.
2. Om det råder oenighet mellan parterna om huruvida en åtgärd som anmälts enligt punkt 1 har vidtagits eller är förenlig med de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde), får den klagande parten skriftligen begära att frågan hänskjuts till den ursprungliga skiljenämnden för avgörande. En sådan begäran ska ange vilken särskild åtgärd klagomålet gäller och de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) mot vilka den anser att åtgärden strider, på ett sådant sätt att den rättsliga grunden för klagomålet klart framställs. En sådan begäran ska också förklara hur den berörda åtgärden kan anses strida mot de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde). Den ursprungliga skiljenämnden ska meddela sitt avgörande inom 45 dagar från det att begäran ingavs.
3. Om en ledamot i den ursprungliga skiljenämnden inte längre är tillgänglig, ska förfarandena i artikel 14.5 (Inrättande av skiljenämnden) tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 60 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 2 ingavs.

ARTIKEL 14.12

Tillfällig kompensation om skiljenämndens avgörande inte följs

1. Om den svarande parten inte anmäler de åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande innan den rimliga tidsperioden har löpt ut, eller om skiljenämnden fastställer att ingen sådan åtgärd har vidtagits eller att de åtgärder som anmälts enligt punkt 1 i artikel 14.11 (Översyn av åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande) inte är förenliga med den partens förpliktelser enligt de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde), ska den svarande parten inleda förhandlingar med den klagande parten i syfte att nå en ömsesidigt godtagbar överenskommelse om kompensation.
2. Om ingen överenskommelse om kompensation har kunnat träffas inom 30 dagar från utgången av den rimliga tidsperioden eller från skiljenämndens avgörande enligt artikel 14.11 (Översyn av åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande) att ingen åtgärd har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande avgörandet eller att den åtgärd som vidtagits för att följa avgörandet är oförenlig med de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde), ska den klagande parten ha rätt att efter anmälan till den andra parten och till handelskommittén tillfälligt upphäva de förpliktelser som följer av någon av de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) i en omfattning som motsvarar de upphävda eller minskade förpliktelser som orsakats av den bristande efterlevnaden. Anmälan ska ange omfattningen av de förpliktelser som den klagande parten avser att upphäva. Den klagande parten får börja tillämpa det tillfälliga upphävandet när som helst efter en period om tio arbetsdagar efter det att den svarande parten har mottagit anmälan, såvida inte den svarande parten har begärt skiljeförfarande enligt punkt 3.

3. Om den svarande parten anser att omfattningen av det tillfälliga upphävandet av skyldigheterna inte motsvarar det upphävande eller den minskning av förmåner som orsakats av den bristande efterlevnaden, får den inge en skriftlig begäran om att den ursprungliga skiljenämnden ska avgöra frågan. En sådan begäran ska anmälas till den klagande parten och till handelskommittén före utgången av den tiodagarsperiod som avses i punkt 2. Den ursprungliga skiljenämnden ska, efter att om lämpligt ha inhämtat expertutlåtanden, meddela parterna och handelskommittén sitt avgörande om omfattningen av de tillfälligt upphävda förpliktelserna inom 30 dagar från det att begäran ingavs. Förpliktelserna får inte upphävas förrän den ursprungliga skiljenämnden har meddelat sitt avgörande, och det tillfälliga upphävandet ska vara förenligt med nämndens avgörande.

4. Om en ledamot i den ursprungliga skiljenämnden inte längre är tillgänglig, ska förfarandena i artikel 14.5 (Inrättande av skiljenämnden) tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 45 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 3 ingavs.

5. Upphävandet av förpliktelserna ska vara tillfälligt och ska inte tillämpas efter det att

- a) parterna har funnit en ömsesidigt godtagbar lösning enligt artikel 14.15 (Ömsesidigt godtagbar lösning), eller
- b) parterna har nått en överenskommelse om huruvida en åtgärd som anmälts enligt punkt 1 i artikel 14.13 (Översyn av åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande efter det tillfälliga upphävandet av förpliktelser) gör att den svarande parten uppfyller de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde), eller

- c) den åtgärd som konstaterats strida mot bestämmelserna som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) har undanröjts eller ändrats på ett sådant sätt att den blir förenlig med de bestämmelserna, i enlighet med ett avgörande enligt punkt 2 i artikel 14.13 (Översyn av åtgärder som har vidtagits för att följa skiljenämndens avgörande efter det tillfälliga upphävandet av förpliktelser).

ARTIKEL 14.13

Översyn av åtgärder som har vidtagits
för att följa skiljenämndens avgörande efter det tillfälliga upphävandet av förpliktelser

1. Den svarande parten ska underrätta den klagande parten och handelskommittén om alla åtgärder som den har vidtagit för att följa skiljenämndens avgörande och om sin begäran om att det tillfälliga upphävandet av förpliktelser som tillämpas av den klagande parten ska upphöra.
2. Om parterna inte når en överenskommelse om huruvida den anmälda åtgärden gör att den svarande parten kan anses uppfylla de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) inom 30 dagar från den dag då anmälan ingavs, ska den klagande parten skriftligen begära att frågan hänskjuts till den ursprungliga skiljenämnden för avgörande. En sådan begäran ska samtidigt anmälas till den andra parten och till handelskommittén. Skiljenämndens avgörande ska meddelas parterna och handelskommittén inom 45 dagar från den dag då begäran ingavs. Om skiljenämnden fastställer att en åtgärd som vidtagits i syfte att följa skiljenämndens avgörande är förenlig med de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde), ska det tillfälliga upphävandet av förpliktelser avslutas.

UNDERAVSNITT C

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 14.14

Tillfälligt avbrytande och avslutande av skiljedomsförfaranden

1. Skiljenämnden ska, om båda parter skriftligen begär detta, när som helst avbryta sitt arbete för en tidsperiod om högst tolv månader som parterna enats om. Skiljenämnden ska efter skriftlig begäran av den klagande parten återuppta sitt arbete efter det att den överenskomna perioden löpt ut, eller före utgången av den överenskomna perioden om båda parter skriftligen begär detta. Om den klagande parten inte begär att skiljenämnden återupptar sitt arbete innan den överenskomna perioden har löpt ut, ska tvistlösningsförfaranden som inletts enligt detta avsnitt anses vara avslutade. Om inte annat följer av artikel 14.21 (Förhållande till skyldigheterna enligt WTO) påverkar det tillfälliga avbrytandet och avslutandet av skiljenämndens arbete inte någon parts rättigheter i ett annat förfarande.
2. Parterna får när som helst skriftligen komma överens om att avsluta de tvistlösningsförfaranden som inletts enligt detta avsnitt.

ARTIKEL 14.15

Ömsesidigt godtagbar lösning

Parterna får när som helst komma överens om en ömsesidigt godtagbar lösning på tvister som omfattas av detta kapitel. De ska anmäla alla sådana lösningar till handelskommittén och till en eventuell skiljenämnd. Om lösningen måste godkännas enligt relevanta inhemska förfaranden i någon av parterna ska detta krav anges i anmälan, och de tvistlösningsförfaranden som inletts enligt detta avsnitt ska tillfälligt avbrytas. Om det inte krävs något sådant godkännande, eller vid anmälan av att de inhemska godkännandeförfarandena slutförts, ska förfarandet vara avslutat.

ARTIKEL 14.16

Förfaranderegler

1. Tvistelösningsförfarandena enligt detta kapitel ska styras av bilaga 14-A.
2. Alla möten i skiljenämnden ska vara öppna för allmänheten i enlighet med bilaga 14-A.

ARTIKEL 14.17

Tillhandahållande av information

1. På begäran av en part eller på eget initiativ får skiljenämnden inhämta upplysningar från alla källor som den finner lämpliga för förfarandet i skiljenämnden, däribland från parterna i tvisten. Skiljenämnden har också rätt att begära relevanta expertutlåtanden om den finner det lämpligt. Skiljenämnden ska samråda med parterna innan den väljer sådana experter. Alla upplysningar som inhämtas på detta sätt ska delges parterna och de ska kunna lämna in synpunkter.
2. Berörda fysiska och juridiska personer från parternas territorium har rätt att i egenskap av sakkunniga (*amicus curiae*) informera skiljenämnden i enlighet med bilaga 14-A.

ARTIKEL 14.18

Tolkningsregler

Skiljenämnden ska tolka de bestämmelser som avses i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) i enlighet med sedvanliga folkrättsliga regler, inklusive de regler som fastställs i Wienkonventionen om traktaträtten. Om en skyldighet enligt detta avtal är identisk med en skyldighet enligt WTO-avtalet, ska skiljenämnden beakta varje relevant tolkning som fastställts i avgöranden från WTO:s tvistlösningsorgan. Skiljenämndens avgöranden får inte utvidga eller begränsa de rättigheter och skyldigheter som följer av de bestämmelser som det hänvisas till i artikel 14.2 (Tillämpningsområde).

ARTIKEL 14.19

Skiljenämndens beslut och avgöranden

1. Skiljenämnden ska göra sitt yttersta för att fatta beslut enhälligt. Om det inte går att uppnå enhällighet, ska frågan avgöras genom enkel majoritet.
2. Skiljenämndens avgöranden ska vara bindande för parterna och får inte ge upphov till några rättigheter eller skyldigheter för fysiska eller juridiska personer. Skiljenämnden ska i sitt avgörande redovisa sakförhållandena, tillämpligheten av de relevanta bestämmelser som anges i artikel 14.2 (Tillämpningsområde) samt skälen till nämndens undersökningsresultat och slutsatser. Handelskommittén ska offentliggöra skiljenämndens avgöranden i sin helhet, såvida den inte beslutar annorlunda för att bevara sekretessen för uppgifter som en av parterna uppgett vara konfidentiella.

AVSNITT D

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 14.20

Förteckningar över skiljemän

1. Vid ikraftträdandet av detta avtal ska parterna upprätta en förteckning med fem personer som är villiga och har möjlighet att fungera som ordförande i en skiljenämnd som avses i artikel 14.5 (Inrättande av skiljenämnden).

2. Handelskommittén ska senast sex månader efter det att detta avtal trätt i kraft sammanställa en förteckning över minst tio personer som är villiga och har möjlighet att tjänstgöra som skiljemän. Varje part ska vid ikraftträdandet av detta avtal föreslå minst fem personer till att tjänstgöra som skiljemän.
3. Handelskommittén kommer att se till att den förteckning över personer som kan tjänstgöra som ordförande eller skiljemän, och som fastställs i enlighet med punkterna 1 och 2, upprätthålls.
4. Skiljemännen ska ha specialkunskaper eller erfarenhet inom juridik och internationell handel eller kring lösning av tvister som härrör från internationella handelsavtal. De ska vara oberoende, uppträda i egenskap av enskilda individer och inte ha anknytning till någon av parternas regeringar samt följa bestämmelserna i bilaga 14-B.

ARTIKEL 14.21

Förhållande till skyldigheterna enligt WTO

1. Tillämpningen av bestämmelserna om tvistlösning i detta kapitel ska inte utgöra något hinder för eventuella åtgärder inom ramen för WTO, inklusive tvistlösningsförfaranden.

2. Trots vad som sägs i punkt 1, får en part som har inlett ett tvistlösningsförfarande avseende en viss åtgärd, antingen enligt detta kapitel eller enligt WTO-avtalet, inte inleda ett tvistlösningsförfarande avseende samma åtgärd i något annat forum förrän det första förfarandet har avslutats. Dessutom får en part inte inleda ett tvistlösningsförfarande enligt detta kapitel och enligt WTO-avtalet, såvida inte väsentligt olika skyldigheter enligt de båda avtalen är föremål för tvist eller det valda forumet av skäl som rör förfarandet eller juridisk behörighet inte kommer fram till någon slutsats avseende kravet på upprättelse för överträdelse av den förpliktelsen, förutsatt att detta misslyckande inte är följden av att en part i tvisten har underlåtit att agera på ett korrekt sätt.

3. För tillämpningen av punkt 2

- a) ska ett tvistlösningsförfarande enligt WTO-avtalet anses ha inletts genom att en part begär att en nämnd ska tillsättas enligt artikel 6 i överenskommelsen om tvistlösning och anses ha avslutats när WTO:s tvistlösningsorgan antar nämndens rapport eller, i vissa fall, överprövningsorganets rapport, enligt artiklarna 16 och 17.14 i överenskommelsen om tvistlösning, och
- b) ska ett tvistlösningsförfarande enligt detta kapitel anses ha inletts genom att en part begär att en skiljenämnd ska tillsättas enligt punkt 1 i artikel 14.4 (Inledande av skiljeförfarande) och anses ha avslutats när skiljenämnden enligt punkt 2 i artikel 14.8 (Skiljenämndens avgörande) har meddelat parterna och handelskommittén sitt avgörande eller när parterna har nått en ömsesidigt godtagbar lösning enligt artikel 14.15 (Ömsesidigt godtagbar lösning).

4. Ingenting i detta kapitel ska hindra en part från att genomföra ett tillfälligt upphävande av skyldigheter som godkänts av WTO:s tvistlösningsorgan. WTO-avtalet får inte åberopas för att hindra en part från att tillfälligt upphäva skyldigheter i enlighet med detta kapitel.

ARTIKEL 14.22

Tidsfrister

1. Alla tidsfrister som fastställs i detta kapitel, inklusive skiljenämndens tidsfrister för att meddela sina avgöranden ska, om inget annat anges, räknas i kalenderdagar från och med dagen efter den dag då den åtgärd eller den händelse de avser inträffade.
2. Alla tidsfrister som anges i detta kapitel får ändras genom överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL 14.23

Översyn och ändring av detta kapitel

Parterna får genom beslut i handelskommittén ändra detta kapitel och bilagorna 14-A och 14-B.

KAPITEL FEMTON

MEDLINGSMEKANISM

ARTIKEL 15.1

Mål och tillämpningsområde

1. Syftet med detta kapitel är att underlätta att finna en ömsesidigt godtagbar lösning genom ett heltäckande och skyndsamt förfarande med bistånd av en medlare.
2. Detta kapitel ska, om inte annat föreskrivs, tillämpas på alla åtgärder som omfattas av detta avtal och som påverkar handeln eller investeringar mellan parterna negativt.

AVSNITT A

FÖRFARANDE ENLIGT MEDLINGSMEKANISMEN

ARTIKEL 15.2

Begäran om upplysningar

1. Innan medlingsförfarandet inleds får en part när som helst skriftligen begära upplysningar från den andra parten om en åtgärd som har en negativ inverkan på handeln eller på investeringarna mellan parterna. Den part som mottar en sådan begäran ska inom 20 dagar tillhandahålla ett skriftligt svar.
2. Om den svarande parten anser att det är omöjligt att svara inom 20 dagar ska den meddela den begärande parten skälen till att det är omöjligt att svara inom denna period tillsammans med en bedömning av när den tidigast kan lämna sitt svar.

ARTIKEL 15.3

Inledande av förfarandet

1. En part får när som helst begära att parterna ska inleda ett medlingsförfarande. En sådan begäran ska sändas skriftligen till den andra parten. Begäran ska vara så detaljerad att den tydligt redogör för den begärande partens ärende och ska
 - a) ange den särskilda åtgärd som berörs,
 - b) innehålla en redogörelse för de påstådda negativa effekter som den begärande parten anser att åtgärden har, eller kommer att ha, på handeln eller investeringarna mellan parterna, och
 - c) förklara på vilket sätt den begärande parten anser att dessa effekter har ett samband med åtgärden.
2. Den part till vilken en sådan begäran riktas ska välvilligt beakta denna och besvara den genom att skriftligen godta eller avslå begäran inom tio dagar från mottagandet.

ARTIKEL 15.4

Val av medlare

1. Parterna ska sträva efter att enas om en medlare senast 15 dagar efter mottagandet av svaret på den begäran som avses i punkt 2 i artikel 15.3 (Inledande av förfarandet).

2. Om parterna inte kan enas om en medlare inom den fastställda tidsfristen, kan någon av parterna begära att ordföranden för handelskommittén eller dennes ställföreträdare utser medlaren genom lottning bland personerna på den förteckning som upprättats enligt punkt 2 i artikel 14.20 (Förteckningar över skiljemän). Företrädare för båda parter har rätt att vara närvarande när lottdragningen görs.
3. Ordföranden i handelskommittén eller dennes ställföreträdare ska utse medlaren inom fem arbetsdagar efter det att begäran enligt punkt 2 ingetts.
4. Medlaren får inte vara medborgare i någon av parterna, om parterna inte kommer överens om något annat.
5. Medlaren ska på ett opartiskt och öppet sätt bistå parterna när det gäller att bringa klarhet i åtgärden och dess eventuella negativa effekter på handel och investeringar och när det gäller att nå en ömsesidigt godtagbar lösning. Bilaga 14-B ska i tillämpliga delar gälla för medlare. Punkterna 4–9 och 46–49 i bilaga 14-A ska också gälla i tillämpliga delar.

ARTIKEL 15.5

Regler för medlingsförfarandet

1. Inom 10 dagar efter det att medlaren har utsetts ska den part som begärt medlingsförfarandet skriftligen lägga fram en detaljerad problembeskrivning för medlaren och den andra parten, särskilt om hur åtgärden i fråga fungerar och dess negativa inverkan på handel och investeringar. Inom 20 dagar efter den dag då denna beskrivning läggs fram får den andra parten skriftligen lämna sina synpunkter på problembeskrivningen. Varje part får i sin problembeskrivning respektive i sina synpunkter ta med alla uppgifter som de bedömer vara relevanta.

2. Medlaren får besluta om det lämpligaste tillvägagångssättet för att bringa klarhet i den aktuella åtgärden och om dess eventuella negativa effekter på handel och investeringar. Medlaren får särskilt organisera möten mellan parterna, samråda med parterna gemensamt eller enskilt, söka bistånd från eller rådfråga relevanta experter och berörda parter samt tillhandahålla allt ytterligare stöd som parterna begär. Medlaren ska dock samråda med parterna innan han eller hon söker bistånd från eller samråder med relevanta experter och berörda parter.
3. Medlaren kan ge råd och föreslå en lösning för bedömning av parterna, som kan godta eller förkasta denna eller komma överens om en annan lösning. Medlaren får dock inte ge råd eller synpunkter på om den aktuella åtgärden är förenlig med detta avtal.
4. Medlingsförfarandet ska äga rum på den parts territorium till vilken begäran riktas, eller efter överenskommelse på annan plats eller på annat sätt.
5. Parterna ska sträva efter att nå en ömsesidigt godtagbar lösning inom 60 dagar från det att medlaren har utsetts. I avvaktan på en slutlig överenskommelse får parterna överväga eventuella tillfälliga lösningar, särskilt om åtgärden gäller lättfördärliga varor.
6. Lösningen får antas genom ett beslut av handelskommittén. Varje part får för en sådan lösning ställa som krav att alla nödvändiga interna förfaranden ska ha slutförts. Ömsesidigt godtagbara lösningar ska göras tillgängliga för allmänheten. Den version som offentliggörs får dock inte innehålla uppgifter som enligt en part är konfidentiella.

7. Medlingsförfarandet avslutas

- a) genom att parterna antar en ömsesidigt godtagbar lösning, i vilket fall medlingsförfarandet avslutas på dagen för antagandet av den lösningen,
- b) genom en överenskommelse mellan parterna i någon etapp av medlingsförfarandet, i vilket fall medlingsförfarandet avslutas på dagen för den överenskommelsen,
- c) genom en skriftlig förklaring från medlaren, efter samråd med parterna, om att ytterligare medling inte är meningsfull, i vilket fall medlingsförfarandet avslutas på dagen för den förklaringen, eller
- d) genom en skriftlig förklaring från en part efter det att parterna har undersökt ömsesidigt godtagbara lösningar under medlingsförfarandet och efter att ha övervägt eventuella råd och lösningsförslag från medlaren, i vilket fall medlingsförfarandet avslutas på dagen för den förklaringen.

AVSNITT B

GENOMFÖRANDE

ARTIKEL 15.6

Genomförande av en ömsesidigt godtagbar lösning

1. När parterna har kommit överens om en lösning ska varje part vidta de åtgärder som behövs för att genomföra den ömsesidigt godtagbara lösningen inom den överenskomna tidsfristen.
2. Den genomförande parten ska skriftligen underrätta den andra parten om alla steg eller åtgärder som vidtagits för att genomföra den ömsesidigt godtagbara lösningen.
3. På parternas begäran ska medlaren för parterna skriftligen lägga fram ett utkast till en rapport med en kort sammanfattning av i) den åtgärd som varit föremål för förfarandet, ii) det förfarande som följts, och iii) den ömsesidigt godtagbara lösning som förfarandet resulterade i, inklusive eventuella tillfälliga lösningar. Medlaren ska ge parterna 15 dagar på sig att lämna synpunkter på utkastet till rapport. Efter att ha övervägt de synpunkter som parterna lämnats inom tidsfristen ska medlaren inom 15 dagar lämna en skriftlig slutrapport till parterna. Den slutliga skriftliga rapporten får inte innehålla någon tolkning av detta avtal.

AVSNITT C

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 15.7

Förhållande till tvistlösning

1. Medlingsförfarandet påverkar inte parternas rättigheter och skyldigheter enligt kapitel fjorton (Tvistlösning).
2. Medlingsförfarandet är inte avsett att ligga till grund för tvistlösningsförfaranden inom ramen för detta avtal eller något annat avtal. I sådana tvistlösningsförfaranden får en part inte stödja sig på eller lägga fram som bevisning och en skiljenämnd eller panel får inte beakta
 - a) en parts ståndpunkter under medlingsförfarandet,
 - b) det faktum att en part har meddelat att den är beredd att godta en lösning rörande den åtgärd som medlingen gäller, eller
 - c) råd eller förslag från medlaren.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 6 i artikel 15.5 (Regler för medlingsförfarandet) och såvida inte parterna kommer överens om annat, är alla steg i medlingsförfarandet, inklusive eventuella råd eller föreslagna lösningar, konfidentiella. En part får dock offentliggöra att medling äger rum.

ARTIKEL 15.8

Tidsfrister

Alla tidsfrister som anges i detta kapitel får ändras genom överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL 15.9

Kostnader

1. Varje part ska stå för sina egna utgifter för deltagandet i medlingsförfarandet.
2. Parterna ska dela alla utgifter som rör organisatoriska aspekter lika, inklusive för medlarens ersättning och utgifter. Medlarens ersättning ska överensstämma med vad som föreskrivs i regel 10 b i bilaga 14-A.

ARTIKEL 15.10

Översyn

Fem år efter detta avtals ikraftträdande ska parterna samråda med varandra om behovet av att ändra medlingsförfarandet mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts av att använda medlingsförfarandet och utvecklingen av motsvarande mekanism inom WTO.

KAPITEL SEXTON

INSTITUTIONELLA OCH ALLMÄNNA BESTÄMMELSER SAMT SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 16.1

Handelskommitté

1. Parterna inrättar härmed en handelskommitté bestående av företrädare för parterna.
2. Handelskommittén ska sammanträda vartannat år, växelvis i unionen och i Singapore, eller utan onödigt dröjsmål om någon av parterna begär detta. Ordförandeskapet i handelskommittén ska innehas gemensamt av Singapores minister för handel och industri och ledamoten av Europeiska kommissionen med ansvar för handel, eller deras respektive företrädare. Handelskommittén ska komma överens om sammanträdesschemat och fastställa dagordningen.

3. Handelskommittén ska

- a) se till att detta avtal fungerar som avsett,
- b) övervaka och främja genomförandet och tillämpningen av detta avtal och främja dess allmänna syften,
- c) övervaka arbetet i samtliga specialiserade kommittéer, arbetsgrupper och andra organ som inrättas enligt detta avtal,
- d) överväga hur handelsrelationerna mellan parterna kan förbättras ytterligare,
- e) utan att detta påverkar tillämpningen av kapitel fjorton (Tvistlösning) och kapitel femton (Medlingsmekanism), sträva efter att lösa problem som kan uppkomma på de områden som omfattas av avtalet, eller lösa tvister som kan uppstå rörande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal, och
- f) behandla alla övriga relevanta frågor som rör ett område som omfattas av detta avtal.

4. Handelskommittén får

- a) besluta att inrätta eller upplösa specialiserade kommittéer, eller tilldela dem uppgifter, förutom att befogenheter som beviljas specialiserade kommittéer att anta rättsligt bindande beslut eller anta ändringar endast får ändras enligt det förfarande för ändringar som anges i artikel 16.5 (Ändringar),

- b) hålla kontakt med alla berörda parter, inbegripet den privata sektorn och det civila samhällets organisationer,
- c) överväga ändringar av detta avtal eller ändra bestämmelser i detta avtal i de fall som särskilt föreskrivs i detta avtal,
- d) anta tolkningar av bestämmelserna i detta avtal som ska vara bindande för parterna och alla organ som inrättas genom detta avtal, inklusive skiljenämnder som avses i kapitel fjorton (Tvistlösning),
- e) anta beslut eller utfärda rekommendationer enligt vad som anges i detta avtal,
- f) fastställa sin egen arbetsordning, och
- g) vidta andra åtgärder i samband med utövandet av sina uppgifter enligt vad parterna kommer överens om.

5. Handelskommittén ska underrätta den gemensamma kommitté som inrättas enligt avtalet om partnerskap och samarbete om handelskommitténs verksamhet och i förekommande fall om verksamheten i de specialiserade kommittéerna vid regelbundna möten i den gemensamma kommittén.

6. Parterna erkänner betydelsen av insyn och öppenhet och bekräftar sin respektive praxis för att ta hänsyn till allmänhetens synpunkter så att så många olika perspektiv som möjligt kan integreras vid tillämpningen av detta avtal.

ARTIKEL 16.2

Specialiserade kommittéer

1. Följande specialiserade kommittéer inrättas härmed under ledning av handelskommittén:
 - a) kommittén för varuhandel,
 - b) kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder,
 - c) tullkommittén, och
 - d) kommittén för handel med tjänster, investeringar och offentlig upphandling.
2. De specialiserade kommittéernas sammansättning, ansvarsområde, uppgifter och i förekommande fall arbetssätt ska vara såsom anges i relevanta bestämmelser i detta avtal eller av handelskommittén.
3. Om inte annat anges i detta avtal, ska de specialiserade kommittéerna vanligtvis sammanträda vartannat år på lämplig nivå, växelvis i unionen eller Singapore, eller utan onödigt dröjsmål på begäran av en part eller av handelskommittén. Ordförandeskapet i dem ska innehas gemensamt av företrädare för parterna. De specialiserade kommittéerna ska komma överens om sammanträdesschemat och fastställa dagordningen.

4. De specialiserade kommittéerna ska underrätta handelskommittén om sammanträdesschemat och dagordningen i tillräckligt god tid före sammanträdena. De ska rapportera till handelskommittén om sin verksamhet vid varje ordinarie sammanträde i handelskommittén. Inrättandet eller förekomsten av en specialiserad kommitté ska inte utgöra ett hinder för en part att ta upp en fråga direkt med handelskommittén.

ARTIKEL 16.3

Utveckling av WTO:s regler

Om en bestämmelse i WTO-avtalet som parterna har införlivat i detta avtal ändras, ska parterna, om så krävs, samråda med varandra via handelskommittén i syfte att finna en ömsesidigt tillfredsställande lösning. Till följd av en sådan översyn kan parterna genom beslut i handelskommittén ändra avtalet i enlighet därmed.

ARTIKEL 16.4

Beslutsfattande

1. Parterna får fatta beslut i handelskommittén eller en specialiserad kommitté i de fall som föreskrivs i detta avtal. De beslut som fattas i en sådan kommitté ska vara bindande för parterna, som ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra dem.

2. Handelskommittén och specialiserade kommittéer får utfärda lämpliga rekommendationer i de fall som föreskrivs i detta avtal.

3. Handelskommittén och specialiserade kommittéer ska utarbeta sina beslut och rekommendationer genom överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL 16.5

Ändringar

1. Parterna kan komma överens om att göra ändringar i detta avtal. Ändringar i detta avtal ska träda i kraft efter det att parterna till varandra skriftligen intygat att de har slutfört alla sina respektive tillämpliga rättsliga krav och förfaranden enligt vad som fastställs i ändringsakten.

2. Trots vad som sägs i punkt 1 får parterna i handelskommittén eller en specialiserad kommitté anta ett beslut om ändring av detta avtal i de fall som föreskrivs i detta avtal.

ARTIKEL 16.6

Beskattning

1. Detta avtal ska gälla skatteåtgärder endast om det är en förutsättning för att bestämmelserna i detta avtal kan tillämpas.

2. Ingenting i detta avtal ska påverka rättigheter och skyldigheter för unionen eller någon av dess medlemsstater eller rättigheter och skyldigheter för Singapore enligt eventuella skatteöverenskommelser mellan unionen och Singapore eller mellan någon av unionens medlemsstater och Singapore. Vid bristande överensstämmelse mellan detta avtal och en sådan överenskommelse ska överenskommelsen gälla beträffande det som den bristande överensstämmelsen gäller. Om det finns en skatteöverenskommelse mellan unionen och Singapore eller mellan någon av unionens medlemsstater och Singapore, ska de behöriga myndigheterna enligt den överenskommelsen bära ansvaret för att fastställa om det råder bristande överensstämmelse mellan detta avtal och den överenskommelsen.

3. Ingenting i detta avtal ska hindra en part från att införa eller tillämpa en skatteåtgärd som skiljer mellan skattebetalare enligt rationella kriterier, till exempel mellan skattebetalare med skilda omständigheter, särskilt vad gäller bosättningsort eller den plats där kapitalet är investerat.¹

4. Ingenting i detta avtal ska hindra en part från att införa eller tillämpa en åtgärd som syftar till att förhindra att skatter undviks eller kringgås i enlighet med skattebestämmelserna i avtal om undvikande av dubbelbeskattning eller andra skattearrangemang eller inhemsk skattelagstiftning.

¹ Det bör förtydligas att parterna är överens om att ingenting i detta avtal ska hindra skatteåtgärder som syftar till allmän välfärd, allmän hälsa eller andra sociala mål, eller till makroekonomisk stabilitet, eller skatteförmåner som är kopplade till platsen där företaget är inregistrerat och inte till företagsägarens nationalitet. Skatteåtgärder för att uppnå makroekonomisk stabilitet är åtgärder som är ett svar på förändringar och tendenser i den nationella ekonomin i syfte att åtgärda eller förebygga systemrisker som allvarligt hotar stabiliteten i den nationella ekonomin.

5. a) Ingenting i detta avtal ska hindra Singapore från att införa eller tillämpa skatteåtgärder som behövs för att skydda Singapores överordnade allmänpolitiska intressen som hänger samman med dess särskilda begränsningar i utrymme.
- b) Singapore ska omedelbart underrätta unionen när den vidtar sådana åtgärder som utan dröjsmål ska bli föremål för samråd i handelskommittén i syfte att nå en ömsesidig förståelse.
- c) Om sådana åtgärder påverkar den övergripande balansen av åtaganden som parterna enats om i detta avtal, kan parterna genom beslut i handelskommittén med hänsyn till sådana åtgärder ändra parternas bindningslistor över särskilda åtaganden.

ARTIKEL 16.7

Bytesbalans och kapitalrörelser

1. Parterna ska i fritt konvertibel valuta¹ tillåta alla betalningar och överföringar på betalningsbalansens bytesbalans mellan parterna med hänsyn till transaktioner inom tillämpningsområdet för detta avtal, i enlighet med bestämmelserna i artikel VIII i stadgan för Internationella valutafonden.

¹ *fritt konvertibel valuta*: en valuta som normalt handlas på internationella valutamarknader och som normalt används vid internationella transaktioner.

2. Parterna ska samråda med varandra i syfte att underlätta kapitalrörelser mellan sig inom tillämpningsområdet för detta avtal, särskilt den stegvisa avregleringen av kapitalbalansen och den finansiella balansen i syfte att stödja en stabil och säker ram för långsiktiga investeringar.

ARTIKEL 16.8

Statsägda förmögenhetsfonder

Varje part ska uppmuntra sina statsägda förmögenhetsfonder att beakta de allmänt godtagna principerna och metoderna, de så kallade Santiagoprinciperna.

ARTIKEL 16.9

Begränsningar för att skydda betalningsbalansen

1. Om en part har allvarliga problem med betalningsbalansen och allvarliga externa finansiella svårigheter, eller om sådana problem eller svårigheter riskerar att uppkomma, får parten införa eller upprätthålla begränsningar för kapitalrörelser, betalningar och överföringar relaterade till handeln med varor, tjänster och etablering.

2. Parterna ska försöka undvika att tillämpa de begränsningar som avses i punkt 1. De begränsningar som införs eller tillämpas enligt denna artikel ska vara icke-diskriminerande och begränsade i tid och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att avhjälpa betalningsbalansen eller externa finansiella svårigheter. Begränsningarna måste vidare uppfylla villkoren i WTO-avtalet och i tillämpliga fall vara förenliga med Internationella valutafondens stadga.
3. En part som tillämpar eller inför begränsningar, eller ändrar sådana begränsningar, ska skyndsamt anmäla detta till den andra parten.
4. Om begränsningar införs eller tillämpas, ska samråd omgående äga rum i handelskommittén. Sådana samråd ska bedöma den berörda partens betalningsbalans och de begränsningar som införts eller tillämpats enligt denna artikel, med hänsyn till, bland annat, sådana faktorer som
 - a) art och omfattning när det gäller problemen med betalningsbalansen och de externa finansiella svårigheterna,
 - b) den externa ekonomiska situationen och handelssituationen, eller
 - c) alternativa korrigerande åtgärder som kan användas.

Vid samrådet ska frågan om huruvida begränsningarna är förenliga med punkterna 1 och 2 tas upp. Alla uppgifter av statistisk natur och andra faktauppgifter från Internationella valutafonden rörande valutor, valutareserver och betalningsbalans ska godtas, och handelskommitténs slutsatser ska grundas på Internationella valutafondens bedömning av betalningsbalansen och den externa finansiella situationen för den berörda parten.

ARTIKEL 16.10

Tillfälliga skyddsåtgärder rörande kapitalrörelser och betalningar

1. Under exceptionella omständigheter som orsakar eller hotar att orsaka allvarliga svårigheter för penning- eller valutapolitiken i endera parten, får skyddsåtgärder som påverkar kapitalrörelser, betalningar eller överföringar tillfälligt vidtas av den berörda parten. Dessa åtgärder ska vara strikt nödvändiga, får under inga omständigheter överstiga en period på sex månader¹ och får inte innebära godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan en part och en icke-part i likartade situationer.
2. Den part som vidtar skyddsåtgärder ska omedelbart underrätta den andra parten om detta och så snart som möjligt lägga fram en tidsplan för åtgärdernas avskaffande.

ARTIKEL 16.11

Undantag i säkerhetssyfte

Ingenting i detta avtal ska tolkas som

- a) en skyldighet för en part att lämna upplysningar, som om de röjs sätter partens väsentliga säkerhetsintressen på spel,

¹ Tillämpningen av skyddsåtgärder får under fortsatt exceptionella omständigheter förlängas genom att de i formell ordning återinförs, efter det att den andra parten underrättats om det avsedda formella återinförandet.

- b) ett hinder för en part att vidta en åtgärd som den anser nödvändig för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen, om sådana åtgärder
- i) har samband med tillverkning av och handel med vapen, ammunition och krigsmateriel och rör handel med andra varor och materiel eller ekonomisk aktivitet som direkt eller indirekt försörjer en militär anläggning,
 - ii) avser tillhandahållandet av en tjänst som direkt eller indirekt försörjer en militär inrättning,
 - iii) avser klyvbara ämnen eller fusionsämnen eller ämnen ur vilka sådana ämnen kan framställas, eller
 - iv) vidtas i krigstid eller i andra kritiska lägen i de internationella relationerna, eller för att skydda viktig offentlig infrastruktur (detta gäller infrastruktur för kommunikationer, energi eller vatten som tillhandahåller nödvändiga varor eller tjänster till allmänheten) från avsiktliga försök att störa eller sätta den ur spel,
- c) ett hinder för en part från att vidta en åtgärd i syfte att bevara internationell fred och säkerhet.

ARTIKEL 16.12

Utlämnande av information

1. Ingenting i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att tillhandahålla konfidentiella uppgifter vars röjande skulle hindra tillämpningen av lagar eller på annat sätt strida mot allmänintresset eller som skulle vara till skada för enskilda offentliga eller privata företags legitima kommersiella intressen.
2. Om en part till handelskommittén eller till en specialiserad kommitté lämnar uppgifter som anses som konfidentiella enligt partens lagar och andra författningar, ska den andra parten iaktta sekretess beträffande dessa uppgifter, såvida inte den part som lämnar uppgifterna medger något annat.

ARTIKEL 16.13

Ikraftträdande

1. Detta avtal ska godkännas av de avtalsslutande parterna enligt deras egna förfaranden.
2. Detta avtal träder i kraft den första dagen i den andra månad som följer på den dag då parterna till varandra skriftligen anmäler att de har slutfört alla sina respektive tillämpliga rättsliga krav och förfaranden för detta avtals ikraftträdande. Parterna får komma överens om ett annat datum.

3. Anmälningarna ska sändas till generalsekreteraren för Europeiska unionens råd och till direktören för sektionen för Nordamerika och Europa vid Singapores ministerium för handel och industri, eller deras respektive efterföljare.

ARTIKEL 16.14

Varaktighet

1. Detta avtal ska ingås på obestämd tid.
2. En part får säga upp detta avtal genom att skriftligen anmäla det till den andra parten.
3. Avtalet ska upphöra att gälla sex månader efter dagen för anmälan enligt punkt 2.
4. Inom 30 dagar efter det att en anmälan enligt punkt 2 lämnats får en part begära samråd om huruvida uppsägningen av någon bestämmelse i detta avtal bör träda i kraft vid en senare tidpunkt än enligt punkt 3. Sådana samråd ska påbörjas inom 30 dagar efter det att en part lämnat en sådan begäran.

ARTIKEL 16.15

Fullgörande av skyldigheter

Parterna ska vidta alla generella eller särskilda åtgärder som krävs för att de ska fullgöra sina skyldigheter enligt detta avtal. De ska se till att de mål som fastställs i avtalet uppnås.

ARTIKEL 16.16

Inga direkta effekter

För tydlighetens skull påpekas att ingenting i detta avtal ska tolkas som att det ger rättigheter eller medför skyldigheter för personer, utöver de rättigheter och skyldigheter som skapas mellan parterna i enlighet med internationell rätt.

ARTIKEL 16.17

Bilagor, tillägg, gemensamma förklaringar, protokoll och överenskommelser

Bilagorna, tilläggen, de gemensamma förklaringarna, protokollen och överenskommelserna till detta avtal ska utgöra en integrerad del av avtalet.

ARTIKEL 16.18

Förhållande till andra avtal

1. Detta avtal ska utgöra en integrerad del av de samlade förbindelserna mellan unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Singapore, å andra sidan, enligt avtalet om partnerskap och samarbete och ska vara del av en gemensam institutionell ram. Det utgör ett särskilt avtal vilket ger verkan åt handelsbestämmelserna i avtalet om partnerskap och samarbete.
2. För tydlighetens skull påpekas att parterna är eniga om att ingenting i detta avtal kräver att de handlar på ett sätt som är oförenligt med deras skyldigheter enligt WTO-avtalet.

ARTIKEL 16.19

Framtida anslutningar till unionen

1. Unionen ska utan onödigt dröjsmål till Singapore anmäla varje ansökan om anslutning till unionen från ett tredjeland.
2. Under förhandlingarna mellan unionen och det kandidatland som ansöker om anslutning ska unionen verka för att
 - a) på begäran av Singapore och i största möjliga utsträckning tillhandahålla alla uppgifter rörande frågor som omfattas av detta avtal, och

b) beakta alla farhågor som uttrycks av Singapore.

3. Unionen ska informera Singapore så snart som möjligt om resultatet av anslutningsförhandlingarna med ett kandidatland, och meddela Singapore om varje ikraftträdande av en anslutning till unionen.

4. Inom ramen för handelspolitiska kommittén och i tillräckligt god tid före dagen för anslutning av ett tredjeland till unionen ska parterna undersöka eventuella effekter av en sådan anslutning för detta avtal. Parterna får genom beslut i handelskommittén införa eventuella ändringar eller övergångsbestämmelser.

ARTIKEL 16.20

Territoriell tillämpning

1. Detta avtal ska tillämpas

a) vad gäller unionen, på de territorier inom vilka fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas och på de villkor som fastställs i de fördragen, och

b) vad gäller Singapore, på Singapores territorium.

Hänvisningar till *territorium* i detta avtal ska tolkas på detta sätt om inte något annat uttryckligen anges.

2. Vad gäller bestämmelserna om tullbehandling av varor, ska detta avtal även tillämpas på de områden inom unionens tullområde som inte omfattas av punkt 1 a.

ARTIKEL 16.21

Giltiga texter

Detta avtal är upprättat i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska, vilka alla texter är lika giltiga.

Utfärdat i ... den ...

För Europeiska unionen

För Republiken Singapore

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR, TILLÄGG, GEMENSAMMA FÖRKLARINGAR,
PROTOKOLL OCH ÖVERENSKOMMELSER TILL DETTA AVTAL

Bilagor och tillägg till kapitel två

Bilaga 2-A	Avskaffande av tullar
Tillägg 2-A-1	Singapores tulltaxa
Tillägg 2-A-2	Unionens tulltaxa
Bihang till tillägg 2-A-2	Unionens tulltaxa – Tullpositioner
Bilaga 2-B	Motorfordon och delar till motorfordon
Bilaga 2-C	Läkemedel och medicintekniska produkter

Bilagor och tillägg till kapitel fyra

Bilaga 4-A	Elektronik
Tillägg 4-A-1	Tillämpningsområde
Tillägg 4-A-2	Produktkategorier
Tillägg 4-A-3	Definitioner

Bilagor till kapitel fem

Bilaga 5-A Behöriga myndigheter

Bilaga 5-B Krav och bestämmelser för godkännande av anläggningar för produkter av animaliskt ursprung

Bilagor och tillägg till kapitel åtta

Bilaga 8-A Unionens bindningslista över specifika åtaganden

Tillägg 8-A-1 Unionens bindningslista över specifika åtaganden i enlighet med artikel 8.7 (Bindningslista över specifika åtaganden)

Tillägg 8-A-2 Unionens lista över specifika åtaganden i enlighet med artikel 8.12 (Bindningslista över specifika åtaganden)

Tillägg 8-A-3 Unionens bindningslista över specifika åtaganden i enlighet med artiklarna 8.14 (Nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen) och 8.15 (Säljare av företagstjänster)

Bilaga 8-B Singapores bindningslista över specifika åtaganden

Tillägg 8-B-1	Singapores bindningslista över specifika åtaganden
Tillägg 8-B-2	Singapores bindningslista över specifika åtaganden – Tillägg till finansiella tjänster
Bilagor till kapitel nio	
Bilaga 9-A	Centrala enheter som upphandlar i enlighet med bestämmelserna i detta avtal
Bilaga 9-B	Upphandlande enheter på regional eller lokal nivå som upphandlar i enlighet med bestämmelserna i detta avtal
Bilaga 9-C	Allmännyttiga bolag och andra företag som upphandlar i enlighet med bestämmelserna i detta avtal
Bilaga 9-D	Varor
Bilaga 9-E	Tjänster
Bilaga 9-F	Byggtjänster och byggkoncessioner
Bilaga 9-G	Allmänna anmärkningar och undantag från bestämmelserna i artikel 9.4 (Allmänna principer)

Bilaga 9-H	Medel för offentliggörande
Bilaga 9-I	Offentlig-privata partnerskap
Bilagor till kapitel tio	
Bilaga 10-A	Förteckning över namn som ska skyddas som geografiska beteckningar inom parternas territorium
Bilaga 10-B	Skyddade geografiska beteckningar
Bilaga till kapitel elva	
Bilaga 11-A	Principer för andra subventioner
Bilagor till kapitel fjorton	
Bilaga 14-A	Arbetsordning för skiljeförfaranden
Bilaga 14-B	Uppförandekod för skiljemän och medlare
Protokoll	
Protokoll 1	Om definition av begreppet <i>ursprungsprodukter</i> och om metoder för administrativt samarbete (med bilagor och gemensamma förklaringar)

Överenskommelser

Överenskommelse 1	Gällande artikel 16.6 (Beskattning)
Överenskommelse 2	Gällande ersättning till skiljemän
Överenskommelse 3	Ytterligare tullrelaterade bestämmelser
Överenskommelse 4	Ömsesidigt erkännande av programmen för godkända ekonomiska aktörer
Gemensamma förklaringar	
Gemensam förklaring	Om tullunioner